VIDEO HÍREK SIKEREK

VIDEO

1988/1

PRESSER A VIDEÓRÓL ÉS SOK MÁSRÓL

A HÁTBORZONGATÁS PROFESSZORA: JOHN CARPENTER

AZ ÉVEZRED MÉRKŐZÉSE RAMBO — CONAN 1:0

SZÜKSÉG VAN AZ ELLENVÉLEMÉNYEKRE

Fantastic colours from BASF.

Az új BASF videokazetta-generáció.
Több, mint hatmilliárd mágneses részecske négyzetmilliméterenként a ragyogóbb színek és az élesebb kép érdekében.

Az új video-varázslat.

BASF

VHS

47

10

4 Szükség van az ellenvéleményekre

6 Sprechen Sie Video?

8 A magyar film a tőkés videopiacon

9 Kábeltelevízió – Egyiknek sikerül, a másiknak . . .?

10 Presser a videóról és sok másról

12 A hátborzongatás professzora: John Carpenter

14 Az unalmas unokahúg

18 A színháztól semmi sem idegen, még a video sem

20 Rambo – Conan 1:0 ARNOLD, az ingatlanközvetítő

22 Egy szót se a Cannonról

24 Egy technikai analfabéta rácsodálkozásai

28 Játszd vissza, Andrea!

30 Segédeszköz nehezen azonosítható videofilmek identifikációjához és szakszerű felhasználásához

33 Szuperketyere

36 Hollywoodból is érdeklődnek

38 Happening a kongresszuson

41 A tolvajfogástól a klipig

44 A videokalózkodás négy arca

46 Párizs, az USA-ból érkező „X" filmek fővárosa

47 Ötödik Emanuelle kiábrándult a pornófilmből. . .

A VHS – Video Hírek Sikerek – videokulturális magazin, melynek szerkesztésekor messzemenően figyelembe vettük a tavaly VIDEA címmel megjelent próbaszám olvasói és szakmai visszajelzéseit. Magazinunk alapvető célja, hogy a tágan értelmezett videokultúra magyarországi terjedését elősegítse, hozzájáruljon ahhoz, hogy a viszonylag friss eszközrendszer – a házi video – megtalálja a helyét kulturánk egészében. Ennek megfelelően nem kívánjuk előtérbe helyezni a műszaki kérdéseket, nem kívánunk elsőbbséget adni a video házi mozi jellegű felhasználásának, hanem a legszélesebb összefüggésben kívánjuk megmutatni, milyen sokrétűen, rugalmasan alkalmazható eszközrendszer a video és miképpen kapcsolódhat össze a kultúra látszólag egészen távoli területeivel.

A VHS általunk megcélzott közönsége sem korlátozódik pusztán a videotulajdonosokra. Ez a videokulturális magazin számol azzal, hogy a jelenleg hazánkban fellelhető mintegy 350 ezer házi videokészülék nemcsak tulajdonosaira van hatással, hanem ennél jóval szélesebb körre is. Feltételezzük, hogy számukra épp ilyen fontos lehet a video kultúráját előmozdítani kívánó kiadvány.

Jó szórakozást, kellemes időtöltést!

Brichta János

phoenix

Kiadvány- és Videoszerkesztőség
1021 Budapest, Pálos u. 2.
Titkárság: 767-538

Főszerkesztő:
Brichta János

Felelős szerkesztő:
Frank Iván

Szerkesztő:
Réz András

Munkatársa:
László Katalin

Olvasószerkesztő:
dr. Erős Zoltán

Laptervező grafikus:
Kovács Rózsa

Hírszerkesztő, idegen nyelvű sajtószolgálat:
Pittner György

Tervezőszerkesztő:
Ferencz Mária

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó:
dr. Király G. István igazgató

820 129 Petőfi Nyomda, Kecskemét
Felelős vezető:
Birkás Béla vezérigazgató

49,— Ft

Barcs Endre

Bóta Gábor

Dékán István

Durst György

Fiala János Péter

Gábos József

Hoffmann Márta

Kondor Katalin

Ligeti Nagy Tamás

Ómolnár Miklós

Ónodi György

Petrányi Judit

Vándor Ágnes

Vass István Zoltán

Sós Mária

Réz András

Pittner György

Pozsgay Imrével beszélget Kondor Katalin a videóról és a politikai kultúráról

Szükség van az

– Ön – koránál fogva – már csak felnőttként ismerkedhetett meg a videóval, ha egyáltalán megismerkedett. Talán nem járok messze a valóságtól, ha feltételezem, hogy jórészt a betűk, a könyvek bűvöletében nőtt fel. Vajon mára helyet kapott-e életében a video?

– Most már benne van az életemben, de bevallom, kezdetben ugyanazzal a tisztelettel vegyes csodálattal nyúltam hozzá, mint annak idején a telefonhoz. Én ugyanis még ahhoz a nemzedékhez tartozom, amelyik telefonkagylót – rendszeres használat céljából – először úgy 15–16 éves korában fogott a kezében.

Mára már szinte háztartási eszközzé vált nálunk a video. Az érdeklődés meg a kényelem szorított rá, hogy vásároljak én is egy készüléket. Merthogy megkönnyíti az időbeosztásomat. Részben azzal, hogy lehetőségem van televíziós műsorok elodázására, de nem kiiktatására az életemből, másrészt azzal, hogy nézhetek az általam meghatározott időben filmeket, szerezhetek információkat. Tehát mondhatom azt is, hogy a video nálam munkaeszköz.

– Külföldön, a világnak azon tájékain, ahol Ön megfordult már, mit látott? Vajon kollégáinak is munkaeszköze a video?

– Hogyne. Elsősorban a fejlett ipari országokban. Igazán lenyűgöző persze az volt, amit Japánban tapasztaltam. Hogy mennyire az életforma részévé vált a videózás! Az igazsághoz azonban hozzátartozik, én ott a kormány tagjaival és pártvezetőkkel találkoztam, tehát politikai intézményekben, székházakban járhattam, a családok életébe nem tudtam igazán betekinteni. Így saját szememmel csak azt láthattam, hogy kollégáim bizony hivatalukban is rendszeresen használják a videót, no és hogy a kirakatok kínálata lenyűgöző.

– Magyarországon ma már közel félmillió lejátszó videomagnó van magánkézben. Óriási szám ahhoz képest, amit néhány éve gontoltak a szakemberek. Ön szerint okozhat károkat, hogy alábecsültük a video terjedési sebességét?

– Okozhat. Hogy milyet, azt nehéz felmérni, meg nem is vagyok a téma szakértője, de azt tudom, hogy minden megkésettség kárral jár. Én azt gondolom, hogy nem divatjelenségről van szó, hanem az emberek valódi szükségletéről.

Hadd említsem először a video közművelődési jelentőségét. Például a könyvkiadással való összekapcsolását. Nálunk ez nagyon nehézkesen megy, de Madridban, Bonnban vagy Koppenhágában az üzletek kirakatában a videokazettával egybecsatolható módon ott van az a regény is, amelyet videóra fölvettek. Tehát bíznak abban, hogy a kép fölkelti az érdeklődést az alapmű, a betű, az értékes részletek iránt. Ha pedig szabadjára engedem a fantáziámat, akkor azt is el tudom képzelni, hogy a műfaj megteremti a maga itthoni öntörvényű művészeit. Olyan művészekre gondolok, akik nem egyszerűen a technika ismerői, hanem egy új művészet képviselői, olyan önálló művészeté, amelynek sajátosságait egyetlen más műfaj sem tudja reprodukálni.

– Fantáziáljunk tovább! De most már ne a művészetek világában. El tudja képzelni, hogy akár az oktatásban, akár a politikában valamiféle új szerepet szánjanak a videónak?

– Igen. Az motoszkál a fejemben, hogy egy tanító akár több osztállyal is foglalkozhatna egyszerre, ha művészien tudna a videóval bánni. És akkor visszaadhatnánk a kistelepüléseknek az iskolákat, amiket a hetvenes években elvettünk, és ezzel óriási károkat okoztunk a közösségeknek.

A politikai életben pedig a különböző közösségek, egyesületek demokratikus fórumává lehetne tenni a videót. Mindenki információkhoz juthatna, üzeneteket adhatna föl általa, és ebben a kölcsönös kommunikációs körben eszmecserékre és gondolkodásra kényszerítene mindaz, amit videóra rögzítettek. Felelős gondolkodásra.

– Arra gondol, hogy például rögzíteni, majd terjeszteni lehetne különböző egyesületi vitákat?

– Erre is. Mert az a tudat, hogy jelen van a video, önmagában is visszafoghatja azokat, akik úgy gondolták, önkénye-

ellenvéleményekre!

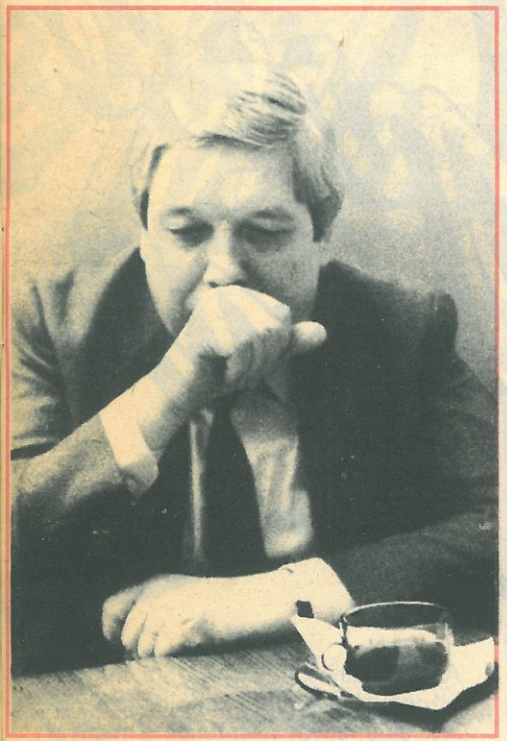

sen bánhatnak az adott közösséggel. Ugyanakkor tudom, az a veszély is megvan, hogy a kamera jelenléte bénítólag hat. Ezért hangsúlyozom a felelős gondolkodást, mert aki felelősséggel vitatkozik, az vállalja a nagyobb nyilvánosságot is.

– *Én például azt is el tudom képzelni, hogy jó politikai előadások, esetleg vezetőkkel készített mélyinterjúk szolgáljanak egy-egy politikai vitakör alapjául, mert azért ez mégis csak más, hatásosabb, mint egy szenvedélyes hangú előadás jólfésült, leírt változata.*

– Nem rossz gondolat. És eszembe jut róla egy video, amelyet fiatal filmesek csináltak a legutóbbi választásokon. Botrányos, törvénysértő esetet rögzíthettek, politikailag arrogáns helyi hatalmak megnyilvánulásairól. Mi ezt először a megyei titkárainknak mutattuk meg, majd a Közjogi Bizottságnak, aztán folyamatosan néhány olyan aktivistának is, akiknek magától sem lenne talán idegen ezeknek a durva módszereknek az alkalmazása. Érdekes, továbbgondolásra érdemes vita alakult ki – talán némelyekben az önkritika szándéka is.

– *Akkor most játsszunk tovább a gondolattal! Régebbi korok politikai történéseit többnyire csak újságcikkek s más írott dokumentumok őrzik. Azok fésültek. De ha egy ilyen filmet archiválunk, talán az utókor könnyebb – vagy csak érdekesebb? – helyzetbe kerül. Mindenesetre egy sajátos dokumentum lesz a kezében.*

– Most átvillant az agyamon valami. Az archiválás gondolata egy kicsit riaszt is. Rólam is készült néhány videofelvétel. Olyanok, amilyeneket említett: – politikai beszédeimről. Természetesen vállalom ezekért a felelősséget, még ha tévesek voltak is olykor, hisz ilyesmi megeshet az emberrel. Ami riaszt, hogy 50 év múlva – ha ilyen becsvággyal gondolok rá – milyen ásatag beszédek lesznek ezek! De mint dokumentumok biztos, hogy szükségesek. Úgyhogy én a megőrzésükkel is egyetértek, és a gyerekkoromban látott filmek jutnak eszembe, amiket újra megnéztem. Azért van, amelyik nem poros, hanem ma is élmény!

– *Újból váltsunk témát, a témánkon belül. A századelőn általában egy kisvárosnak is több napilapja volt. Ma egy sincs. A hiány megszüntethető lenne a kábeltelevízióval?*

– Meggyőződésem, hogy a kábeltévé betöltheti e az írott sajtó szerepét, sőt bizonyos szempontból felülmúlhatja azt. Például abban, hogy több helyet ad a másként gondolkodásnak. Ma erre is szükség van, mondhatnám azt is, hogy vereségeink egyik oka az az intézményrendszer, amelyik kirekesztette ezt a másként gondolkodást, s a kisebbségben maradó véleményeket rosszul tűrte. Mindig a dolog későbbi kritikájának kellett elvégeznie azt, amit esetleg a másként – talán néha élesebben is – látó emberek elvégezhettek volna korábban is.

Ilyen szempontból a helyi hatalom és a közösségek egymáshoz való viszonyában a kábeltévé nagyon nagy szerepet játszhatna, mert valódi közéletet teremthetne. Ugyanis igazi garanciái és intézményei a kisebbségben maradó gondolkodóknak nincsenek, így minden ellenvélemény szinte botrányként jelenik meg, és lélektanilag olyan szörnyű helyzetet teremt, hogy csaknem hősökre van szükség ahhoz, hogy bárki vállalja. Pedig az ellenvéleményekre a társadalomnak lenne elsősorban szüksége. Hiszen az alternatíva nélkül kikényszerített döntés mindig kényszerdöntés, még annak is, aki tökéletesen egyetért az előterjesztéssel. Mert morálisan lealacsonyítja, tudniillik választási lehetősége csak a tagadás. A tagadás oldalán pedig nagyon kevesen akarnak állni. Ezért a látszatazonosulást inkább egy kézlegyintéssel intézik el, holott a kemény viták talán előbbre vinnének.

No de, látja, ezek már olyan gondolatok, amik aligha a videózáshoz tartoznak.

– *Talán nem szorosan véve. De kötve hiszem: hogy az olvasók azt várták tőlünk, hogy a táncdalklipekről beszélgessünk. Köszönöm, hogy elmondta gondolatait.*

Mottó:
„Minket a tánczene szó,
valami »Áj láv ju szó«
hozott össze.
Bár se te, se én,
nem tudunk angolul,
mindketten azt hittük, hogy ami belénkszorult,
ez kimondja helyettünk angolul.
Ó, az az énekes énekelt angolul és mi azt hittük,
hogy ami nincsen meg magyarul,
azt megírták helyettünk angolul".

Cseh Tamás–Bereményi Géza

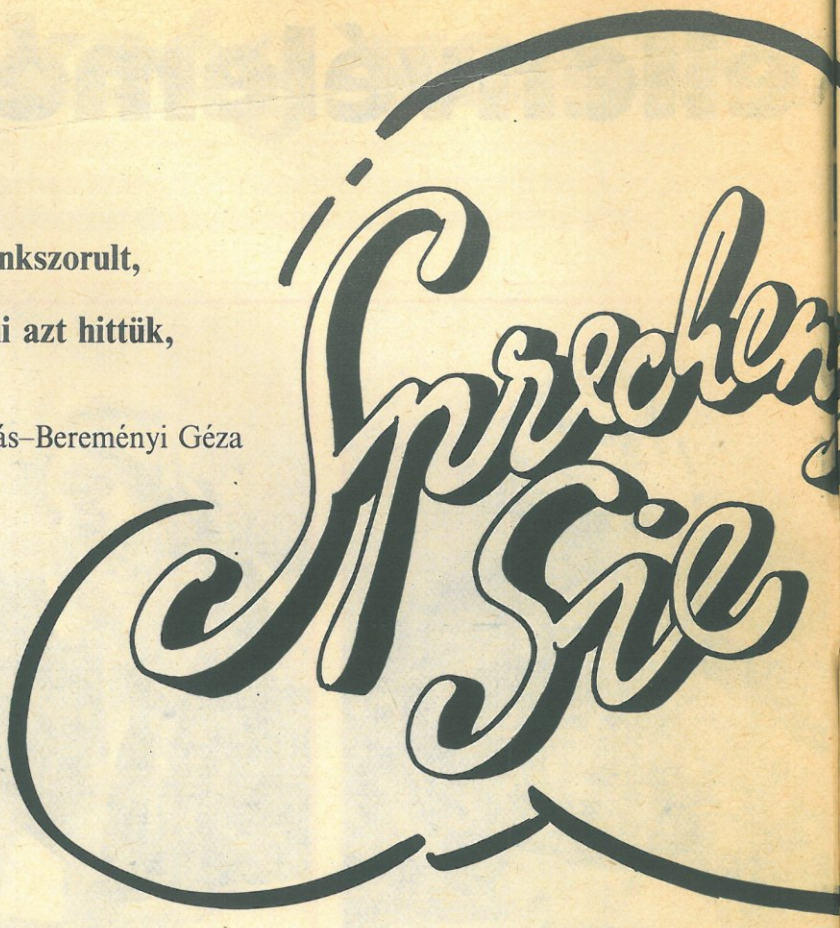

Cseh Tamás és Bereményi Géza hetvenes évek végi dala (az „I love you so" a Fehér babák takarodója című lemezről) annak a kulturális, társadalmi jelenségnek a lenyomata, amelyet értelmiségi körökben „anglomániának" vagy egyszerűen csak amerikanizálódásnak szokás nevezni. Mi áll ennek a hátterében? A technikai úton sokszorosítható, terjeszthető tömegkultúra, amely – a vizsgálatok is ezt tanúsítják – főként amerikai, pontosabban egyesült államokbeli forrásokból táplálkozik. Felesleges volna részletesen felidézni a popkultúra és környékének eseményeit, bár éppen most, amikor ennek a ma már elismert művészetnek az egyik legnagyobb alakja, Andy Warhol meghalt, talán nem is lenne hiábavaló.

A jelenség lényege meglehetősen ellentmondásos (mint ezt a Bereményi-dalszöveg oly tömören meg is fogalmazza): fiataloknak már a harmadik nemzedéke nő föl (és egyre inkább kizárólagosan) egy olyan kultúrán, amelynek nyelve az angol. És nem egyszerűen nyelve, hiszen nyelvében benne van létmódja is: a Beatles bizonyosan nem énekelhetett volna németül vagy csehül, de franciául sem. Ma már az óvodások is tudják, hogy „Life is life", sőt, hogy „Honky-tonk woman" (!). Napjainkban már egyre kisebb a jelentősége az olyan együtteseknek, mint amilyenek a hetvenes években az Illés, az Omega és társaik voltak, akik végül is kimondták magyarul azt, amit korábban (és azóta sem) tudtak igazán kimondani magyarul az énekesek. (Tisztelet a nagyon kevés kivételnek,– például az Európa Kiadó, a Bizottság stb. – amelynek a közönsége azonban feltehetőleg szűk körű, és éppen azokból áll, akik angolul is értenek). Így érthető, hogy a mai tizenévesek újra inkább a kevéssé értett, de zeneileg számukra inkább kifejező, angolul éneklő együttesekhez fordulnak, bennük keresve önkifejezési lehetőséget. És ebben megerősíti őket a többi új kommunikációs eszköz is.

A számítógépes kultúra, amelyet a mai tizenévesek már a mai harmincasoknál sokkal nagyobb biztonsággal és természetességgel művelnek, tisztán az angol nyelvre épül. Minden programozási nyelv alapja az angol, s a programozni tanuló gyerek ily módon „ingyen" angol nyelvleckéket is vesz: ez viszont kisugárzik az élet, a kultúra egyéb területeire is.

Botrányos „szinkronizálás"

Érdekes a helyzet a videóval kapcsolatban. Ha a világ teljes műsoros-kazetta-termelését nézzük, az angol nyelvűek vannak túlnyomó többségben. Mégis, a Magyarországon érvényesülő piaci és szabályozási „eltérítések" következtében sokkal gyakoribbak – a főleg feketén bejuttatott – német nyelvű, még gyakrabban a németre szinkronizált műsoros kazetták. A szinkron gyengeségét csak a többnyire botrányos minőségű magyar hangalámondások múlják alul.

Az idegen nyelvet beszélők számára mindenesetre jó nyelvgyakorlat, bármilyen típusú szövegről is legyen szó, s a megértést biztosan javítja. Az adott idegen nyelvet nem beszélők viszont mit kezdhetnek az angol, német, esetleg a francia vagy akár arab szövegű filmekkel? A külföldi televíziók magyarországi nézésének kutatása során azt tapasztaltuk, hogy a megértés (nyelvtudás) hiánya nem döntő tényező abban, hogy valaki nézi-e az osztrák televízió adásait, vagy sem. A két jelenség magyarázata minden bizonnyal hasonló: a külföldi tévéadások alternatívát jelentenek a magyar tömegtájékoztatással szemben, bővítik a választékot, nagyobb szabadságot adnak a nézőknek a választásban. Bizonyos területeken (a video esetében nyilvánvalóan a tiltott gyümölcs édességét kínálva) egyenesen hiányt pótolnak. A kérdés azonban továbbra is az, hogyan vagyok képes befogadni egy olyan üzenetet, amelynek a *szavait* nem értem. Itt kell szemügyre vennünk a tömegkultúra egyik fontos kérdését – a látványt.

Hallod-e, amit látok?

Meglehetősen keveset foglalkoztak eddig a kutatók a tömegközlésben megjelenő látványok befogadásának kérdésével. Ez alól szinte az egyetlen kivétel a reklám, amelyet nemcsak kutattak, hanem – különösen a piaci társadalmakban – ma már pontosan kicentizett térdhajlatokkal, gondosan tesztelt színvilággal, pontosan meghatározott szerkesztési elvek alapján készítenek. De az ilyen kutatások többsége is üzleti célzatú volt. Pedig már nagyon fontos lenne a kutatásokat kiterjeszteni a látvány befogadásának egyéb törvényszerűségeire is. Enélkül ugyanis csak kevéssé ismerjük például a video befogadásának mechanizmusait. Pedig ezek a mechanizmusok tökéletesen működnek, hiszen estéről estére százezrek ülnek Magyarországon is a videomagnók, -képer-

Videó?

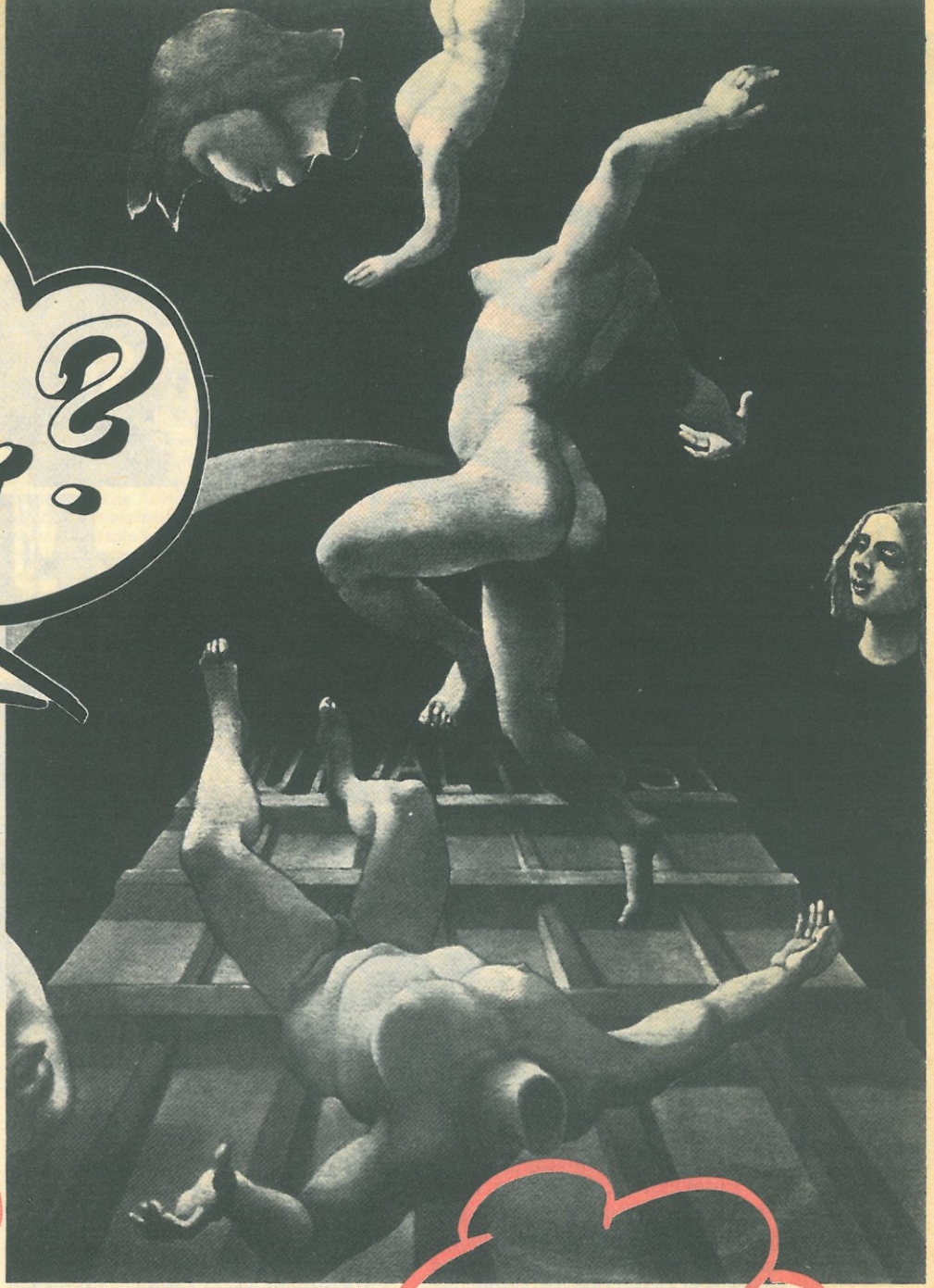

nyők elé, és nézik azokat a történeteket, amelyeket – nyelvi tudásukat figyelembe véve – nem kellene érteniük. Mégis értik. És ennek feltehetőleg abban rejlik a magyarázata, hogy ezeknek a filmeknek a nézése közben tanulási folyamat is végbemegy.

Sugárban spriccel a vér

A Magyarországon elérhető, a baráti-ismerősi cserekereskedelemben megtalálható filmek túlnyomó többsége akciófilm, kisebb része horror és pornó, esetleg gyerekfilm, rajzfilm, krimi. Ezek döntő többségének története jól zanzásítható, tömöríthető. Például az Andai György által leírt módon (Élet és Irodalom, 1987. április 3.): „És akkor a nő baromi hosszú, vékony tőrrel átdöfi a bátyja nyakát, de úgy, hogy a bicska kijön a túlfelin, ám a krapeknak még van annyi ereje, hogy megfojtsa a testvérét, mert annak a hapsija odakötözte az egyik tanítványát a kőbányában egy hatalmas kőtömbhöz és alátolta egy nagy fűrésznek, az meg olyan szép cafatosan szétvágta a csaj nyakát, és a feje leesett, elgurult, de a nyakából, ott középen, csak másodpercek után kezdett el sugárban spriccelni a vér!"

Ha a videofilmek többsége nem is ennyire véres, az biztos, hogy legtöbbjük nem véletlenül kapta az „akciófilm" címkét, minden pillanatban történik valami, a beszéd jelentősége igen csekély.

A történeten kívül a forgatókönyv, a dramaturgia is meglehetősen könnyen elsajátítható – az azonos típusú filmek általában hasonló dramaturgiára épülnek: az izgalmas kalandok sora után a kimerült hősök győznek, nagyon gyakran tűnik fel a klasszikus tündérmese-dramaturgia az erős királyfival és a gyenge, gyámolításra szoruló királylánnyal, aki – a dzsungel törvényei szerint – nem feltétlenül éri meg ugyan a film végét, de az IGAZSÁG feltétlenül győz. Az ilyen és ehhez hasonló történetek képi megjelenítése hasonló elemekből építkezik, és 3–4 film megnézése után elsajátítható és mintegy pótolja a nyelvtudást a további filmek nézésekor. A szorgalmas filmnéző, videózó egy idő után valószínűleg már olyan jártasságra tesz szert, hogy a filmes eszközök legtöbbjét, a „képnyelvi" elemek többségét készségszinten használja, és a beszélt nyelv megértése nélkül is magas fokon érti a történéseket.

Tükörcserepek

A videoklip olyan, alapvetően új műfaj, amely a látvány nyelvének eddigi szabályait megújítja, iskolát teremtve maga körül. Ez már megfigyelhető az új iránt leginkább fogékony reklámokban. A mozgó képrészletek montázsszerű összekapcsolása, a kép felbontása, a vágás, a kameramozgás még sohasem látott módozatai mind olyan eljárások, amelyek segítségével megteremtették az új műfajt, a videoklipet. És ennek a befogadása próbára teszi a legszemfülesebb nézőt is (az egyik legelterjedtebb kliptrükk például éppen az észlelési küszöb alatti vagy éppen ott levő vágáshosszakkal való operálás). A videoklipek a látvány teljességgel új dimenzióit teremtik meg, sok esetben igen magas színvonalon megjelenítve azt, amit korunkra jellemzőnek tartanak: a cserepekre töredezett világot.

Hoffmann Márta–Gábos József

A MAGYAR FILM A TŐKÉS VIDEOPIACON

Úgy tűnik, a törökök ismét érdeklődnek Magyarország iránt... Érdeklődésük tárgya ez alkalommal a magyar filmművészet – egyre többen látogatnak Budapestre, illetve keresik fel nemzetközi vásárokon a standunkat filmvásárlási céllal. 1987 során (lapzártáig) 16 játékfilmet adtunk el török videoforgalmazásra. A repertoár igen gazdag, a címek között szerepel a Gábor diáktól az Apán és Uramistenen keresztül a Redl ezredesig szinte minden műfaj.

Törökországban, forgalmazói oldalról nézve, a video virágzásának egyik oka, hogy – míg a moziban és televízióban bemutatásra kerülő filmeket a szigorú cenzúrának kötelesek levetíteni – a videokazettán piacra dobott filmeket nem cenzúrázzák. Szintén nagy vonzerő, hogy költségek alacsonyabbak, mint a többi tőkés országban, mivel a filmeket feliratos változatban mutatják be, és így nem kell vállalniuk az egyre magasabb szinkronköltségeket.

Lankadatlan az érdeklődés filmjeink iránt a határainkon túl, főleg az USA-ban és a Kanadában élő magyarok körében. Ebben az évben hat játékfilm terjesztésére kötöttünk megállapodást azzal a kisvállalattal, melynek magyar származású tulajdonosa filmjeink videokazettás forgalmazásával évek óta lelkesen foglalkozik. A filmek között változatlanul a régebbiek „vezetnek" (Állami Áruház, Micsoda éjszaka és Rákóczi hadnagya), de a videotékákba kerülnek a Kincskereső kisködmön, a Rosszemberek és a Ludas Matyi kazettái is.

A skandinávok továbbra is egész estés rajzfilmeket keresnek, idén kötötték le, többek között videoforgalmazásra a Pannónia filmstúdióban most elkészült Erdő kapitánya, valamint a még csak figuratervekben létező Vili, a veréb című filmeket. 1987-ben értékesítette a Hungarofilm az Árvácska, a Bizalom, az Apám néhány boldog éve és a Magyarok című játékfilmek videojogait Japánra. Argentína átvette az Egymásra nézve forgalmazási licencét. Az NSZK videósai magyar újdonságként az Egy erkölcsös éjszaka és az Egri csillagok kazettáit kaphatják meg az üzletekben, illetve kölcsönözhetik ki a klubokból. Ezeket a filmeket egyidejűleg Svájcban és Luxemburgban is forgalmazzák.

Az olasz videopiac választéka három magyar filmmel bővül ez év végén: a Szerencsés Dániel, az Egy erkölcsös éjszaka és a Társasutazás kazettái most készülnek Prátóban. A filmeket korábban az olasz televízió közvetítette, a szinkron a sugárzáshoz készült – valójában ez a tény teszi lehetővé a videojogok eladását, hisz a videoforgalmazók az olasz verzió elkészítéséhez szükséges tőkét nem szívesen előlegezik meg a szocialista országokból származó filmek esetében, melyeknél a költségek megtérülése bizonytalan.

Brazília kemény dió. Igen szigorú pénzügyi megkötések nehezítik piacuk bővítését import filmekkel. Jelenleg harmadik hónapja tárgyal a Hungarofilm az Elvarázsolt dollár és az Egészséges erotika című filmek videojogairól. Minden pontban megszületett az egyezség, csupán a fizetés módja van függőben, mivel olyan megoldást, amely mind a magyar, mind a brazil rendelkezéseknek megfelel, nem sikerült még találniok a feleknek.

Franciaországban és Spanyolországban a helyzet változatlan. Rengeteg kis, tőkében nem éppen dúskáló cég hemzseg a videopiacon, melyek szívesen „vásárolnak" videoforgalmazási jogokat, ám mire szerződéskötésre – és fizetésre – kerülne a sor, a cég vagy csődbe megy, vagy egyszerűen eltűnik...

MAGYAR FILM A TŐKÉS VIDEOPIACON

Kábeltelevízió

Az egyiknek sikerül, a másiknak . . .?

Kezdjük a másikkal . . .

Ács László szerint az a legjobb, ha egy hétfői adásnapon a Vizafogó Kábeltelevízió stúdiójában találkozunk. Ne csak halljam tőle, lássam is, miként dolgozik, küszködik a ministúdió. A javaslat tetszik, hiszen csak ketten cseverészünk a Vizafogó Lakásszövetkezet elnökének (Ács László „civilben" e minőségben áll a szövetkezet alkalmazásában) parányi irodájában, akkor legföljebb a hangot tudom közvetíteni, a képet semmiképp, s aki átélt már egy izgalmas műsor közepette adáshibát, az tudja, mit ér a tévé kép nélkül. Kifelé mentemben kattan be az agyam: küszködik, ezt a kifejezést használta Ács László, s ha nem nyelvbotlásról vagy „panelszövegről" van szó, akkor lőttek a prekoncepciómnak, miszerint jó hangulatú, tanulságos anyagot írok egy szépen fejlődő lakótelep hasonlóan virágzó közösségi kezdeményezéséről.

Poénygyilkos leszek, illetve öngyilkos, mert saját írásom csattanóját lövöm le, de tényleg lőttek a jól kifundált elgondolásnak. Ezt öt perc alatt kiderült, miután beléptem a Népfürdő utcai stúdióba. Előbb érkeztem, Ács László még nincs itt. Molnár Tiborral és Pápay Ferenccel, a bent ülő két technikus-szerkesztő-mindenessel hamar tisztázom jövetelem okát. Egyelőre magukkal, az esti műsor előkészítésével vannak elfoglalva, én csendben meghúzódok egy sarokban és figyelek. S bár különösebb képzettségem a technika ügyeiben nincs, annyit azért fölvések a papírra: ezeket a „cuccokat" nem most küldték Japánból. A forgalom, mint kora tavasszal a Vidámparkban. Valaki bekukkant: mi lesz a mai műsor? Elmondják neki. Egy hölgy nyit ajtót: hány perces az esti film? Melyik? Több is lesz? Lesz. Egy magyar és egy hongkongi. (Fogadást kötök magammal.) A hongkongi. (Nyertem.) Az nyolcvanöt perces. Hölgy el. Pápay Feri a Commodore 64-es fölé görnyed, ellenőrzi a programot. A színes képernyőn én már látom, mire számíthat az a néhány ezer szempár, amely este majd a tévére mered. Kb. félóra az adásig. Pápay beadja a pontos időt. 17 óra 30 perc. Nálam 29. Vagy az ő órája siet, vagy az enyém késik. Nem szólok, nem is igazítok, figyelek. Újabb érkező. Szevasztok, szevasz. Megjegyzem, ő az antennaügyek felelőse. Még el sem megy, már ott az újabb kuncsaft, s marad fél estén át, merthogy az antennaszerelőt keresi, rossz a vétel. Szerintem az ajtó előtt kerülték el egymást. Hogy lehet így dolgozni az örökös nyüzsgésben? Legyintenek. Megszoktuk. Nyaranta, ha jó az idő, tucatjával toporognak a gyerekek az ajtóban, mind arra kíváncsi, mi lesz műsorban. Különben is, ilyenkorra készen vagyunk, csak ellenőrzünk és beállítunk. Erre sincs sok idejük, két úr toppan be. Csak érdeklődők vagyunk, mondják. Tessék, üljenek le. Egyikükkel később találkozom a képernyőn, amikor a szövetkezet küldöttgyűléséről készült beszámolót adják. Az igazgatósági tagok egyike. Időbe telik, amíg kiderül, mi is érdekli őket. Az igazgatósági tag csak kiböki: hallom fölmondtak!? Ha most mérni lehetne a csöndet . . . Pápay szól meg, vagy talán Molnár . . .: így igaz. Még egy adást csinálunk és kész, vége. Miért? Miért . . . – mutatnak körbe tétován, de a mozdulat egyértelmű, így nincs értelme. Az igazgatósági tag valószínűleg többet tud, mint én, mert nem firtatja. Végleges az elhatározás? Végleges, mondja Molnár . . . vagy Pápay? Beszélni kellene, hatszemközt. Jó, majd hatszemközt. Ez, konstatálom, nem most lesz, mert egyelőre tíz szempár bámul a levegőbe, lehetőleg kerülve egymást. Amikor ismét hármasban maradunk, megkérdem: tényleg abbahagyjátok? Legyintés a válasz. Így nem érdemes csinálni. Hosszú okfejtés következik a körülményről, amiből annyit értek meg, hogy amit itt ők produkálnak, az nagyjából akkora teljesítmény, mint mikor Endresz és Magyar kis csotrogányukon átrepülték az Atlanti-óceánt. Az összevetés tőlem ered, Molnár és Pápay csak annyit állít: amit ki lehetett hozni az adott körülmények között a vizafogói kábeltévéből, azt ők másfél év alatt kihozták. Kész, nincs perspektíva, nincs fejlődési lehetőség. Magam is kezdem belátni. Megemlítem nekik, hogy számítva arra a kérdésükre: hogy tetszik a műsor . . . (Nem hagyják ki: no, hogy tetszik?) azt feleltem volna: mint rendszeres nézőjük (tudniillik a telepen lakom), elégedett vagyok. Jók a filmek, tartalmasak a közéleti hírek, a gyerek odavan a meseműsorokért, voltaképpen csak az aktuális, élő riportműsorokat, afféle Vizafogó Tv-híradókat hiányolom. De most már értem az okát. A stúdió annyiban stúdió, amennyiben a libalegelő, ahová fölállítanak két kaput, a Maracana stadion. Hangszigetelés nincs, olyannyira, ha valaki az ablak alatt hangosabban veszi a levegőt, az is behallatszik. Képzeljük el ezt (s még mi minden külső zajt) élőben. A Commodore a szövetkezeté, a könyvelésben használják. Adás előtt hozzák, utána viszik vissza. S mi lesz, ha elromlik az állandó nyüstölésben? A kamera? Nulla. Valóságos műszaki csoda pár perces jó felvételt csinálni vele. S nem jobb a helyzet a többi felszereléssel sem. A „stúdiót" ráadásul egyéb célokra is igénybeveszik. Igazgatósági ülésekre, s másra. Az örökös hurcolkodás – hiszen mégis csak több százezres értékekről van szó – lekötné egy kisebb szállítóvállalat teljes kapacitását. És – mondják Molnárék – valahogy a hozzáállás, a légkör sem jó. Elmesélnek egy esetet, alig akarom elhinni. Egy alkalommal műszaki hiba történt, a képernyőn megjelent a felirat, amíg dolgoztak a hiba elhárításán. S ekkor az egyik igazgatósági tag azzal vádolta meg őket, hogy előre tudták, be fog következni a malőr, hiszen különben miért készültek volna – úgymond – tudatosan rá? Csak azt felejtette el az illető – mondja Pápay (s nevet is mond), hogy ilyen természetű problémára mindig lehet s kell is számítani, s ha nincs is a programban a „Műszaki hiba", akkor mit adjunk be? Szemcsés képernyőt, sistergő zajokkal? Vannak, akik irigykednek a pénzre. Azt látják, hogy itt ülünk, „nem csinálunk semmit" és adásonként felvesszük az ezer forintot. Az persze eszükbe sem jut, mennyit dolgozunk esténként, hétvégeken, hogy hétfőn viszonylag nyugodtan ülhessünk.

Közben befut Ács László a „hivatalos", kiírt szerkesztő –, de indul az adás is. Képújság – országos és helyi hírekkel, hirdetések – főként lakás, autó, állás, garantáltan fajtiszta vasmacskán kívül szinte minden . . . Apropó: hirdetések. Főleg Molnár és Pápay szerzi, szervezi ezeket, „felesben", azaz a befolyt pénz ötven százaléka az övék, s nem csinálhatják rosszul, hiszen tavaly a kábeltévé 30 ezer forintos nyereséggel zárt. Nem nagy pénz, de pénz! Tovább a program: meseműsor, a Bikini-koncert ismétlése, beszámoló a szövetkezet küldöttgyűléséről, aztán két film, egy a Rákosi-időkről (vagy időkből?), s egy csemege: kalandfilm, Made in Hongkong. Szó mi szó: bő a választék.

Ács Lászlót arra kérem, adjon keretet a tapasztalataimnak, állítsuk föl együtt a diagnózist. Az ügyvezető igazgató s szerkesztő (utóbbit társadalmi munkában végzi) 1986 februárjáig megy vissza. Ekkor került napirendre – más lakótelepek tapasztalatai alapján – a Vizafogó kábeltévé ügye. Kiderült, külső segítségre nem számíthatnak, a kerületi tanács erkölcsi támogatást ígért, vagyis áldását adta, pénzt nem. Ennek ellenére belevágtak, márciusban egyenesben közvetítették a szövetkezet küldöttgyűlését (tudniillik nem volt videomagnójuk), s a kísérleti adásnak akkora sikere lett, hogy nem lehetett abbahagyni. Elismerések telefonon, személyes gratulációk – a lakosság részéről. Utána a tanácstagi beszámolót adták, szintén élő, egyenesben. A helyiek telefonon vagy személyesen kérdezhettek a tanácstagoktól, s e fórum is azt igazolta: csinálni kell. A küldöttgyűlés 200 ezer forintot szavazott meg, ezen a legszükségesebb berendezéseket – két képmagnót, egy mágnetofont, néhány kazettát – vásárolták meg. Nyolcvanhétben a támogatás félmillióra nőtt, ebből a fejlesztést és az üzemeltetést finanszírozták. Mostanra azonban a szövetkezet teherbíró képessége végetért, s a már korábban említett „hozzáállás" mellett az az oka, hogy úgy néz ki, nincs tovább. Ács László csalódott. Úgy érzi, hiba volt szerény eszközökkel nekivágni, várni kellett volna „jobb időkre". Hiszen így fölösleges volt a befektetett energia, a sok utánajárás, társadalmi munka. A pénztelenség állandó feszültséget okozott. Pedig – mondja – minőségben, tartalomban álljuk a versenyt más közösségi tévével. Ezt magam is tanúsíthatom, s nehezen értem, egy közösségi vállalkozás, amely ráadásul szerényen nyereséges is, miért nem érdemel – legalább az első időben – annyi támogatást, hogy életképes, pontosabban fejlődőképes lehessen. Ács László sem érti. Mégis, mennyi kellene? Nem sokat gondolkodik, nyilván átszámolta párszor. Egymillió, minimum. De inkább kettő, három. Reménytelen? Nincs válasz, csak bólintás. S egy félbeszakadt mondat: bezzeg Gazdagrét. Ha mi azt megkaphattuk volna, amit ők . . .

Bezzeg az egyik

A labda föladva. Gazdagrét – sokak szerint a közösségi televíziózás Mekkája – vagy tejjel-mézzel folyó Kánaánja, ahol tekintélyes patrónusok láthatatlan keze igazgatja a dolgokat, ahová ömlik a pénz, az elismerés – legutóbb a KISZ-díj.

Az egyik patrónus keze nagyon is látha[illegible] Szilágyi Balázsé, a XI. kerületi tanács elnökhelyettesé, s éppen négyet mutat az ujjaival, négymillió forintot, amit Gazdagrét egyszeri támogatásul kapott. Nem kevés, ha Vizafogóra gondolok (s a XIII. kerületi tanácsra), de töredéke annak, amit itt-ott beszélnek. Hogyan indult, s miért? Az elnökhelyettes, aki a kezdeteknél is bábáskodott, ezt mondja:

– Négy éve lesz szeptemberben, hogy megszerveztük a közösségi televíziót Gazdagréten. Hogy miért? Nos, én azt hiszem, egy tanácsnak létfontosságú, hogy a lakosság helyi, lokális információszükségletét kielégítse. A lokális kifejezést persze értelmeznünk kell. Úgy vélem, hogy mondjuk egy közepes vidéki város a problémáit tekintve egységet képez. A XI. kerület ilyen szempontból nem lokalizálható egység. Vannak persze kerületi szintű teendők, problémák, ugyanakkor jól elkülöníthető öt-hat régió – Gazdagrét, Kelenföld, Lágymányos stb. –, ahol az ügyek, érdekek eltérően, az adott régiónak megfelelően zártabban jelennek meg. A lokális területek létező érdekszférákat mozgatnak. A tanácsnak ezt érteni, képviselni, egyesíteni kell. S a helyi kommunikációnak ebben, az érdekek megjelenítésében, s majdan a megoldásban van szerepük. A nyilvánosság, ha annak rendszere, rendszeressége van, a nyilvános szembenézést, a számonkérhetőséget jelenti, biztosítja. Ezért fontos. S természetesen – maradva még az általános szintjén – a kerületi, a tanácsi döntések elfogadtatását is szolgálja. Most ami Gazdagrétet illeti, miért itt és hogyan? Ötezerötszáz lakásban kb. 18–20 ezer ember él. Egy tavalyi felmérés szerint közel kilencven százalékuk nézi a közösségi tévét.

– Ez óriási nézettségi arány! Ennyien ülnek hétfőnként a képernyők előtt?

– Ez a százalék valóban imponáló, de nem csupán a hétfői adásnapra vonatkozik. Ugyanis a hétfőnként este fél hétkor kezdődő műsort a hét minden napján ismételjük, azok is láthassák, akik korábban dolgoztak, vagy más elfoglaltságuk volt az adásidő alatt. Sőt. A közösségi tévé 168 órán át üzemel, képújság, hirdetések a nap minden percében láthatók rajta.

– Mi az „alapműsor"?

– Mindig vannak gyermekprogramok, azután riportok, interjúk a kerület, s a lakótelep életéhez kapcsolódva, közéleti személyiségek bemutatkozásai . . .

– Mennyire vehető figyelembe ez utóbbiaknál a lakosság igénye?

– A stúdiónk nyílt, tehát műsor közben is bárki bemehet, kérdezhet, véleményt mondhat, azt s arról, ami őt érdekli. Nem kirakatbeszélgetések, hanem nyilvános viták folynak. S ez az igazi szervezőerő: a mi, gazdagrétiek tudatot erősíti, s az egyes emberek meggyőződését abban, hogy lehet véleménye, érdemes szólnia, mert választ kap, mert figyelembe veszik a mondandóját.

– Úgy tudom, rendszeresek a filmvetítések.

– Van egy külön mozicsatornánk, ezen évente száznégy filmet adunk.

– S mindezt hányan csinálják?

– Nem tudom. Sokan. Fizetett alkalmazottunk kettő-három van, de társadalmi munkásunk – gazdagrétiek – annál több.

– Mennyibe kerül most a közösségi televízió üzemeltetése, fenntartása?

– Semmibe. A vállalkozás önfenntartó, sőt több milliós vagyonuk van. Hirdetésekből, referenciafilmek készítéséből, a technikai eszközök bérbeadásából. A közelmúltban adtak hírt a lapok s a tévé is a Global Televíziós KFT létrejöttéről, amely a tanács irányításával működő vállalkozásként a kerületi televíziózás gazdája, szervezője lesz.

– Ezek szerint vannak elgondolások a fejlesztésre.

– Komoly terveink vannak. Anélkül, hogy apró részletekbe bocsátkoznék, elmondhatom, hogy olyan felújítást, fejlesztést tervezünk, amelynek eredményeként a kerületben – s ez már nem csupán Gazdagrét –, számolva a most is fogható műholdas programok bővülésével, 25–30 program vétele válik lehetővé.

– Nem fogja agyoncsapni a sok műholdas program a közösségi televíziót?

– Erre nem gondolunk, most sem tapasztalunk ilyet. A közösségi tévé ugyanis olyat tud nyújtani, amit egyetlen más adó, program sem. A helyi, a mindennapi közélet lehetőségét. Hogy jobban, hogy nívósabban – mert nagy a konkurencia – ez természetes. De nem rossz dolog, sőt! S szakembereinkben, közösségi munkásainkban megvan az erő, hogy a kihívásnak megfeleljenek.

Sz. Kiss János

A videóról és sok másról

– Sokak szerint a videoklip csak tovább mélyíti a popzenén belüli ellentmondásokat, például Magyarországon is igazságtalanul osztja meg a zenekarokat, mert a kliphez jutásban legalább annyi zenén kívüli szempont játszik közre, mint mondjuk a lemezhez jutásban. Mi erről a véleménye?

– A videoklip szerintem is kicsit károsan hatott a zenére, mert ezt az amúgy is tengernyi zenei szennyet, amit mostanában – részben nálunk is – általában videoklipek segítségével adják el. A klipkészítők tehetsége elfedi a borzalmas zenét. A klipkészítés ugyanis magasabb ívben fejlődik, mint a zenei színvonal, s tény, hogy nagyon jó videókat csinálnak pocsék zenére. S a klippel bármit el lehet adni. Szerintem hetvenöt százalékban a klip minőségétől függ, hogy mi lesz a zene sorsa. Vesztett ügye van annak, akinek nincs klipje. Nálunk pedig, ahol a pénzszűke miatt amúgy is csak egy kivételezett réteg tud kliphez jutni, nem kis ügyesség és szervezőkészség kell ahhoz, hogy valakinek klipje legyen.

– Említene néhány igazán jó videoklipet?

– Én a klipet nem igazán tudom elválasztani a zenétől. Mindegyiket szeretem, amely mögött jó zene áll. De nehogy azt gondolja, hogy a klip új dolog. A huszas-harmincas években Amerikában fekete-fehér filmre 3-4 perces zenés anyagokat készítettek. Például eljátszanak egy házibulit, ahol a zenét a Fats Waller és együttese adja, közben pedig történnek az események. Jönnek a gengszterek, jönnek a rendőrök, ütik a gengsztereket, megtáncoltatják a rendőröket, közben felülről locsolják a táncolókat. Mindez nagyon mozgalmasan, a zene ritmusára történik.

– És a maiak közül?

– Én mindent szeretek, ami jó. Száz és száz előadót imádok hallgatni. Van Ray Charleskoncertfelvételem, a Dire Straits Wembleyben, Pete Townsend-koncert. amelyen egy hatalmas big banddel játszik, és még sok más. Számomra egy tökéletes koncertfelvétel mindennél többet ér. Az az igazi, amikor a királyokat látja játszani az ember. De azért van videoklip is. Például Peter Gabriel utolsó klipje. Ő egyébként jó példa arra is, hogy azért van a videoklipnek funkciója. Amikor itt volt Budapesten, én igazán nagyon jó helyen ültem az MTK-stadionban, mégis csupán gyufafej nagyságú embereket láttam. Aztán, mikor megnéztem egy Peter Gabriel-videoanyagot, akkor tudtam meg, mi is történt valójában. Videón ugyanis látszik a mimika, a mozgás, kiderül, hogy Peter Gabriel tehetséges színész is, a XX. század egyetemes művésze, akinél minden kis színpadi részletnek jelentősége van. Mindez egy koncerten, háromszáz méter távolságból nem igazán derül ki. Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy a video nem tudja százszázalékosan visszaadni a koncerthangulatot.

– Az LGT-vel már elég korán belelendültek a dolgokba, hiszen már a hetvenes évek végén készült az együttessel klip, amikor maga a műfaj még nem is igen volt ismert. Sándor Pál készített klipösszeállítást. Ennek a képei máig is emlékezetesek számomra.

– Ez 1977 körül volt. Erről ma sem tudok meghatódás nélkül beszélni. Azóta sok klipet láttam, meg olyan filmeket, mint például a „Mindhalálig zene". Meg kell mondanom, hogy a Sándor Pali-féle klipek Bachmann Gábor látványaival sok mindent megelőztek, olyan epizódok voltak, amelyek videotörténeti jelentőségűek lehetnének, ha ezt Amerikában forgattuk volna. Egy csomó mindenre ráéreztek, ami sokkal később lesz divat, s amit ma már sokkal könnyebb körülmények között lehet megvalósítani. Emlékszem szegény Halász Misire, aki az operatőrünk volt, és aki például a napfelkeltén órákig dolgozott. Zsírpapírokat feszítettek ki egymás mögé, ezeket világították meg, volt, amelyiket meg is gyújtották. Ma ezt valószínűleg percek alatt meg lehet csinálni, hiszen a technika még nálunk is óriásit fejlődött. Volt ezeknek az anyagoknak persze egy olyasfajta artisztikus és humánus része, ami független a technikától, ami művészi és maradanó. Ez az, amit ők nagyon szépen csináltak meg. Ebbe persze belejátszott a mérhetetlen nagy tehetségünk is. Egy egész showt játszottunk végig úgy, hogy nem is volt hangszer a kezünkben. Pofátlanul bohóckodtunk, egyszerűen gátlástalanul csináltuk, amit mondtak. Nagy dili volt, ugyanakkor hatalmas tett is.

– Tudomásom szerint nem csak itthom készült annak idején klip.

– Angliában csináltak két videoklipet velünk nyolcvannégy tavaszán. Ezeknek az volt a lényege, hogy nem volt semmiféle digitális vagy egyéb trükk, mert ezek nem igazán illenek a mi zenénkhez. Az egyik egy videostúdiónak berendezett színházteremben készült, a másik pedig egy híres zenei stúdióban, ahol azon kívül, hogy ott játszunk, még valamiféle történetecske is kikerekedett egy nőről, akiről a dal szól, egy egészen egyszerű háttér-történet. Tulajdonképpen készült velünk egy harmadik klip is Birminghamben, egy múzeumban. Először nem is tudtuk, hogy klip lesz belőle. Mókáztunk a képek előtt, egymás kezéből kapkodtuk ki a reprodukciókat. Ebből aztán ők egy nagyon jópofa klipet vágtak össze, és egy ottani Stúdió '84-ben ment le. Meg kell mondani, hogy ezek a klipek technikailag nagyon korszerűek voltak, de mégis fillérekből állították elő őket, mert a felvételnél a két operatőrön, a világosítón és a rendezőn kívül nem is emlékszem, hogy lett volna más.

– A videoklip tehát nem új dolog az életében. De ha jól tudom, mostanság inkább Ön készít másokról.

– A helyzet az, hogy kialakult egy hihetetlenül szerencsés munkakapcsolat Dusán Sztevanovity és közöttem. Ma már nem egyszerűen számokat írunk, hanem komplex koncepciót alakítunk ki, amiben már nemcsak a lemez van benne, hanem annak a második, harmadik stb. élete is, a lemezborítótól kezdve a videoklipig. S valóban, arra is volt már példa, hogy mi magunk rendeztünk klipet, például a Komár-lemez klipjét. A lemez az ötvenes évek végének slágereiből áll. Ebből egy egyvelegre készítettünk klipet. Dusán rendezte, én voltam – mondjuk – a segédrendező. Baráti statisztériával készült, s ahhoz képest, hogy minimális volt a költségvetés – néhány tízezer forint –, nem is lett rossz. Nem csináltunk sem nosztalgiaműsort, sem stílusparódiát, kihasználtuk, hogy Komár László tehetséges előadó, jó táncos. És sikerklip lett. Az LGT szakmai műhely is, kibővült néhány más műfajban dolgozó művésszel. Itt nem valamiféle gmk-ról vagy kisszövetkezetről van szó, mert mi továbbra is a művészetnél kívánunk maradni, s nem akartunk belemászni az üzletbe. De például nagyon tehetségesnek tartom Tímár Péter filmrendezőt, akinek a „Moziklip"-je műfajteremtő vállalkozás Magyarországon. Vagy megemlíthetném Erkel László festőművészt, Barta Andrea művészettörténészt, Vince László építészt, Kemény György grafikust. Remélem, hogy belőlük kialakulhat egy olyan csapat, amely a mi jövőbeni zenei terveinket erősíti. A jövő úgy is az, hogy a zenének a látvánnyal együtt kell megjelennie.

– Tehát új színnel, új szintézissel kívánnak megjelenni a magyar popéletben?

– Én mindig is nyitott voltam az új dolgok iránt. Csak a tehetségtelenek zárják be a kaputmaguk előtt. Mi mindig beleugrottunk valamilyen sötét verembe. A Popfesztiválról még a premier szünetében sem tudtuk, hogy bukás vagy siker. A Vígszínház már játssza új musicalunkat, amit Dusán Sztevanovittyal közösen írtunk. Ez videoklip-sorozatnak indult, amit Sándor Pál rendezett volna. Azonban bizonytalan volt a dolog anyagi fedezete, s nemcsak alkotni kellett volna, hanem menedzselni is. Ezért egy kicsit megijedtünk. Aztán a Vígszínház vevő lett rá. Tulajdonképpen egy gyerekmusicalról van szó, melynek „Padlás" a címe, és egy tüneményes mese. Remélem, hogy jó zenét tudtam hozzá írni.

Vándor Ágnes

PRESSE

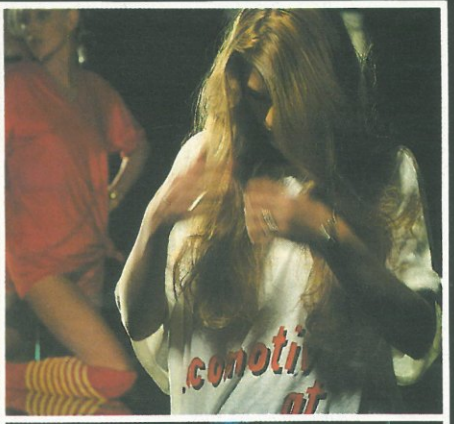
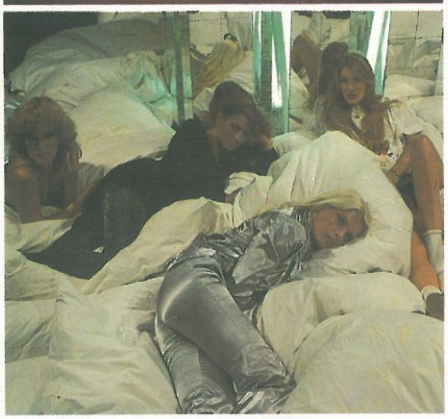

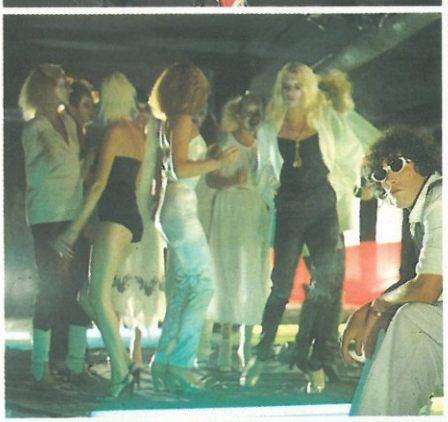
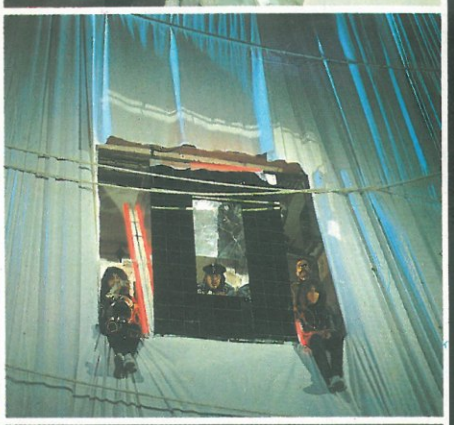

Big Trouble

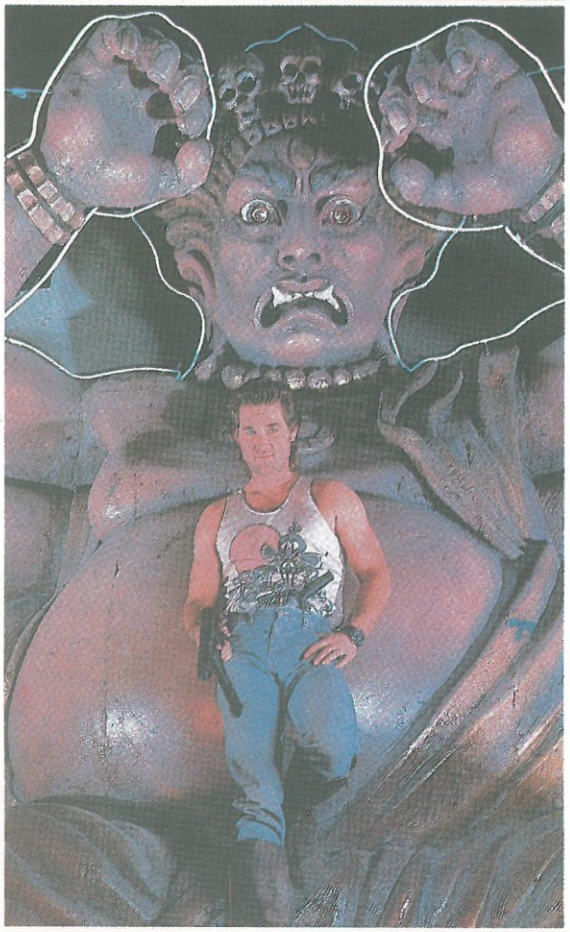

Escape from New York

Starman

Halloween

A hátborzongatás professzora:

Bowling Green, Kentucky, 1956. Egy rendező első próbálkozásai a filmkészítéssel. A horror sci-fi címe: Gorgon the Space Monster. Technikai és dramaturgiai hiányosságok még akadnak – de ha figyelembe vesszük, hogy a kamera egy Szuper 8-as, a szereplők iskolatársak, az illető úr pedig nyolc (!) esztendős . . .

„Az első film, amire a szüleim magukkal vittek, az African Queen volt. Arra a jelenetre emlékszem, amikor Humphrey Bogart kiszáll a vízből és a teste tele van piócákkal. Aztán – úgy ötéves lehettem – egy filmet háromdimenziós változatban láttunk, azokat a piros-zöld szemüvegeket kellett felvenni. Fantasztikus volt! Rögtön az elején egy meteor szemberepült a vászonról és az arcom előtt robbant fel! Attól a pillanattól kezdve csak a filmkészítés érdekelt!"

1968-ban beíratkozik az University of Southern California filmes szakára.

„Abban az időben az Államok a feje tetején állt. Minden lehetőségem megvolt, hogy valami politikai akcióba keveredjek, vonzott a zene, a drogok, a nők – helyettük négy éven keresztül a nap 24 órájában filmmel foglalkoztam."

1970-et írunk mikor két társával készített rövidfilmje, a THE RESURRECTION OF BRONCO BILLY (Bronco Billy feltámadása) Oscar-díjat kap. Még ebben az évben kezdi el az első játékfilm forgatását, de a mű csak 1973-ban nyeri el végleges formáját egy hollywoodi stúdióban. A DARK STAR (Sötét csillag) minden science-fiction legabszurdabbika, sok fantáziával és szarkasztikus humorral.

DARK STAR (1973)
Szereplők: O'Bannon, Brian Marelle.
Három űrhajós győzköd egy atombombát: ne robbanj fel!
V. C. L.

A nemzetközi kritika igen lelkesen fogadja és Carpenternek nagy jövőt jósolnak. Míg a néző gyanakodva és kissé megzavarodva teszi fel a kérdést: honnan veszi ez az ember a bátorságot, hogy olyan filmmel álljon a közönség elé, amelynek tulajdonképpen még tartalma sincs?

A következő film, az ASSAULT ON PRECINCT 13 (A 13-as körzet ostroma) tovább növeli Carpenter hírnevét, s nemcsak azért, mert ő a rendező, a forgatókönyvíró, a vágó és a zeneszerző egy személyben.

ASSAULT ON PRECINCT 13 (1976)
Szereplők: Austin Stoker, Darvin Jon
Egy felszámolás előtt álló rendőrőrsöt felfegyverzett fiatalok kerítenek hatalmukba. Harc a túlélésért.
Arcade Video

Az ASSAULT . . . Howard Hawk művének, a „Rio Bravo"-nak szabad átdolgozásában egy nagyon kemény rémtörténet, sokkoló képsorokkal, és nem minden fasisztoid elem nélkül.

„Eyes" (Szemek) címmel forgatókönyvet ír, aminek a megvalósítását végül Irwin Kershnernek engedi át. Teheti, mert mérföldkövet helyez el a horrorfilm sugárútján: a HALLOWEEN-t (Mindszentek előestéje).

HALLOWEEN (1978)
Szereplők: Donald Plasence, Jamie L. Curtis.
Egy elmebeteg gyilkos megszökik a zártintézetből és vérfürdőt rendez.
Warner Home Video

Carpenter újra meggyőzi a nézőt; nemcsak cselekmény tehet hátborzongatóvá egy filmet . . . Sokoldalúságát ismét kamatoztatja; a rendezés mellett a zenét is ő írja. Ez alkalommal dolgoznak először együtt a producer Debra Hill-el.

Még mindig 1978 – a tv meghódításának éve. A SOMEONE'S WATCHING ME (Valaki figyel engem) című horror készítése

JOHN CARPENTER

közben azonban mást is meghódít, nevezetesen az egyik főszereplőt, Adrienne Barbeaut. 1979-ben összeházasodnak, de mi maradjunk még 1978-nál, ugyanis ELVIS THE KING címmel háromrészes életrajzi filmet készít az énekesről. A film nagyon nehezen illeszthető be a carpenteri életműbe, mind tartalmi, mind fefogásbeli sajátosságai miatt, pedig itt játszik először Kurt Russel.

1979 – vissza a horrorhoz. THE FOG (A köd) újabb bizonyítéka az igényes munkának.

THE FOG (1979)
Szereplők: Adrienne Barbeau, John Houseman, Jamie Lee Curtis.
Antonio Bay pánikban; zombiszerű lények támadnak a kisvárosra és a sűrű köd leple alatt tucatszám gyilkolnak.
Embassy/Constantin Video

A kameramozgatás nagyvonalúsága, a szélesvászon-változat átgondolt kihasználása és a trükktechnika szinte észrevehetetlen alkalmazása – mind szervesen épül a történetbe. Carpenter igazi tehetsége azonban az akusztikus területen bontakozik ki leginkább; a zörejeket, hangokat és a maga komponálta zenét dramaturgiailag is hatásosan alkalmazza.

1981: akciófilm. Amit a „Mad Max" csak sejtet, azt az ESCAPE FROM NEW YORK (Menekülés New Yorkból) már bemutatja. A helyenként morbid, komor kulisszák mögül mégis inkább egy földalatti-operettet varázsol elénk, Kurt Russel tehetségének a segítségével.

ESCAPE FROM NEW YORK (1981)
Szereplők: Kurt Russel, Ernest Borgnine.
Manhattan 1997: egy gengsztertanyáról kell az elnököt kiszabadítani
Constantin Video

A következő év újra a horrorfilmeké. Előbb a HALLOWEEN-folytatás munkálatai Debra Hill társaságában, ahol mint forgatókönyvíró és vágó működik közre, majd egy, már klasszikusnak számító mű átdolgozása, THE THING (Valami, egy másik világból) címmel.

THE THING (1982)
Szereplő: Kurt Russel.
Az Antarktiszon tudományos megbízatással dolgozó munkacsoportot egy különös lény felelése tartja rettegésben.
CIC Universal

John W. Cambell regénye a „Who goes there?" (Ki megy ott?) már 1952-ben megihlette Howard Hawk rendezőt is.

Vérfürdő – nyugodtan adhatnánk ezt az alcímet a filmnek, ha a carpenteri ámokfutás nem a különleges effektusokban tobzódna igazán . . .

Az 1983-ban készült CHRISTINE-nel Carpenter – ki tudja hányadszor – ismét bebizonyítja: el tud menni minden ésszerűség legvégső határáig, hogy ott összekacsintson nézőjével: íme, ilyet is tudok!

CHRISTINE (1983)
Szereplők: Keith Gordon, John Stockwell.
Az autóroncs újjáéled, de gyilkossá lesz.
(Stephen King „Shining" című regénye nyomán)
RCA-Columbia

Míg az agresszív Chrysler tombolását figyeljük, talán fel sem tűnik, hogy újra továbblép a filmművészetben; a vér már nem a vásznon ömlik, hanem valahol a háttérben – az izgalom mégis itt feszít bennünk, ahogy nagynevű elődei, Hitchcock, Hawk vagy Ford esetében.

A planétánkon kívüli világ továbbra is izgatja, a STARMAN-ben (Csillagember) ismét ezzel foglalkozik – földi környezetben.

STARMAN (1985)
Szereplők: Karen Allen, Jeff Bridges.
Űrszonda járja meghívóval a világűrt; a Föld várja a világmindenség élőlényeit. Egy látogató megérkezik.
RCA-Columbia

Nem állítható, hogy intellektuális limlommal terheli a nézőt, természetesen a hátborzongató jelenetek vannak többségben.

Legutolsó filmje, a BIG TROUBLE IN LITTLE CHINA (Kis Kína – nagy gond) szintén jó szórakozást ígér, feltéve, ha a kedves mozilátogató nem veszi túl komolyan . . .

BIG TROUBLE IN LITTLE CHINA (1986)
Szereplők: Kurt Russel.
A kissé „lökött" magánnyos hős a kínai negyedben uralkodó kung-fu-klán ellen.
RCA/FOX

„Számomra a film nem az üzenet eszköze. Intellektuális gondolatok az irodalomban hatnak jól – a filmben az érzések dolgozzanak. Fantáziánk sokkal több erőszakkal, véres jelenettel bír, mint amit én valaha is be tudtam mutatni.

Ettől függetlenül; egy izgalmas film olyan, mint egy menet a hullámvasúton."

Hölgyeim és Uraim, lehet beszállni!

Összeállította: **Pittner György**

Az unalmas

Beszélgetés a színház és

Molnár Gál Péter

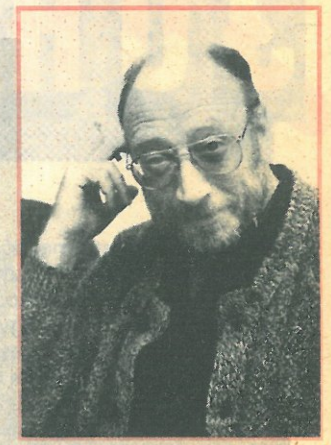

– A legsablonosabb kérdéssel kezdem: mi a véleménye a videóról, videózásról?

– Mámorító dolognak tartom a videót. Bár nekem nincs. Nemcsak azért, mert szegény vagyok, hanem azért is, mert ez egy elmebaj. Amerikában, ahol beszabadultam különböző videoüzletekbe – egy könyvön dolgoztam – minden második nap megraktam a kocsit videóval és napi 18 órát bámultam. Mohón néztem meg egy csomó filmet, amit előzőleg Európaszerte kergettem, és ott néhány dollárért bérelhettem bármeddig, és meg lehetett nézni, hozzá lehetett férni, mint egy könyvtárban.

Azért az mégiscsak fantasztikus, hogy nemzedékek nőnek fel úgy, hogy bizonyos klasszikus alkotásokhoz nem jutnak hozzá. Azt botrányosnak tartanánk, ha három nemzedék azért nem olvasta volna a Háború és békét, mert a könyvtárban nem adták oda a könyvet. Ugyanígy egy csomó filmet nem lehet megnézni. Az ember persze elszemtelenedik videózás közben attól, hogy beleavatkozhat a folyamatba, hogy visszamehet, hogy előremehet, s az unalmasabb részeken keresztülfuthat. Mintha vágna a néző, kimazsolázza a dolgot, ez nem biztos, hogy jó, nem biztos, hogy alkotó hozzájárulás egy műhöz. Ennek ellenére a video mégiscsak valamifajta vizuális kultúrával fertőzi a társadalmat, ami a mi nagyon is szóba zárt társadalmunkra éléggé ráfér. Kiderülhet, hogy van egy filmművészet, van egy látható művészet, ami még hozzáférhetővé is válhat. Ez olyan forradalom, mint amikor megnyitották a képtárakat, és nemcsak magángyűjtemények voltak, hanem a nyilvánosság számára birtokba vehető festmények.

– Amikor filmet néz az ember tévén, vagy videón, gyakran igen zavaró, hogy egy nagyméretű képet kicsiben kell nézni. Egy színházi előadás pedig még többet veszíthet a hatásából, ha az ember nincs jelen, csak felvételről nézi. Mire használható Ön szerint a színházi előadások videofelvétele?

– Színházi múzeum állítható elő. Például a század elején Janovics Jenő Kolozsvárott filmgyártással is foglalkozott. Megcsinálta a Bánk Bánt, amiben Jászai volt a Gertrudis, és Szentgyörgyi István volt a Tiborc. És azt hiszem, Bakó László – de ebben nem vagyok biztos – volt a Bánk. Az ötvenes években ezt aztán eladták gombnak. Akkoriban volt a filmarchívumnak egy olyan vezetője – előkelő színháztörténész – akinek az idejében a régi filmeket bepréselték kabátgombnak, nyersanyagnak, tehát Jászai Mariból gomb lett. Van három centiméter belőle. Jászai Mari ül egy trónon. Ennyit tudunk. Ha lett volna video, és át lehetett volna játszani, akkor most mindenki megnézhetné, hogy hogyan játszották nyolcvan évvel ezelőtt a legjobbak a Bánk Bánt.

– Azt szokták mondani, ha az ember megnézné az egykori görögöket, akkor az valószínűleg nagy csalódás lenne. Az akkor készült, oda készült, ott hatott. Jelenthet-e egy régi előadás ma is élményt videón?

– Óhatatlanul múzeumjellege van. Rembrandt Éjszakai őrjáratának volt egy adott pimaszsága. Megrendelésre készült, s amikor először kiállították, mindenki tudta, hogy melyik figura kicsoda, hiszen becsületesen oda volt festve. Annak a festménynek egészen más társadalmi hatása volt, mint amikor kulturált diszkrétséggel egy múzeumban megnézzük. Akár két év múlva, akár százötven év múlva nézi meg valaki egy színházi előadás rögzített változatát, akkor nem ugyanazt kapja. Egyedül is nézi, s nem közösségben, ez természetesen az árnyéka lesz az előadásnak. Azt az érzelmi kapcsolatot is nélkülözni kell, ami a színészeket és a nézőket mégiscsak összeköti. Azt kiszűri a színházi konzerv. Valószínű, hogy nem igazán élvezeti cikk a videón a színház, de nélkülözhetetlen történeti segédeszköz kutatók, színházzal foglalkozók számára. Elengedhetetlen színházi tolvajlásokhoz, mert enélkül a rendezők arra kényszerülnek, hogy a legjobb ötleteiket elbeszélésekből állítsák elő, külföldön járt színházi emberek emlékezéseiből, vagy abból, amit ők maguk meg tudtak jegyezni. Menynyivel egyszerűbb lenne pontosan lemásolni egy színházi előadást, amit nálunk nagyon kevesen láttak! Ezenkívül vannak még normális emberek is – a nézők, ők vannak többen –, akik egy része szerintem boldogan néz színházat akkor is, ha az csökkentett erejű. – Nem úgy élvezi, mintha egy abszolut értékű művet látna, de nem lehet mindig elutazni Amerikába, meg Grúziába egy jobb előadásért, de a video ehhez hozzásegítene.

– Lehet színházi előadást úgy fölvenni, hogy áll a kamera, és lehet filmszerűen, hogy a színpad mögé megy és körbejárja . . .

– Amikor a filmes eszközök gazdag használata föltupiroz egy

unokahug

a video kapcsolatáról kritikussal

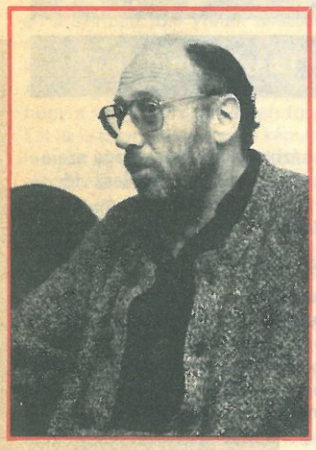

színházi előadást, és olyanná tesz, mintha az jó lett volna, tehát meghamisítja az eredetit, akkor az egy disznóság. Egy fix kamera viszont mérhetetlenül unalmassá teheti a dolgot.

– *Sok mindenről lemaradhatunk, mert a kamera mondjuk egy emberi arcot mutat, miközben a színpadon többen vannak, más is történik.*

– A jobb színházi emberek, akik azért adtak arra, hogy ha lehet, rögzítsék az előadásaikat, kicsiszoltak egy technikát ami egy köztes állapot: nem hamisít, hanem dokumentál, de úgy, hogy emberi fogyasztásra alkalmas legyen. A Peter Steinnek van egy Homburg hercege a Kleist-darabból, amit rendkívül becsületesen vettek föl. Viszonylag fix kamerákkal, de utánaengedtek az előadás ritmusának. Nagyon diszkréten, nem hangsúlyozták, hogy ez egy film, inkább azt, hogy mi most konzerválunk egy remekművű előadást. Ennek a technikája tényleg kidolgozott. Meg kéne nézni azt a nagyon nagy számú filmet, ami a pekingi operától kezdve litván színielőadásokig használható, vagy például, amit a Brechték csináltak. Ők egyrészt konzerváltak előadásokat, másrészt megpróbálták stúdióban rekonstruálni, ilyen Helene Weigellel a Kurázsi mama, ami kisebb értékű, mint amikor egy színházi előadást vesznek fel. Mi most megint azt játszuk, hogy lekésünk valamiről, és majd utólag fog eszünkbe jutni.

– *Ön néz videón színházat?*

– Még soha nem néztem. Különböző külföldi utazásaim során jutottam hozzá olyan színházi előadások filmfelvételeihez, amik nélkülözhetetlenek. Dehát ezek átjátszhatóak.

– *Mennyire tartja forgalmazhatónak ezeket, lehet-e olyan forgalmuk, mint a filmek videóváltozatainak?*

– Ez egy értelmiségi dolog. Ehhez színházőrültnek kell lenni, hogy még csökkentett erejű változatban is megnézze valaki.

– *Szóval azt mondja, hogy ennek nem lehet kereskedelmi értéke.*

– De, lehet. Hiszen egy csomó embert izgat a színház. Olyan szamárságot nem lehet írni színházról egy könyvben, hogy négy nap alatt meg ne vásárolnák. Tudom tapasztalatból, az én könyveimet is megveszik. A színház az még mindig valamiféle furcsa vágyat támaszt az emberekben, és erről még a színház se tudja leszoktatni őket. Szerintem ennek a video egy újabb lökést adna. Kereskedelmi forgalmazásra használható volna, még mint tananyag is, akár művelődési házakban, iskolákban, még színházakban is. Nem volna olyan nagy tragédia, ha ezek a jól lopó színházi rendezők egyszer tényleg megtanulnák a huszadik század színháztörténetét, vagy akárcsak a kortársi színház történetét. Hogy a lopásaik legalább ne olyan esetlegesek legyenek.

– *Mi történik akkor, hogyha a video beépül egy színházi előadásba, mint például a Studió K Elektra előadásában, ahol egyes jelenetek csak videón voltak láthatóak?*

– Unalom van ilyenkor. Ez egy lejátszott meccs volt Nyugat-Európában, és Amerikában. A Halász Péterék már tíz évvel ezelőtt használták a videót. Lehetett látni, hogy kint az utcán mi történik, miközben itt bent megy az előadás. Láttam olyan olasz avantgard színházi előadást, ahol a videót használták, és fergeteges unalom volt. A színházban minél több a technika, annál kevesebb az emberi élmény. Megöli azt, amiért az ember színházba megy: a személyes kontaktust a színész és a néző közt, amióta színház a színház erről van szó. Bizonyos kitérőkben lehet csak néhány évadra méretezett technikai szenzáció, amikor nem a színész szemét akarom látni, vagy hogy a pulzusszáma hogy változik meg egy jelenet közben. Ez egy eljárás. Nagyon jó, hogy van, csoda hogy van, de nem önálló művészeti ág. Lehet, hogy valaki majd azt csinál belőle. De ez akkor is csak a film unokahúga.

– *Prágában van egy színház, a Laterna Magica, amelyik kombinálja a filmet a színpadi játékkal.*

– Borzadályosan unalmas. Elmondhatatlanul unalmas. Nagy móka egyszer elmenni, olyan, mint megnézni a Feszty-körképet, dehát a Feszty-körképhez az ember nem jár . . .

Bóta Gábor

A színház és a video két különböző médium.
Hogyan kapcsolódhat mégis a kamera a színházi munkához?
Erről a kérdésről beszélgettünk
néhány színházi vezetővel és szakemberrel.

A közönség nem vált látószöget

Magyar Színházi Intézet

Dr. Kerényi Ferenc igazgató

– Mi itt a Színházi Intézetben hozzákezdtünk egy színházi videoarchívum kialakításához. Az archívum kizárólag tudományos és színháztörténeti céllal működik majd. Forgalmazási joggal nem rendelkezünk, de erre nem is törekszünk. Különben is a forgalmazás körül még nagyon sok a jogi rendezetlenség.

– Milyen színdarabok kerülhetnek be a videotárba?

– Erről a vizuális bizottság javaslata alapján döntünk. Ebben a bizottságban megtalálható dramaturg, kritikus, rendező, díszlettervező, bábtervező, továbbá a Művelődési Minisztérium, a Színháztörténeti Szövetség és a Magyar Televízió képviselője is. A döntés tehát széles szakmai háttérre támaszkodik. Pillanatnyilag százhetven „műsoros" kazettával rendelkezünk.

– Tervezik-e, hogy a későbbiekben valamennyi, szakmailag korrekt színházi produkciót felvesznek videóra?

– Meg sem fordult a fejünkben a gondolat, mert ezt nem tartjuk fontosnak. Az előadások videofelvételét a vizuális rögzítés csúcsának tekintjük. Az adatok szintjén az intézet minden hivatásos magyarországi színházi előadást dokumentál. Ez ugyanis alapvető feladatunk. Az előadások zömérol fotódokumentációt szerzünk be. Ez általában négy-öt felvétel, kiemelt esetekben ennél jóval több. Az a határozott véleményem, hogy a mai magyar színházi élet színvonalát tekintve évi tizenöt–húsz előadásnál többet nem érdemes rögzíteni.

– Milyen forrásból kerülnek a felvételek az archívumba?

– Egyrészt a televízió által régebben és napjainkban rögzített előadásokat játsszuk át, másrészt központi támogatásból fedezve saját felvételeket készítünk.

– Milyen színvonalúak a saját produkcióban készülő videoanyagok?

– Ezek professzionális felvételek. Minden esetben három kamerával, montírozott, szerkesztett módon készülnek. Az archiválásra egy U-matic kazetta kerül, és készül egy VHS-változat is, bemutatás céljára. Ezek a filmek esztétikai szempontból is megfelelnek, sőt javuló tendenciát mutatnak. A színház és a video eltérő műfaji sajátosságaiból adódóan egy sor probléma jelentkezik a felvételkor. De egyre több a tapasztalatunk, s egyre jobb felvételeket tudunk készíteni.

– Milyen gyakorlati haszna van ennek az archívumnak?

– A színházi szakma egyre inkább igényli és látogatja. Egyre gyakoribb, hogy a rendezők a produkció megkezdése előtt megnézik a régebbi változatokat. Külföldi vendégek is nagyon sokszor érdeklődnek magyar rendező vagy magyar színész iránt. Használjuk színházművészeti főiskolai képzésben is, valamint a színháztudományi munka során.

Játékszín

Berényi Gábor igazgató

– Nemrég sikerült vásárolnunk egy asztali videomagnót. Ehhez azonban semmilyen egyéb tartozékunk nincs. Arra alkalmas, hogy a tv-adásokat rögzítsük, és a már meglevő színes tv-készülékünkhöz csatlakoztatva meg tudjunk nézni különböző felvételeket. Itt van például ez a videokazetta. Egy olyan darabról készült amatőrfelvétel van rajta, amit az egyik szerző bemutatásra javasol.

– Itt, a színházban készülnek videofelvételek?

– Igen. Néhány előadásunkat már rögzítették. Egyrészt a Színházi Intézet csináltat felvételeket. Sajnos, ezek nem mindig ütik meg azt a szintet, amely egy előadásról valóságos képet ad. Másrészt a televízió már több produkciónkat felvette sugárzás céljából. Ezeket mi az adásból rögzítjük. Például a századik Máli néni előadáson szintén dolgozott a televízió. A mi kérésünkre rögzítették a kamerapróbát is, és másnap az előadást is.

– Más videokészítőkkel nem is próbálkoztak?

–De. Többen is ajánlkoztak már. Abban a pillanatban azonban, amint ez valamelyest is profi módon történne, több kamerával, bevilágítva, megfelelő hangtechnikával, montírozással, már olyan árak kerülnek szóba, hogy azt mi, természetesen, nem tudjuk megfizetni.

– Egyébként szükség lenne a többi produkció rögzítésére is?

– Olyan illékony ez a színházművészet, hogy ma, amikor erre már lehetőség van, kutya kötelességünk lenne rögzíteni mindazokat az értékeket, amelyek a magyar színházművészetben vannak. Szerintem minden, szakmailag korrekt, jó színvonalú előadás meg kellene hogy maradjon ilyetén módon.

– Mi a véleménye az olcsóbb videotechnikával megoldott felvételekről?

– Készülnek itt időnként amatőr jellegű videofelvételek is. Ilyenkor valaki szívességből, önköltségi áron megcsinálja. Azt nem bírja el a mi költségvetésünk, hogy ezért külön fizessünk. Nagyon hasznos segédeszköz lehet ez például akkor, ha egy darabban szereplőcserére kerül sor. A beugró színész meg tudja nézni a táncokat, járásokat, belépéseket, végszavakat, az egész előadást. Így sokkal könnyebben, kevesebb próbával bele tud helyezkedni a darabba. Azt mindenképpen fontosnak tartanám, hogy minden színháznak legyen legalább egy kamerája. Így a próbákat is rögzíthetnék, és utána visszajátszva megbeszélhetnék. Nincs annál hatásosabb elemzési lehetőség, mint amikor a saját arckifejezését, mozdulatát közelről megnézheti a színész. Az a határozott véleményem, hogy a videónak a színházban alapvető munkaeszköznek kellene lennie.

Állami Bábszínház

– Mi többféle célra is használjuk a videót. Az egyik felhasználás az, amire a Soros Alapítvány adott pénzt. Ebből az egymillió forintos összegből tíz-tizenkét kiválasztott produkciónkat rögzítjük. Ekkora összeghez csak az alapítványon keresztül juthattunk. Erre azért volt szükség, hogy jó minőségben, U-matic technikával lehessen dolgozni. Így az anyag át is szerkeszthető, különböző összeállításokat lehet belőle készíteni.

– Ezeket a felvételeket milyen célra használják fel?

– Részben propagandaanyagnak szánjuk belföldre és külföldre. Ha például jön egy impresszárió, akkor más módon nem tudjuk bemutatni a negyvenvalahány darabból álló repertoárunkból azt, ami őt éppen érdekli. És mindjárt benne vagyunk a sűrűjében, tudniillik, hogy milyen legyen a színházi előadás videoszalagon. Mert itt a két műfaj ütközik. A színházi előadás nem televízió. A néző nem vált objetívet és látószöget. Ezért nem helyes azt mondani, hogy a darabot videón rögzítjük, sokkal jobban megfelel a valóságnak az, hogy elkészítjük a videováltozatát. Akkor tekinthető a videofelvétel rendezése, operálása, vágása sikerültnek, ha hatásában megközelíti az élő adást. És itt jön a másik probléma. Ha a felvételnek technikai hiányosságai vannak, a néző akkor is a darabot ítéli gyengébbnek.

– A próbákon igénybe veszik-e a videotechnikát?

– Igen, elég gyakran. Amikor már valamennyire kialakul a darab, felvesszük, és a próba után megnézzük, elemezzük.

– Azzal nem kísérleteztek, hogy a próba közben a színész monitoron nézze a bábokat?

– De, csak ez nem vált be. A színész nem tud egyszerre többfelé figyelni. Neki a bábut a megszokott szögből kell látnia, és ezt így kell begyakorolnia. Különben elteveszheti a mozdulatot.

Jurtaszínház

Romhányi László elnök

– A Jurtaszínházban a videónak nagy szerepet szánunk. Beépítjük a darabokba, lesz videoszolgáltatás, de készítünk dokumentum- és referenciafilmeket is.

– A darabokban miként kap szerepet a video?

– Jó példa erre Páskándi Géza Vigéc című darabja. Ez egy olyan mai családról szól, amelyik sci-fi-őrületben él. Habzsolják a tudományos-fantasztikus irodalmat, sci-fi-filmeket néznek videón. Egyszercsak megtörténik a csoda: élőben is megjelennek a képernyőn látott idegenek, a más bolygóról érkezett látogatók.

– Tehát itt a video és a televízió a díszlet része lesz?

– Igen, és a darabban funkcionális szerepet kap. Egyrészt úgy, hogy a család állandóan nézi a filmeket, másrészt ez a videokultúra, amit ők fogyasztanak, megjelenik élőben. Ez a darab már a videokultúrának egy nagyon konkrét, pontos megfogalmazása.

– Milyen videoszolgáltatásra gondoltak?

– Tervezzük, hogy az előadások előtt és a szünetben különböző videofilmeket, elsősorban reklámfilmeket fogunk vetíteni. Ehhez nagyobb képet adó kivetítőket akarunk használni. A saját előadásainkat szeretnénk videóra feldolgozni és hasznosítani. Például úgy, hogy itt a házban más programok szünetében vetítve reklámozzuk saját produkcióinkat, vagy úgy, hogy kiküldjük a kazettákat az iskolákba. Ezenkívül a Visegrádi utcai szervezési irodánkban is jó lenne ezeket egy lejátszón bemutatni.

– Milyen referenciafilmek készülnének?

– Ez itt egy nyitott ház, ahol sokféle tevékenységet szeretnénk megvalósítani a művészeti kiállításoktól kezdve a divatbemutatókon át külföldi cégek termékbemutatóiig bezáróan. Ehhez szükség van a színházról és a produkciókról referenciafilmekre. Különösen a külföldi cégek kíváncsiak rá, hogy milyen is az a Jurtaszínház.

– Ki készítené ezeket a videofilmeket?

– A legolcsóbb, ha mindent magunk csinálunk. A színpadi produkciók felvételéhez egy beépített videorendszert akarunk használni. A kamerahelyeket és a kábelezést már az építészeti kivitelezésnél kialakítottuk. Amikor anyagi lehetőségeink megengedik, ezt működtetni fogjuk. Vannak már olyan japán csodakamerák, amelyek akár egy gyertya fényénél is tökéletes képet adnak. A rendszer automatizált, úgyhogy egyetlen fülkéből irányítható az egész.

– Nem lenne jobb egy olyan film, amit egy megfelelő felkészültségű stáb venne fel mobil kamerákkal, ideális világításban?

– Az a stáb nyilván nem lenne ott egy darab húsz-harminc előadásán, hogy mindegyiket rögzítse. Mi ezt itt úgy fogjuk csinálni, hogy minden előadást elejétől a végéig rögzítünk. A film összeállításakor az egyes előadásokból a legjobban sikerült részeket választjuk ki. Így a referenciafilm a maximális színpadi teljesítményt fogja bemutatni. Ezenkívül egy stáb, különösen, ha világítást is használ, nem dolgozhat valódi előadáson, mert zavarja azt. Ezért tartom jobbnak a beépített kamerákat.

NÉZZ VISSZA VIDEÓVAL!

Mikroszkóp Színház

Sas József igazgató

– Nálunk a video hagyomány. Komlós János már a hetvenes évek elején, a többi színházat megelőzve, használt képmagnót. Sosem felejtem el, ketten cipelték fel, akkora készülék volt. Ő berendezett itt egy kis házi stúdiót. A kamera elé leült Ipper Pál, Avar János vagy például egy sportriporter. A televíziókészülékek jól láthatóan a színpad fölé voltak felszerelve úgy, mint most. Komlós János a színpadról beszélgetett a képernyőről válaszoló tévés személyiségekkel. A közönség abban az illúzióban nézte a műsort, hogy a Magyar Televízióban folyik a társalgás. Ezt az is támogatta, hogy a képernyőn a beszélő mögött a Tv-híradó megszokott hátterei látszottak. Ezt az ötletet később Komlós több politikai kabarében felhasználta. A televíziós lánc és a videotechnika nagyon szerencsésen illeszkedik a politikai kabaré műfajához. Olyan, mint egy élő újság, követheti a napi eseményeket. Az esti darabban felhasználták, bejátszották a nem sokkal előtte sugárzott Tv-híradó egyes részleteit. Így a legfrissebb eseményeket rögtön lehetett poentírozni. Ez a pici színház egyébként adja is ezt a lehetőséget. Itt még a televíziók is jól láthatók, a videovetítők pedig még hatásosabban működhetnének. Szándékunkban áll a következő évadban beszerezni két nagyobb képet adó videovetítőt. Ebben a környezetben, ebben a kis térben ez olyan, mintha a néző otthon ülne. Aki otthon ül, az pedig nézi a tévét.

– A Mikroszkópon már az előadás előtt be vannak kapcsolva a televíziók. Amíg a nézők leülnek a helyükre, rövid reklámfilmeket látnak.

– Ez a Mikroszkóp-reklám. A humoros, „mikroszkópos" reklámfilmeket megrendelésre, némi kártérítés ellenében magunk készítjük el. Főként saját ötleteinkből, saját íróink találják ki, saját színészeinkkel vesszük fel.

– A pápa elrablásáról szóló darab nem kabaré. A tévékészülék és a rajta futó filmek fontos szerepet kapnak, sőt szervesen beépülnek a cselekménybe.

– Ezt a darabot a szerző, Joao Bethencourt már eleve így írta meg. Itt a cselekményben fontos szerepet kap a napi aktualitás. A család nézi otthon a televízió tudósítását a pápa elrablásáról, amit ők vittek véghez. Úgyhogy itt ez adott volt, nem kellett kitalálni.

– Ebben a darabban kétféleképpen is megjelenik a videotechnika. Egyrészt előre összemontírozott anyagok bejátszásával, másrészt „élőben" is. Az egyik jelenetben a pápa áll és nyilatkozik a sajtónak. Közben egyidejűleg kameráról beadva látjuk a képernyőn. Ebben a darabban a színpad fölött levő tévékészülékek a televíziót mint tömegkommunikációs eszközt „személyesítik meg". De vajon más esetekben is indokolt a video színpadi alkalmazása?

– Csak akkor indokolt, ha dramaturgiai funkciója van. Öncélúan nem szabad használni. Ha a konferanszié azt mondja, hogy tudják, tegnap volt ez és ez az eset, és ezt elkezdi mesélni, az nem olyan hatásos, mintha azt mondja: tudják mit, nézzük meg együtt, hogy is van ez. A látott szituációhoz élőben hozzáfűzött poén máshogy csattan. Vagy más: Az állam is felkopik című kabaré úgy indul, mintha egy színfalak mögött felejtett kamerát véletlenül kapcsoltak volna a képernyőre. A néző így bepillant a kulisszák mögé. Erre jön a konferanszié, hogy álljunk meg gyerekek, ti véletlenül azt adtátok be, ami hátul van. A darab végén pedig az alkotók, szereplők névlistája is, mint a filmek végén szokás, a képernyőn olvasható. Általában csak olyasmit játszunk be képmagnóról, ami így jobban érvényesül, mint élőben a színpadon. Elsősorban különböző dokumentumokat, híradórészleteket, egyéb tévéműsorok részleteit, politikusok képeit, megnyilvánulásait. Ezeket néha nem lehet színpadi jelenetté formálni. Olyat is csinálunk, hogy az előadás előtt rögzítjük a közönség kérdéseit. Egyik művésznőnk körbejár a társalgóban, és kérdéseket tesz fel a nézőknek. Ezt egy kis kamerával felvesszük. A második rész azzal kezdődik, hogy ezekből a felvételekből bejátszunk és válaszolunk rájuk. Ez azért lényeges, mert hiszen a közönség érdeklődése az a mi témakörünk. Így lehet élő a kapcsolat. Video nélkül már ezt mi nem tudjuk elképzelni.

– Megnéztem a házi stúdiót. Van egy VHS rendszerű, Hi-Fi minőségű asztali képmagnó a hozzá való kamerával. Ezenkívül két U-matic rendszerű editálómagnó vezérlőpulttal. Erre szükség is van, mert a szóban forgó filmösszeállítások megbízható montírozási technikát igényelnek.

– A 88–89-es évadban készülünk egy olyan előadásra, ahol dokumentumszerűen van szükség videobejátszásra. Régi filmek részleteire, múltbéli és mai utcaképekre. Ez egy olyan történelmi montázs lesz, ahol ez egyszerűen nélkülözhetetlen, és a darab erre erősen épít. Szerintem a videotechnikának nagy jövője van a színházaknál, de csak annyira, hogy ne lógjon ki a lóláb.

– És más célra, például dokumentálásra használják-e a videót?

– Igen. Minden darabról dokumentumfelvételt is készítünk. Minthogy már itt régóta megy a videózás, a színház múltjáról is nagy archív anyag gyűlt össze. Így Komlós János fellépéseiről, Latinovits Zoltánról és másokról. Vagy ami miatt nagyon boldog vagyok: Ruttkai Évával is, a Vesszük a lapot című produkcióból. Ezeket a felvételeket mi katalogizáltuk, eltettük. Így bármikor, ha kell, akár a Magyar Televízióban is felhasználhatók. Vagy egy másik lehetőség: nemsokára húszévesek leszünk. Mármint a Mikroszkóp. Ennek kapcsán lesz egy kiállítás. Ezen a kiállításon „Video Mikroszkóp húsz év húsz percben" címmel egy összeállítást fogunk vetíteni a színház történetéből.

Stúdió K

Fodor Tamás,

az alkotóközösség vezetője

– Mintegy másfél éve kaptuk a felszerelésünket a Soros Alapítványtól. Ez áll egy kamerából, egy hangkeverő berendezésből és két VHS rendszerű editálómagnóból, vezérlőpulttal. Így nemcsak felvenni, hanem szerkeszteni is tudunk.

– Hogyan vesz részt a Stúdió K munkájában ez a felszerelés?

– Ez az amatőr csoportosulás, amelyik a színházi alkotóközösség nevet viseli, nem a hivatásos színházaknál kialakult rendező–irányító és színész–szakmunkás rendszerben dolgozik. Nálunk egyfajta kutatómunka, egy sajátos viszony kimunkálása a cél. A csoport tagjai között anyagilag nem képződik hierarchia, tehát ilyen módon nincs főnök és beosztott. A csoporthoz való kötődést nagyban befolyásolja az, hogy a tagnak mennyire van átlátása, tulajdonosi szerepe a munkafolyamatban. Ebben segít az a videoeszköz, amelyik a próbákon mint egy külső szem működik. Visszanézve a színész nem pusztán végrehajtója lehet a dolognak, hanem megfelelő kritikával illetheti önmagát. Egyes részeket vissza lehet keresni, és ennek alapján megbeszélni a szükséges változtatásokat. A film közege a rögzítés. Ha már elkészült, ha már a dobozban van, akkor azon nem lehet változtatni. Az már egy kész termék. Egyfelől több is, mint egy színházi előadás, mert a végsőkig kicsiszolt, nélkülözi az esetlegességet. Ugyanakkor az a fajta szertelenség, fésületlenség, amely egy színházi előadás sajátja, és amely az illanékonyságot, a megismételhetetlenséget emeli piedesztálra, azt a film nélkülözi. Ebben a színház javára billen a mérleg. Ezt a paradoxont fel tudja oldani a video. Hogyha például minden színházi előadást rögzítünk. A felvételek után a szelektálás következik. Ez itt jó volt, ez itt rossz volt, ez megőrzendő, ez továbbfejlesztendő. A mi előadásainknak a lényege a változtatás. Egy-két előadás után feltétlenül megváltozik valami. Ebben nagy segítség a video. Segít rögzíteni a pozitívumokat, segít rögzíteni a közönség és az előadás kapcsolatát, az előadás egész atmoszféráját. Ennek alapján lehet változtatni. Mi tehát nem darabokat játszunk, hanem a darabok alapján a változtatásokkal létrehozott művet.

– Az önök produkcióiban a videotechnika zárt láncú televíziós rendszerként is szerepet kap.

– Ma már a film és a televízió minden nézőt hozzászoktat a plánokhoz, a változó képkivágatokhoz. A színház a maga múlt századi berendezkedésével, a nézőtér és a színpad hagyományos viszonyával erre képtelen. Mi csináltunk néhány kísérletet a színpadi és a filmi látásmód közelhozására. Az egyik ilyen kísérlet az, amikor a közönséget nem ültetem le, hanem egy kváziforgatási szituációba helyezem, és azt mondom, hogy a színházi játék, a jelenetek sorozata tulajdonképpen snittek sorozata. Ezt a közönség úgy tudja végignézni, mint ahogy egy bámészkodó utcai közönség egy forgatási helyszínen nézelődik. Így épül fel az Elektra. Ebben a video valóságosan is jelen van. A kamera szerepel a játéktérben, orientálja a nézőket az egyes snittekhez.

– Mindez milyen módon történik?

– Valakinek a vállán van a kamera, és a monitorokon ugyanabban a térben megjelenik a kamera képe. Ez a néző figyelmét megosztja, mert a szituációt a valóságos térben és a képernyőn eltérő kivágatban látja. A kamera képét közben rögzítjük is. Egy másik előadáson egy másik szögből kamerázunk. Négy-öt előadás rögzítése után már annyi anyagunk van, hogy egy referenciafilmet lehet belőle összemontírozni. Ez pedig egy következő téma. Így sokkal könnyebb „eladni" a produkciót. Vidéki vendégjátékra, sőt külföldi fesztiválra kaptunk meghívást a videofilmek segítségével. Itt térnék ki a video egy újabb funkciójára. A színházban a közönség ki van zárva az alkotói folyamatból. A próbán ugyanis nem lehet jelen, mert akkor a színész nem próbál, hanem biztonsági játékra törekszik, a kudarcait nem hajlandó vállalni. Márpedig a kudarcok kellenek, mert ezek újabb lökést adnak a felkészüléshez. No most, ha elfogadjuk egy állandó, személytelen társnak a próbán a kamerát, akkor folyamatosan dokumentálhatók a pozitívumok mellett a kudarcok is. Ezek később, egy szerkesztés után az érdeklődők elé tárhatók.

– Mi ennek a gyakorlati haszna?

– Készülőben van egy olyan kazetta, amely három órában igyekszik elmondani egy darab elkészülési folyamatát. Ez néhány reprezentatív jelenet teljes kialakulását követi nyomon a legelső próbafázistól kezdve. A másik lehetőség az, hogy egy oktatási segédanyag készüljön. A próbamunkának egy nagy része nem pusztán egy előadásra való felkészülés, hanem a színészi alkotómunkának mint technikának a vizsgálata. Csinálunk egy olyan módszertani kazettát, amit, ha igénylik, más csoportok is használhatnak a színészmesterség tanításában. De számunkra is nagyon fontos, hogy videóról mi is megismerhetjük más színházak, alkotóközösségek módszereit, munkáját.

– Ezzel a sokrétű videós tevékenységgel, a felvételek készítésével és szerkesztésével végül is ki foglalkozik?

– Mindent magunk csinálunk. Erre nem kell külön ember. Mindenki megtanulta a készülék kezelését, úgyhogy mindig valaki, aki éppen teheti, kiugrik és csinálja a felvételt. Ez lehetséges, hiszen a kezelése meglehetősen egyszerű. Ha már egyszer megvan a berendezés, akkor már viszonylag olcsó is. Az editálás előtt közösen megbeszéljük a dolgot. Így nálunk a videózás, a filmkészítés is kollektív munka.

Dékán István

– Melyek voltak a videóval kapcsolatos első benyomásai?

– Nagyszerű mozikat láttam baráti összejöveteleken. Filmslágereket, amelyeket nálunk nem mutattak be, de művészfilmeket is. Emlékszem a „Bugsy Malone"-ra, Alan Perker filmjére, Fellini „Zenekari próbá"-jára, a „Szarvasvadász"-ra és egy csomó Sylvester Stallonéra. Ez utóbbi éppenséggel nem az esetem. A videóról az a véleményem, hogyha valakinek van rá lehetősége, az egész komoly gyűjteményt tud összehozni filmekből. Ezeket, mint a kedves könyveket, időnként le lehet emelni a polcról, és meg lehet nézni, mondjuk a „Nyolc és fél"-t vagy az „Aranyláz"-t.

– Ön ezeket gyűjtené?

– Igen, ha lenne videóm. De nincs. Én ugyanis a videót a jelen állapotában borzasztóan károsnak találom. A napokban olvastam egy statisztikai felmérést, mely szerint nálunk a férfiak átlagban napi 12–14 órát fordítanak munkára. Ezzel párhuzamosan például a gyerekre fordított idő negyven percről visszaesett húsz percre. Hihetetlen számok, egyetlen dolog maradt ebben a szomorú, családot és egyént érintő devalválódásban, változatlan a tévénézés óraszáma. Nekem van egy tizenkét éves kisfiam, akinek az információszerzésében, a világgal való ismerkedésében, önmaga szórakoztatásában és egyáltalán mindenben a tévénézés egészen furcsa helyet foglal el, kiiktat minden egyéb értékes kulturálódási és szórakozási lehetőséget. Ez valószínűleg egy egész generációra jellemző. Ezzel szemben én mindent értékesebbnek vélek, ami kollektív, valószínűleg azért is lettem színházi rendező. Én úgy gondolom, hogy a video egy lépcsőfok abban a sorozatban, amikor minden egyre tömegesebbé válik, ugyanakkor mégis egyre inkább elmagányosodik. Én tehát a fiam elmagányosodása ellen védekezem akkor, amikor nem szállítok neki haza egy videót. Mert akkor az a pár perc is megszűnne, amit eddig beszélgetéssel vagy olvasással töltöttünk el.

– Mindaz, amit eddig elmondott, az a videónak mint szórakoztató szabadidős tevékenységnek a megítéléséről szólt. Magánemberként tehát nem kíván az életben a videónak szerepet adni. De hogyan látja ezt a dolgot mint színházi rendező?

– Színházi rendezőként szükségszerűen másként ítélem meg a helyzetet. Én magát a videót korszakos találmánynak és technikai eszköznek tartom. Mint színirendező fontosnak látnám például, hogy minden színháznak legyen videója.

– Miért? Nincs?

– Például abban a színházban sincs, ahol én jelenleg működöm. Ez pedig komoly gondot okoz, mert segítené a kifejezetten gyakorlati munkát. A videónak a színházban számtalan felhasználása létezhet. Az első és legkézenfekvőbb a próbák során való használata, amikor a video mindenkor tükrét tudja adni a „felkészülési vagy elkészülési folyamat" éppen aktuális állapotának. Aztán, ha van video, egy darabnak a sokadik előadását is rögzíteni lehet, amiből lehet látni, hogy addigra hova jutottunk – esetleg züllöttünk! Erre több színész is azt mondja, hogy ez olyan, mint amikor a nem egészen szobatiszta kiskutyának a nóziját beleverik a szőnyegen díszelgő piszkába. Csak remélni lehet, hogy a színészeknek ez az újabb generációja már hozzászokott a filmhez, a videóhoz, s megtanul együttélni vele.

De szerepe lehet a videónak egy-egy darab előkészítésében is. Például a „Játszd újra, Sam!" rendezése közben több Woody Allen-filmet is meg kellett néznem. Ez hosszú időegyeztetést vett igénybe a Filmarchívummal, kibumlizást a Budakeszi útra, s nem utolsósorban sok kiadást jelentett a színháznak. Aztán itt van a színész- és rendezőoktatás. A jó szakmai megoldásokat, bizonyos rendezői módszereket videón lehetne rögzíteni. Mint ahogy a színházi előadásokat is. Mi, színházi emberek általában nem nagyon látjuk egymás rendezéseit, mivelhogy este dolgozunk. Jó lenne, ha a színházaknak lenne videotára, melyben a saját előadásaikat tárolnák, s ezek rendelkezésre állnának. Így, ha van egy kis időm, bemegyek, teszem azt a Katona József Színházba, és kikérem azt a darabot, amelyre már régóta kíváncsi vagyok, de még nem sikerült megnéznem.

– A videoszalag vissza tudja adni egy színházi előadás élményét?

– A közönségnek nem. A közönség a darabot a színházban kell hogy lássa. De annak az embernek, akinek a színház a foglalkozása, egy ilyen videóra rögzített előadás is rengeteg információt tud nyújtani. Mint ahogy egy filmes sem úgy néz filmet, ahogy egy néző. Mi, színháziak is más szempontból nézünk egy darabot. Azt vizsgáljuk, hogyan bomlik ki egy színészi vagy rendezői elgondolás, hogyan működik egy díszletkonstrukció. Mindez a szakmai információáramlásnak elengedhetetlen része. Rövidesen már ott tartunk, hogy egy külföldi kollégáról többet tudunk, mint egymásról, mert egy külföldi vendégjátékra – ha törik, ha szakad – mindenki elmegy. Nagyon kellene tehát egy videotár, amely színi előa-

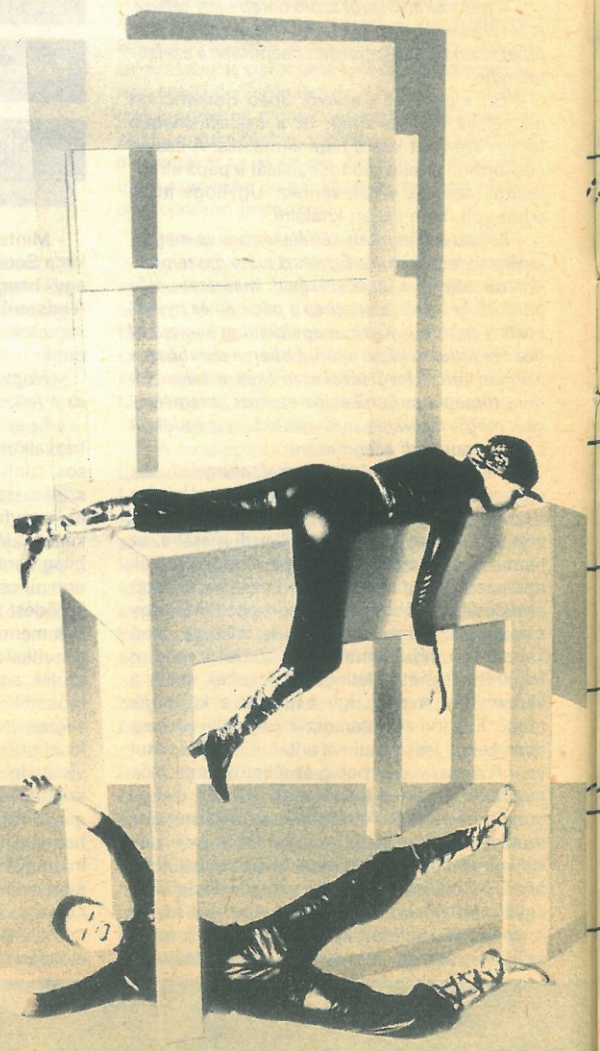

dásokat rögzít. Továbbmegyek. Ha a színház értene a videóhoz, a színház reklámozhatná magát a videóval. Majdnem videoklipszinten már régen kitalálták a mozielőzetest. Miért ne lehetne színházi előadásokról egy-egy perces videoklipet készíteni, kifejezetten reklámcélokra? A hagyományos reklámozási formák – plakát, szórólap stb. – a videobűvölet fényében úgyis halványnak tűnnek.

– Ha már így szabadjára engedjük fantáziánkat, arról is gondolkodhatunk, hogy magán a színházi előadáson belül hogyan lehetne élni a videóval?

– Annál is inkább, mivel egyre több előadásban vetítenek. Például az általam rendezett „Forgatókönyv" című darab is vetítéssel kezdődött. A darab első jelenete egy erre a célra felvett huszonöt perces film volt. Órákig mesélhetnék arról a bonyolult mechnanizmusról, rengeteg munkáról és pénzről, ami ennek a filmnek az elkészítését, majd az egyes előadásokon való levetítését lehetővé tette. Egy videóval mindez sokkal egyszerűbb, különösen, ha még kivetítő is van hozzá. Vetítettünk a „Játszd újra, Sam!"-ben is. Nemrég mutattuk be a „Me and My Girl" című angol musicalt, ami tizenhárom Tony Award-ot kapott ebben az évben. Ez amolyan színházi Oscar-díj. A darab forgatókönyve nagyvonalúan leírja, hogy a nyitányban egy régi nagy automobilon az angol felső tízezer néhány tagja víkendre indul. Eközben egy dalt énekelnek a víkend és a mellettük elsuhanó táj szépségeiről. Milyen jó lenne ezt az elsuhanó tájat laterna magica stílusban háttérként kivetíteni! A helyzet az, hogy ma már az ember gondolkodásmódjához hozzátartozik az, hogy tudja, van video, tudja, hogy elvben olcsóbb, mintha hagyományosan csinálná a dolgokat.

– Most veszem észre, hogy végig feltételes módban beszélgettünk, pedig a video ma már nem egy csodaszám, viszonylag nem is drága, viszonylag könnyen hozzáférhető. Nincs pénzük a színházaknak, vagy inkább erre nincs pénzük?

– Is-is. Biztos vagyok benne, hogy sok rendező gondolkozik hozzám hasonlóan. Ugyanakkor van egy másik rétege a színházi szakmának, amely a színház egész szellemiségétől idegennek érzi a videót, pedig már nagyon sokszor bebizonyosodott, hogy a színháztól semmi sem idegen.

– A videóhoz való vonzódás ugyanakkor nem tekinthető minden előzmény nélkül valónak. Emlékszem még arra az első Stúdió '80 adásra, amelyet ön rendezett, s amely technikájában, stílusában bizonyos fokig a videoklipre emlékeztetett. Ez akkor olyannyira forradalmi újításnak számított egy televíziós magazin esetében, hogy országos botrányt váltott ki.

– Ez a Stúdió '80 számomra is emlékezetes maradt. Szalay András volt az operatőre, Győrffy Miklós a szerkesztője. Egyértelműen arra törekedtünk, hogy a hét kulturális eseményeit videoklipszerűen dolgozzuk fel. Így akartuk frissé, mozgékonnyá tenni. Stabil, unalmas, hosszú snittek helyett pergő, asszociatív szerkesztésre törekedtünk. Erre a video nagyon alkalmas. Ugyanakkor kétségtelen, hogy sokkoló hatással volt a nézőkre.

– Mit gondol, ma, a videoklipek korában is ugyanígy reagálnának a nézők?

– Egészen biztos vagyok benne, hogy nem. S az is meggyőződésem, hogy a magazinműsoroknak jobban kellene a videoklip műfajához közelednie. A jó videoklip ugyanis sűrít, asszociál. Szerintem perceken belül divattá válik az a típusú magazinműsor, amely szabad asszociációs sorokban közvetíti a tárgyát. Ez külföldön már kitaposott útnak számít, csak a kétségtelenül lassúbb ritmushoz szokott magyar néző számára új. Mi akkoriban felvállaltuk ezt a videós stílust. Lehet, hogy szellemesebben, tehetségesebben kellett volna csinálni, s akkor jobban elfogadták volna.

– Adott esetben készítene videoklipet?

– Ha felkérnének rá, elgondolkodnék a dolgon. Azt hiszem, vállalnám. Csinálnék reklámfilmet is és videoklipet is. Például büszke lennék, ha Presser Gábor bármelyik számából vagy Kocsis Zoltánnal csinálhatnék valami videoklipszerűt. Számomra fontos minden forma, amely gazdagítja azt az eszköztárat, amely ember és ember, ember és tárgy, ember és környezet, ember és történés viszonyát dolgozza fel. Szerintem minden ilyen eszközt meg kell tanulni, ki kell próbálni, mert biztosan adódik egy pillanat, amikor fel is lehet használni. Erre bizonyíték például a színház, amely az idők folyamán rengeteg mindent bekebelezett. Ma már olyanokat csinál, amit akár száz évvel ezelőtt is felháborodva utasítottak volna vissza, mondván, hogy semmi köze a színházhoz. Az újabb formanyelvi eszközöket mindig meg kell tanulni, mert soha nem lehet tudni, mikor jön el az a tartalom, melynek kifejezésére alkalmasak lesznek.

Vándor Ágnes

Valló Péter rendező a videózásról

A színháztól semmi sem idegen, még a videó sem

AZ ÉVEZ MÉRKŐZ

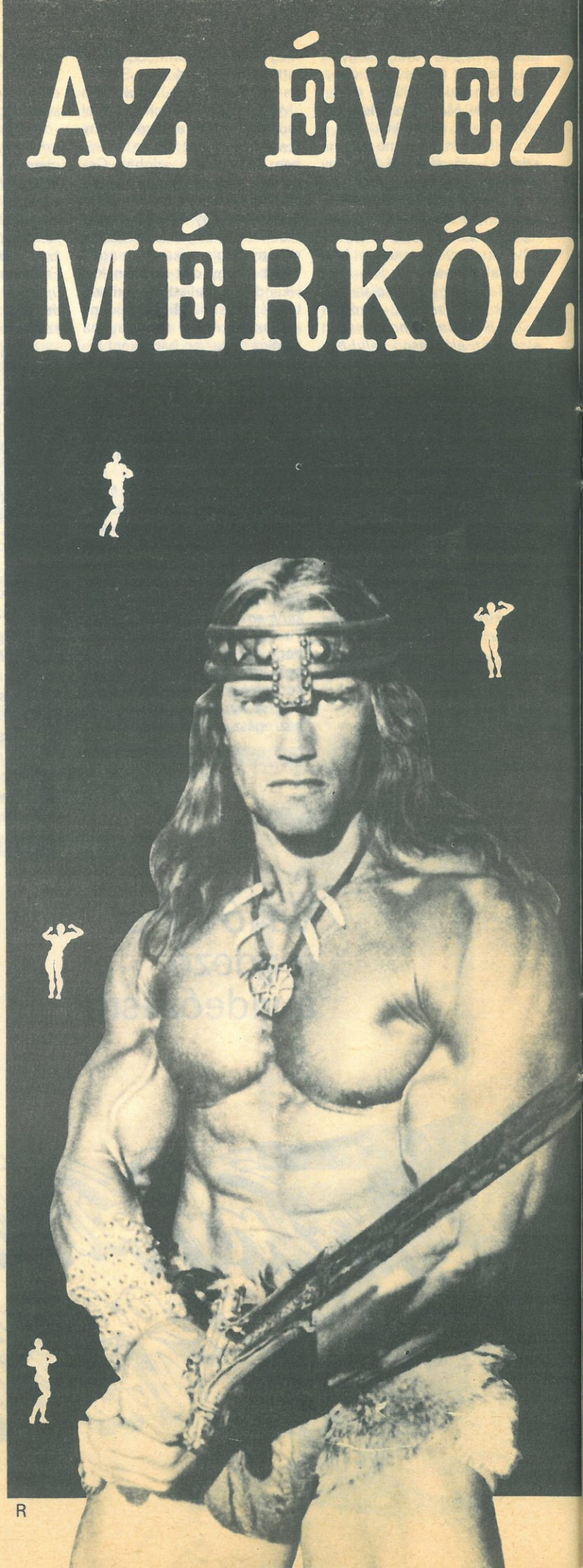

Az NSZK-ban megjelenő VIDEOPLAY magazin – olvasói szavazatok alapján – eldöntötte végre a mindannyiunkat nyugtalanító vitát, hogy ki a jobb? A beérkező levelek meglepő eredményt produkáltak: *Arnold Schwarzenegger* az előkelő második helyen végzett, míg *Sylvester Stallone* az utolsó előttin. És most pillantsunk bele a pontozólapokba.

A. Schwarzenegger mellett:

„Jobbnak tartom, mert nem olyan álmosan néz ki, mint Stallone." „. . . mert nem veszi magát annyira komolyan és mert európai testépítő létére Hollywoodban is karriert tudott csinálni." „Nem játssza a *City-Hai*-t – ő maga az! Ritkaság, hogy valaki ennyi kifejezőerőt tudjon felvonultatni."

„Filmjeiben mindig fellelhető némi humor, míg Stallone – különösen a *City-Cobrá*ban – egy gyufaszálrágcsáló fegyvermániákus; csak ölni minél többet, minél brutálisabban."

„Egyszerűen csodálatos!"

„Igaz, hogy nem a legjobb színész, de mit érnek ezek a képességek, ha az igazi életben a karakternek a fele sincs meg!"

„Jobb a teste, jobbak a filmjei. Nincs bennük annyi politika és nemcsak két típust tud eljátszani."

„Ő a példaképem. Sokat segít a könyvei révén, hogy én is hasonló lehessek."

Hallgattassék meg a második oldal is, Stallone érdekében:

„Sokoldalúbb mint Schwarzenegger, aki nem színész."

„Tökéletesen játssza a szerepeit, minden túlkapás nélkül. Azokat a típusokat testesíti meg, amelyek magunk is szívesen lennénk."

„Együtt lehet vele érezni. Egy ember közülünk, akinek érzései és gyengéi vannak."

„Schwarzenegger ‚hősei' valahol a Miki egér és a Wildgeese (Vadlibák) között vannak. Sly tud atmoszférát teremteni maga körül. Született akcióhős."

„Kívülről, a mocsárból lett szupersztár. Sosem adta fel, a problémák ellenére befutott. Imponáló a becsvágya."

„Kemény munkával és az önmagába vetett hittel dolgozta fel magát. Szórakoztat, de példát is állít elénk; aki tényleg kész mindent megtenni a sikerért, eljut oda akkor is, ha nem az élet naposabbik felén született."

„Láthatjuk a tekintetében, hogy mit érez vagy gondol. Bizonyos dolgokat diszkrétebben kezel."

„Ő az erő, az igazság és az intelligencia megtestesítője."

„Schwarzeneggerrel ellentétben az agya nem csúszott le a bicepszeibe."

„Izmai jól néznek ki, Schwarzenegger már gusztustalan."

Győztes a piros sarokban 68,13:31,87 arányú pontozás mellett Sylvester Stallone.

A levélírókat nem minősítették . . .

*

ARNOLD
a ingatlanközvetítő

Az erősport legnagyobb alakja – mondja Arnold Schwarzeneggerről a német body-building-pápa, Albert Busek, akinek lehet valami fogalma a dolgokról. Ő volt az, aki rábeszélte a grazi rendőr fiát annak idején, hogy tegye át székhelyét Münchenbe, s ha már ott van, járjon le a klubba. A fiú szót fogadott; 1966. augusztusától Busek egyik testépítő szalonjában edzősködik és az elkövetkező két évben kétszer nyeri el a világbajnoki címet. 1968-ban elhagyja a bajor fővárost és a korlátlan lehetőségek hazájába megy szerencsét próbálni. Ma már tudjuk, hogy ez sem volt sikertelen vállalkozás a részéről. Hat Mr. Olympia és hét Mr. Universum címmel a birtokában, mint a sportág legsikeresebb alakja vonul vissza és írja be nevét az évkönyvekbe.

Ma ideje nagy részét az üzletnek szenteli, ingatlanok adásvételével, építtetésével foglalkozik. Főhadiszállása a kaliforniai Santa Monica-ban található, ahonnan az Államok számos pontján futó ügyeit irányítja. Éppen most építtet a közkedvelt tengerparti városka központjában egy 10 millió dolláros irodaházat, melynek helyiségei már elkészültük előtt gazdára találtak.

Budy-building szakkönyvei több százezer példányban keltek el szerte a világon és a belőlük befolyó jogdíj lehet, hogy többet hoz a konyhára, mint legismertebb foglalkozása, a filmszínészet. Ahogy mindenben, itt is a csúcsra tör. Az öt legjobban fizetett filmszínész színvonalára küzdötte fel magát, s a „küzdés" az ő esetében szó szerint értendő.

Természetesen a kifinomult ábrázolás „nem az ő asztala". Helyette behatárolt színészi kifejező képességeit az általa legjobban ismert területen hagyja kibontakozni; ezek a kőkemény akciójelenetek.

Életének egy szakaszával a múlt évben számolt le, feleségül vette a Kennedy-clan egy tagját, a tv-riporter Maria Shivert. Így a nőcsábász Schwarzenegger nem létezik többé. Sőt, a jólértesültek még azt is tudni vélik, hogy az otthoni irányítás gyöngéd női kezekbe csúszott át.

S C H W A R Z E N E G G E R

RED
ÉSE

Az elmúlt nyáron nagy megtiszteltetés érte, márványcsillagot kapott a filmvilág Mekkájában, a Hollywood-Boulevardon. Ráadásul a ceremónia Hollywood fennállásának százéves évfordulójára rendezett ünnepség keretében zajlott, emelve ezzel az elismerés jelentőségét. Hogy ebből az elismerésből mekkora hányad jut Schwarzeneggernek, a színésznek, azt ki-ki döntse el magában filmjeinek megtekintése után – egy azonban tény.

Legutolsó filmje, a Predator (ismertetését l. külön) az első héten tizenhét millió dollárt hozott, s az első helyet a sikerlistán.

A következő filmfőszerepért már hét millió dollárt kell letennie az asztalra annak, aki Arnoldot akarja.

További tervei? Olyan híreket hallani, hogy producer, sőt politikus szeretne lenni.

„Megvannak az elképzeléseim, de mint a teniszjátékos, mindig csak az éppen előttem álló labdamenetre koncentrálok. Ez most egy film, amit börtönkörnyezetben szeretnék készíteni."

PREDATOR (RAGADOZÓ)
20th Century Fox

A délamerikai dzsungelben, a gerillák által fogva tartott katonatársak kiszabadítására vezeti egységét Alan Schaefer őrnagy (A. Schwarzenegger). A lágert megtalálják és meg is semmisítik, de a foglyokat addigra az ellenséges csapatok megölik. A félresikeredett akció után a csalódott, elgyötört katonák a visszautat keresik, ám ekkor az addig szokványos kommandófilmnek induló történet éles fordulatot vesz. Az őrnagy emberei rejtélyes körülmények között sorra pusztulnak el, míg nem vezetőjük teljesen egyedül marad . . .

A film nem mentes a horrorjelenetektől és zsánerében a „Cápa", „A nyolcadik utas . . ." által képviselt csoportba osztható. A mexikói forgatás körülményeiről talán annyit, hogy azt többször is félbe kellett szakítani. Egyszer Schwarzenegger kórházi ápolása miatt.

(Összeállította: Pittner György)

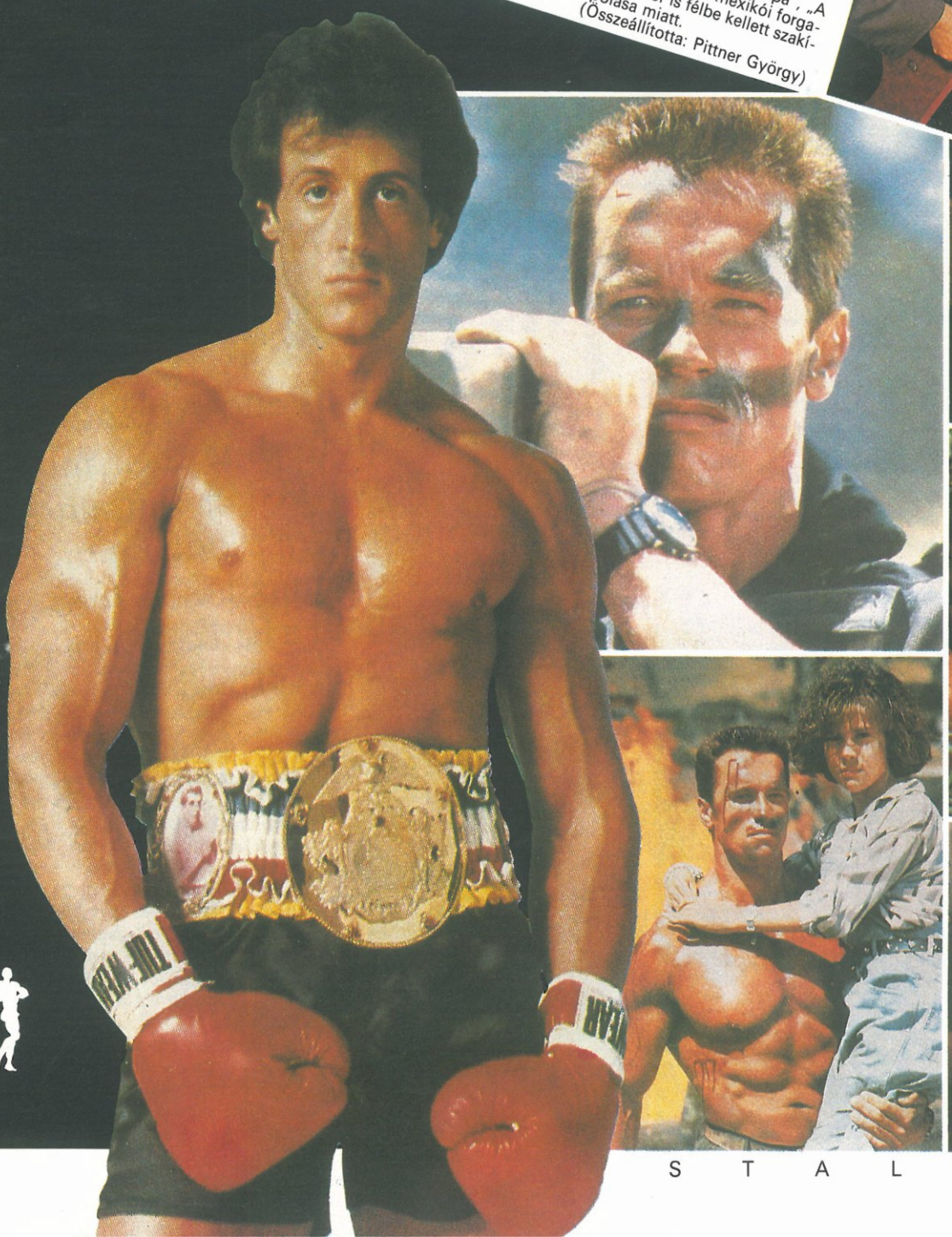

S T A L L O N E

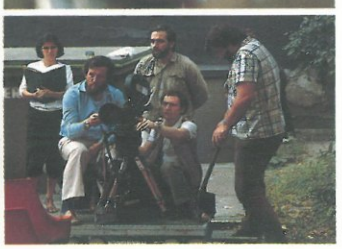

EGY SZ

Többen figyelmeztettek, hogy nem lesz könnyű dolgunk. Menahem Golané ma a filmvilág egyik legnagyobb, bár egyben egyik legellentmondásosabb neve. Sokan fanyalognak e név hallatán, főként azokra az olcsó közönségsikerre pályázó kommersz filmekre gondolva, amelyekkel Golan stúdiója, a Cannon, Amerikában ismertté vált. De a fanyalgás sem biztos, hogy tiszta értékítéletből fakad. Ki tudja, mennyi benne az irigység, az ellenállás az újonnan jöttel szemben, aki – kezdetben igaz, kalandfilmekkel, később azonban kommersz filmek bevételéből készült értékes művészfilmekkel is – a legnagyobb hollywoodi stúdiók közé verekedte fel magát. Kétségtelen, ötven évig csak jó fél tucat hollywoodi stúdióról tudott a világ: pedig a Warner Brothers, a Columbia, a Disney vagy a Fox mellett működik vagy száz apró stúdió. Csak éppen senki nem ismeri őket, a nagyok mellett jelentéktelenek. Ötven év óta először jelent meg a nagyok mellett egy új név, a Cannoné. Nyolc éve létezik, öt éve még nem lehet róla nem hallani, három éve Cannes-ban ellenfesztiválon vetítette filmjeit, mert a hivatalos versenyprogramban nem vehetett rész, két éve több filmmel szerepelt Cannes-ban, mint bárki más, százmillió dolláros érdekeltségekkel szállt be a legkülönbözőbb országok nemzeti filmgyártásába és vásárolt meg mozihálózatokat, az idén viszont majdnem csődöt jelentett, és voltak, akik azt mondták, vége, ötéves tűzijáték után elpukkant a Cannon.

Egy ilyen nagy emberrel, még ha a tegnap nagy embere is, mondták, nehéz lesz szót érteni, nem szívesen nyilatkozik. Dehogynem, mondták munkatársai, Golan boldogan beszélget velünk, de csak a magyarországi forgatásról. Egy szót sem a Cannonról, egy szót sem a múltról.

Aki látta-hallotta a Stúdió '87 szeptember 1-jei adásában elhangzott beszélgetést, tudja, hogy nem így alakult. Nem volt tabu téma, nem bánta a kellemetlen kérdéseket sem. Tény azonban, hogy a beszélgetés újból és újból visszakanyarodott annak a filmnek a témájára, amelyet a Folna és a Cannon stábja Magyarországon forgat. Nem csoda, hiszen Szenes Hanna történetét Golan huszonkét éve szeretné filmre vinni. Szívügye ez a gyerekkora óta jól ismert történet a magyar lányról, aki Budapesten született, és 1942-ben egy ejtőernyös csoport élén a brit hadsereg megbízásából azért vállalt el magyarországi kémfeladatot, mert azt remélte, így egyben zsidó életeket tud majd megmenteni. A Margit körúti fegyházban végezték ki.

A film, mondja Golan, csak itt forroghat. Nemcsak a főhős személye és a történet helyszíne miatt. Azért is, mert régóta vágyott rá, hogy magyarokkal dolgozhasson. Így ennek az

ZÓT SE A CANNONRÓL!

amerikai filmnek kilencvenkét beszélő szerepéből több mint negyvenet magyar színész alakít, a műszaki stáb pedig szinte teljesen magyar. Élükön a két operatőrrel, Ragályi Elemérrel és Szabó Gáborral. Nagyon-nagyon őszintének hangzott, amikor Golan azt mondta, hogy olyan operatőrt, mint Ragályi, nemigen talált volna másutt sehol. Legfeljebb Hollywoodban, ahol persze a legjobb operatőrök, mondta, magyarok. De ilyen olcsón sem tudott volna másutt filmet forgatni. Ha Szenes Hanna történetét sikerül, ahogy reméli, hatmillió dollárból filmre vinni, akkor ez a Golan szerint Doktor Zsivago nagyságrendű film kevesebb, mint feleakkora költségvetéssel készül majd, mint egy átlagos hollywoodi film. És nem akármilyen minőségben. Mert a magyarok . . . ez volt – Szenes Hanna neve mellett – a másik olyan fogalom, amelyhez a beszélgetés újra meg újra visszakanyarodott.

A magyarok . . . Golan azt mondja, úgy érzi, ő és unokatestvére, Yoram Globus egy kicsit olyanok voltak, mint a magyarok, amikor ismeretlenül és pénz nélkül, de nagy-nagy akarással megérkeztek Hollywoodba. Hiába jöttek Izraelből, ők is európai szellemet hoztak magukkal, akárcsak a magyarok. Persze Hollywoodban mindenki ismeri a „nagy" magyarok nevét: Czukor Györgyét vagy Zsigmond Vilmosét. De a ma itthon élő magyar filmeseket? Róluk nagyon kevesen tudnak, mert Golan szerint az amerikai közönségnek nem kell az európai film. A szinkront utálják, ahhoz viszont túl lusták, hogy elolvassák a feliratot. Maga Golan viszont, úgy látszik, a kivételek közé tartozik. Úgy dobálózott a magyar nevekkel, mint aki régesrégi ismerősökről beszél.

Aztán Szabó István, Makk Károly, Kovács András neve mellett még egy nevet említ: Sós Mariét, akinek Városbújócska című filmjét, pontosabban annak az egész világra szóló videojogát megvette a videóban a nagy üzlet lehetőségét régen felfedező és abba jelentős tőkét befektető Cannon. Mint kiderült, a stúdió egyik szakembere a MIFED ajánlatából választotta ki több tucat más film mellett a Városbújócskát is. Látott benne fantáziát, érezte, lesz iránta nemzetközi érdeklődés. Tudja-e, hogy ez az első magyar film, amelynek videojogát megvette a Cannon? Nem, Golan úr nem tudta, pontosabban erre nem is gondolt. De, legalábbis azt mondja, örül neki. De hát a Cannon annyi videofilmet vásárol és terjeszt, hogy szinte lehetetlen mindet számon tartani. És az ő gondolatait most különben is a Szenes Hanna-történet köti le. Ha elkészül, azt mondja, jövőre magyar filmmel jelentkezik Cannes-ban a Cannon. Hogy ez magyar részvétellel készülő amerikai film? Persze, igaz. De ez csak az első lépés. A tervei között ugyanis ott szerepel egy igazi amerikai–magyar koprodukció gondolata is. Magyar szereplőkkel, magyar operatőrrel, magyar rendezővel. Persze, ha megéri a Cannon.

Amikor megláttam ezt a hirdetést, és Cannes-ban járt kollégáim elmesélték, hogy a fesztiválon rengeteg nagybetűs hirdetése volt a TANDEM (Városbújócska) című filmnek, először az jutott eszembe; köszönöm Nemeskürty István „tanárnak", hogy filmünk megszülethetett.

Azután emlékeztem egy önvallomásra, amelyet John Cassavettes (legkedvesebb rendezőm) tollából olvastam:

„A Szeretetáradat forgatókönyvét kevéssel azelőtt fejeztük be, hogy kapcsolatba léptünk Menahem Golan és Yoram Globus producerekkel . . . Yoram kijelentette: „Ez lesz az első üzleti sikered." És Menahem még rá is licitált: „Téged Európában sokra tartanak, filmjeiden sírnak és nevetnek az emberek, de itthon gyűlölik őket. Segítek ezen a helyzeten: mostantól kezdve szupersztár leszel az Egyesült Államokban."

A filmes–játék-szeretet-áradatból – filmet készít. Az elkészült film útját megépíteni – majdnem művészet.

Köszönöm Golan|Globus uraknak, a CANNON cégnek, hogy filmemet eljuttatják a közönséghez, Európába és talán az Egyesült Államokba is.

A filmrendező, a forgalmazó és a közönség egymásratalálása, a kör bezárása a művészet.

Sós Mária
filmrendező

Egy technikai analfa

Az elmúlt évben módomban volt a nemzetközi szórakoztató-elektronikai kiállítást megtekintenem Nyugat-Berlinben. Látogatásomat sokan igyekeztek előkészíteni. Fiam például naponta többször is egy bizonyos kis színes tévéről mesélt, nem erőszakoskodva, csak úgy mellékesen. Réz András japán barátját emlegette; jó lenne, ha beszélgetnénk, hogy szokjam az akcentust, mert a kiállításon meg kell keresnem azt a kis japán bácsit, aki egy kisujjnyi kamera mellett fog állni és a vele megejtendő félórás eszmecsere fóliszlegessé teszi az egész napos böklászást. Mindezek ellenére megrendeltem és meg is kaptam a tájékoztató füzetet. Szépen beosztottam magamnak hol, mennyi időt töltök. Így keltem útra és léptem be egy verőfényes nyár végi délelőttön a kilences számú bejáraton.

Az első benyomásom egy biológiai felismerés formájában ért. Az egységnyi időre számított vizuális értékelő képességem igen alacsony szinten leledzik. Álltam és néztem. Látni is jó lett volna, ahogy az énekelve vagyon, de szemem a legkülönbözőbb méretű képernyők villódzó kavalkádját őrült fejkapkodás mellett igyekezett számomra érthető adagokra bontani – reménytelenül. Körülöttem mindenki határozottan tette a dolgát, rólam meg levették a szemüveget. A hölgy, aki gyakorlott mozdulatokkal mosolyogva tisztogatta, elmagyarázta, hogy a portaszító réteg felvitele egy hetes páramentes látást biztosít majd számomra. Kiegyeztem volna egy félórával is – de a hölgy ezzel mit sem törődve a videofejek tisztításának fontosságát kezdte ecsetelni. Ekkor történt a csoda. Kérdeztem valamit, ő pedig válaszolt! Hiszen akkor meg vagyok mentve. S ezzel a kiállítást megszállta a Nagy Kérdező.

A fejtisztítás a csodafolyadékok és a tisztítókazetták össztüzében áll, de nem sikerülhetett még egyik félnek sem valami felülmúlhatatlant kitalálnia, mert az én japán bácsim később azt mondta: Uram, tisztíttassa egy megbízható szerelővel a készülékét, maga csak arra vigyázzon, hogy ne akarja fordítva betenni a kazettát . . .

Immár hideg fejjel cselekedtem, ennek ellenére persze én sem tudtam magamat kivonni az ahol sokan vannak, ott történik valami – hatás alól. Azt is meg kell hagyni azonban, hogy az esetek többségében érdemes volt bevetni magamat a sűrűbe. Erre a 3-D tv megtekintésénél rögtön alkalmam is volt. Az elképzelés már nem egészen újkeletű – a megvalósítás még nem egészen tökéletes. A megállapítás persze nemcsak a térhatású televíziózás vonatkozásában állja meg a helyét. Mikor rám került a sor, és a szemüveget, éppen Chaplin igyekezett a fejemre vágni a botjával.

A rövid szórakoztató film után az előttünk álló terepasztalról közvetlenül következő háromdimenziós felvételeket mutatta be a Sharp-stand, a szükséges magyarázattal. Láthattuk, amint a két egymás mellé rendelt kamerával igyekeznek szemeinket becsapni. Nem is rosszul. Feltéve, ha a szemüveget magunkon tartjuk. A televíziózás másik nagy álma a szuperlapos képernyő. Megvalósításában a Hitachi mutathat fel komoly eredményeket. A cég központi laboratóriuma tíz éve dolgozik az ún. gázplazma képvisszaadási rendszeren és sikerült egy 8 mm mélységű prototípust előállítani. A japán bácsi szerint már csak a gyors mozgásnak a zavarmentes megjelenítését kell tökéletesíteni, s lehet menni a kasszához.

A képminőség terén jelentős változást igér egy új színeskép-rendszer, a High Definition Tv. A kísérletező Nippon Hoso Kyokai már 1968-ban elkezdte a kutatást és a találmányt 1972-ben Genfben – nem túlzott érdeklődés mellett – be is jelentette.

A jég most olvad. Mint megtudtam az elnevezés, „a nagy felbontás" a lényegre tapint. A jelenleg Európában alkalmazott PAL illetve SECAM rendszer esetében a kép 625 sorra bomlik, ez a szám a HDTV-nél 1125. A képet alkotó pontok száma 1,6 millióra, mintegy négyszerese nő. Ez merénylet ellenünk, mert hisz új készüléket kell vásárolnunk. Az első kísérlet az 1984-es olimpiai játékok idején zajlott. A szakemberek a 90-es évek közepét jelölik, mint a rendszer általános elterjedésének lehetséges időpontját.

A képminőség javításának igénye hozta létre francia és nyugatnémet közreműködéssel az 1988-ban megvalósuló távközlésiműhold-programot, amely új színeskép-technikával dolgozik. Az a D2-MAC lényege, hogy az egyes jeleket, amelyekből a kép összeáll – szín- és fényinformáció – időben egymástól elválasztva, váltakozva rögzíti, majd szórja. Ez módot ad az úgynevezett Cross Colour jelenség kikúszöbölésére, a színek nem „keverednek". A hangminőség szintén elönyére változik, mert nyolc csatorna áll a digitális jelek rendelkezésére, lehetővé téve ezzel akár nyolc nyelven is a programközlést. Ha minden a tervek szerint zajlik, az Arianespace a jövő év elején 36 ezer km-es magasságra juttatja az iker műholdakat. A kisméretű – tőrétől függően 30-tól 90 cm átmérőjű – parabola antenna és a jelátalakító készülék által 7–8 tévé- és rádióműsor közvetlen fogadására lesz mód. A dolog szépséghibája, hogy hagyományos készülékeinkkel ezeket megintcsak nem élvezhetjük.

Mindezek kiderítése után úgy gondoltam: engedélyezhetek magamnak némi önfeledt tobzódást. Beültem egy fehér Mercedesbe videózni. Ne tessenek azt hinni, hogy a tömérdek információ beszerzése közben agyam megbomlott volna, nem, tényleg ott állt a csodaautó, kínálva kényelmét bárki idegennek. Sok időt nem töltöttem, mert a mögöttem ülő úr mindenféle gombok nyomogatásával hol hanyatt döntött ülésemben, hol zajtűrő képességemet tette próbára. Innen tovább sétálva egy kultikus fejfedőt vágtak hozzám. A mai napig nem értem miért áll rajta: Official Audio-Video Casette and Floppy Disc TDK.

béta rácsodálkozásai

A sci-fi díszletek által határolt standon füstfelhőbe burkolózva, fejfájdító fényeffektusoktól és elektromos diszkózenétől kísérve tehetséges pantomimcsapat adott műsort. Ők dobálták a levegőben a frizbi módjára repülő valamiket. Lelki szemeim előtt Bo Derek alakja rajzolódik; a Bolerót hallom. Csalfa képzettársításom a rideg valóság által foszlik szerte. Az AIDS-felvilágosító film kísérőzenéje a Ravel-mű. Szépen vagyunk . . . A kezembe nyomott brosúrákat zavartan teszem a katalógusomba. Vissza a japán bácsihoz.

Ott vár már egy külsőleg nem rendkívüli készülék mellett. Csak a felirat miatt érdekelne a dolog: D A T. Digital Audio Tape. A hölgy – mert a bácsi most az – mosolyogva közli, részletes technikai információt sem szóban, sem írásban nem adhat. Erre már én is elmosolyodom, pont így képzeltem, különben egy kukkot sem értenék. A fura kis kazettára készülő hangfelvétel meghonosodását kolmoly jogdíjviták hátráltatják. A digitális rögzítés-törlés-újrafelvétel segítségével ugyanis a CD-lemezek minőségével egyenértékűt alkothatnánk a nappaliban. A lemezgyártó cégek felzúdulása nyomány most egy pici szerkezetet – egy IC-t – építettek az új típusú készülékekbe. Ez felismeri és megakadályozza a CD másolását. Ez a Copyflex. Ez azonban még nem minden: olyan CD-t kívánnak gyártani, amely magát a lemezt teszi alkalmatlanná a másolásra. Ez a Copy Code.

A következő csoda felé tartva azon morfondíroztam, mit is kezdenék egy ilyen készülékkel. Semmi okos nem jutott eszembe. Lehet, hogy okos nem jugyanis az üzletek polcain porosodnak, és a jövő évi tervezett eladási arány az összes Hi-Fi-készülékhez viszonyítva mindössze egy százalék. Pedig – már amennyire a botfülemmel meg tudtam állapítani – a hangja egész jó.

A NEC Surround Systemmel berendezett bemutatótermében is erre az érzékszervemre tettek kedvező benyomást. Támadás a sztereo háromszög ellen, vagyis a helyiség minden pontján azonos minőségű hanghatás. Jól hangzik.

Fantasztikus mennyiségű kábel állja utamat az egyik csarnokban. Elő tévéadásba csöppenek. Az üvegfallal elkerített sarokban egy unott fiatalember fircsál az asztalon fémceruzával. Mellette számítógép, előtte néhány monitor. Rajtuk a megjelenő képek őrült dolgokat művelnek. Video Art. A következő stúdióban a német „Fele sem igaz!" zajlik, mellette Nyugat-Berlin legfiatalabb rockbandája csap éktelen ricsajt, átmenükülök a rádiósokhoz. Vitafórum az evangéliumokról. Tovább. Hatalmas vásznon jövök magammal szembe, kicsit csapzottan, de érdeklődve. Először sehol nem találom a kamerát, amikor meglátom, megkövülök. Akkora mint az ujjam. És mellette áll a japán bácsi! Itt tudom meg azt is, hogy kutatások folynak olyan üvegszálas szuperkábel, az úgynevezett ISDN – létrehozására, amely egy szálon lenne képes az összes információ – telefon, telex, tévé, videotex, teletex stb. – továbbítását megoldani. Erőt gyűjtök az USA-ban éppen zajló nyílt teniszbajnokság néhány labdamenetének megtekintésével, megnézem az utolsó spanyol-brazil vitatott gólját huszonkilenc kameraállásból, plusz lassítás, s most már jóhet bármi.

A kompakt lemezekről már tettem említést, most essék szó ismét róla a CD-Video kapcsán. Úgy tűnik, hogy a már befutott kistestvér segítségére tud lenni a gyengélkedő nagyobbiknak. A videolemez kiváló kép- és hangminősége ellenére ugyanis mindeddig a megtúrt szegény rokon szerepére volt kárhoztatva. Most, hogy a műsorkészítő nagyhatalmak változatosabb programkínálatot ígérnek és az új kombikészülék az összes lemeztípus lejátszására alkalmas – talán sikerül az áttörés. Mindenesetre a látványosságot tekintve az egész kiállítás egyik legsikerültebb része volt a CDV. A kényelmes, emelt lelátó előtt hatalmas képernyőrendszeren maga Humphrey Bogart lépett ki a Casablancából, hogy meggyőzzön a CDV előnyeiről. Amikor a japán bácsikát a részletekről faggattam, rejtélyesen mosolygott. Csak annyit volt hajlandó elárulni, hogy az igazi az lesz, ha a piacon azok a készülékek és lemezek jelennek meg, amelyekre majd ugyanilyen minőségben a kép- és hangfelvételeket is én készíthetem. Mint mondta: a piacon . . .

Addig azonban marad a video hagyományos formája, örök változásaival. Mert például az elektronikus jegyzetfüzet megvalósítására már nem kell sokáig várnunk. A Walkman és a Discman után számíthatunk a Watchman megjelenésére. A parányi készülékkel már nemcsak a hangot, hanem a képet is rögzíthetjük. Az egész monitorral együtt elfér a kézitáskában.

Változás . . .

. . . Mire nagy nehezen felfogtam, hogy a BETA, VHS, V-2000, NTS, PAL, SECAM, CAMCORDER, DIGITAL csak a jéghegy csúcsa, közeledtek az újabb vetszedelmek.

. . . Íme rögtön a SUPER-VHS. A kazetta nagyságán kívül mindent megváltoztatnak. Hasonlóan a fentebb ismertetett D2-MAC rendszerhez, külön történik a szín- és a fényerőrögzítés, ennek köszönhetően csodálatos minőséget érnek el, amit persze a hagyományos készülékemen nem tudok lejátszani.

. . . Szatelitet nézne? Itt ez a masina. Tizennyolc műholdra áll rá gombnyomásra 0,2 fok pontossággal, mikroprocesszor által vezérelve.

. . . Ehhez a picihez mit szól? Folyadékkristály a képernyője! Ezzel a kiíróval a futó műsor vagy a video képeit tudjuk színesben kinyomtatni. Akar egy képet magáról?

LEVEGŐT!

Kicsit még szédülök, de már felismerem Chris Evertet, ahogy ütögeti a labdát. Szemem a képernyőre tapad, mellettem hömpölyög a tömeg, este tizenegy van. Evert nyer, én pedig felfedezek a sarokban egy szépformájú kis színest, de ez nem az én árfekvésem. Így fiamnak marad a magas szárú Puma, a kis színes majd legközelebb. Mert 1989-ben is lesz I. F. A. Nyugat-Berlinben.

A japán bácsi pedig a lelkemre kötötte, hogy ki ne hagyjam!

Pittner György

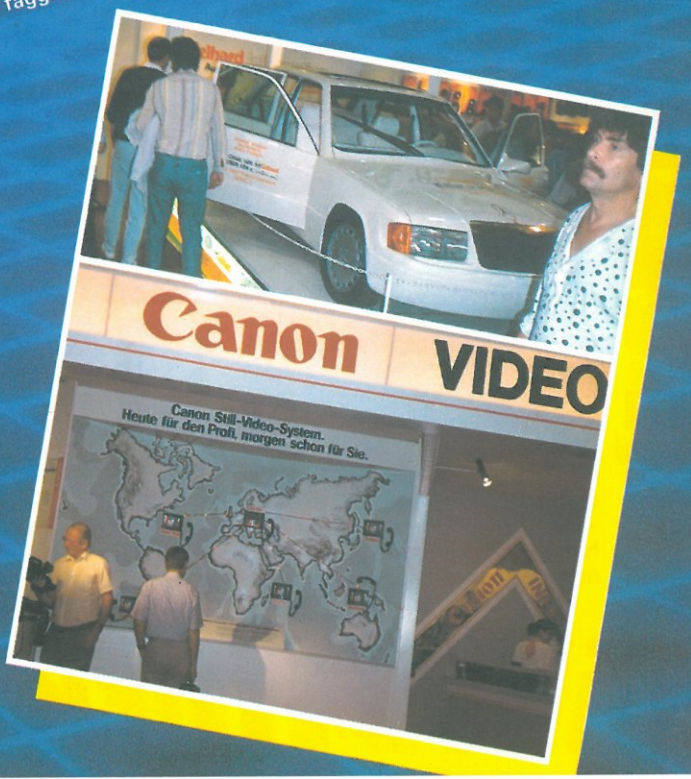

HÍRKLIP

A TOP GUN továbbra is „on the top".

Az eddig csak az USA-ban eladott 1,9 millió videokazettával magasan vezeti a kereskedelmi listát. Második az „Indiana Jones" 1,4 millióval. Figyelemre méltó az első helyezett olcsó ára is; mindössze 27 dollár.

* * *

A „Beverly Hills Cop" rendezője **MARTIN BREST**új produkciót készít. A „Rainman" főszerepeit Tom Cruise és Dustin Hoffman játssza.

John Lennon tovább él; a New Yorkban meggyilkolt legendás muzsikus életének állít emléket az **„IN MY LIFE"** című játékfilm-dokumentációval David L. Wolper („Roots) producer. A filmben eddig nyilvánosságra nem hozott zenei felvételek is elhangzanak.

Egy müncheni hölgy, bizonyos Doris DÖRRIE, egyszer már feltűnést keltett „Maenner" (Férfiak) című filmjével, de ha bárki azt hinné, hogy ez ügyben a rendező minden puskaporát ellőtte volna – téved. A sikerproducer Bernd Eichinger (Végtelen történet) társaságában továbbra is marad a témánál. Sőt. Az új darab egy férfiúról szól, aki saját – hm . . . hogy is mondjuk csak . . . – hímtagjával folytat párbeszédet, mert hogy az társalogni (is) tud.

Tervezett cím: Én és Ő.

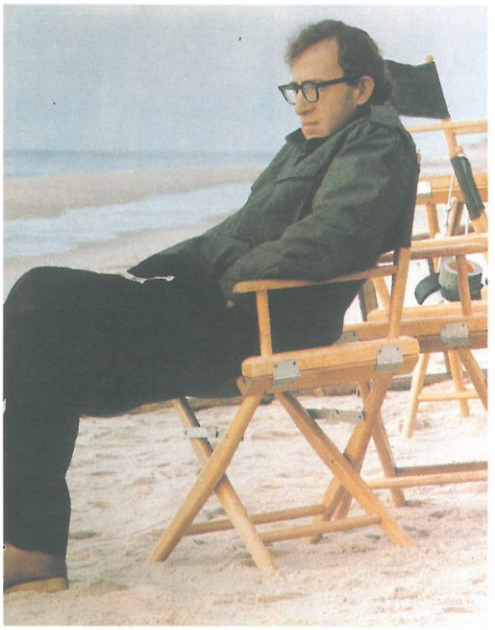

A jelenetet akár **WOODY ALLEN** is írhatta volna, de az alábbi történet maga a valóság.

A dráma címe: Szeretet – Gyűlölet – Féltékenység.

A főszerepben: Woody Allen (51)

További szereplők: Diane Keaton (41) exbarátnő, Mia Farrow (41) élettárs.

Színhely: Astoria Studio, New York.

A nagy Woody új filmjét forgatja. Élettársa a szemére veti, hogy állandóan Diane körül sündörög. A féltékeny szerető bosszút forral, s közben a borosüveg után nyúl. 83-as kaliforniai Chardonnay. Nézi. Nem iszik. Fejbevágja vele Diane-t, aki véresen a szőnyegre omlik.

Kényszerszünet a forgatáson. Fejfájás miatt.

A nagy Woody a dolgot pezsdítőnek találja.

Csapó.

CHUCK NORRIS ütésváltásba keveredett.

A veretlenül visszavonult karatevilágbajnok, számtalan akciófilm főszereplője most apróbb – és kevésbé fájdalmas – ütésekkel kívánja népszerűségét növelni; írógéphez ült. A jövő évben megjelenő könyv címe: A belső erők titka. Kiadó a Little Brown.

Ezer olvasói levél alapján sikerlistát állított fel a Hamburgban megjelenő **VIDEOPLAY** magazin. Íme, hogyan látták ők: (zárójelben a kapott szavazatok).

1. Casablanca	(324)
2. Délidő	(321)
3. Elfújta a szél	(288)
4. Ben Hur	(280)
5. Dr. Zsivágó	(261)
6. Volt egyszer egy vadnyugat	(225)
7. Citizen Kane	(126)
8. Psycho	(117)
9. Édentől keletre	(90)
10. Csillagok háborúja	(79)

* * *

SAM SHEPARD a „Paris, Texas" filmsiker szerzője nem ül a babérjain. Fool for Love címmel színdarabot írt, és ennek filmváltozatában – rendezte Robert Altman – Kim Basinger oldalán a főszerepet is elvállalta.

Befellegzett a videokalózoknak? A Walt Disney filmprodukció angol képviselőtestülete forradalmi ötlettel állt elő; készüljenek olyan gyári műsoros kazetták, melyek a filmek csupán tizenkétszeri lejátszására adnának lehetőséget. Ez megfelelő mágnesezési eljárással állítólag elérhető, a szalag ezek után használhatatlanná válik, új felvétel sem készíthető rá. A „nézd-meg-dobd-ki" kazetta hozzávetőleges ára öt angol font lenne, tehát sokkal kevesebb, mint a jelenleg forgalomban levők.

FRANCO ZEFFIRELLI az Otello rendezője, minden idők legnagyobb produkcióját kívánja megvalósítani; egy 44 órás sorozatot tervez a Bibliáról, természetesen világsztárokkal a szereposztásban. Kezdés két éven belül, tervezett forgatási idő tíz év.

HÍRKLIP HÍRKLIP hírklip HIR klip

Olaszországban a videokazetták igazán túl drágák. 80–90–100 ezer lírába kerül egy játékfilm videon, nem beszélve az „Elfújta a szél"-ről vagy a „My fair Lady"-ről, melyért 165 ezer lírát kell fizetnünk! Ezeket a filmeket Angliában 20–30 ezer líráért meg lehet videokazettán vásárolni! Az USA-ban pedig még kedvezőbbek a feltételek. A „Csillagok háborúja" kazettájának ára pl. alig haladja meg egy szűz kazetta árát. A vadonatúj „Top Gun" a szokásos 60–70 ezer lírának megfelelő ár helyett kb. 30 ezer líráért kerül az amerikai üzletekbe, és a kedvező árat hatalmas „beindító" reklámkampány propagálja. Ha Olaszországban továbbra is ilyen képtelenül magasan tartják az árakat, a kalózkodást erősítik.

A fizetőképtelenséget időben megelőzendő 75 millió dollárral és egy 50 milliós hitel-áthidalással sietett a Warner Communications Inc. a két „Cannon" unokafivér – Menahem Golan és Yoram Globus – segítségére. A Thorn EMI Screen Entertainment vásárlása kapcsán Cannonék 76,9 millió dolláros részletfizetése már egy hetet így is késett. A Cannon ellentételezései:

20, az USA-ban forgalmazott Cannon-film videojoga, az Európában futó 525 Cannon-film két éven belüli elővásárlási joga 50%-os áron; értékpapírok, részvények – mindez hozzávetőleg 183 millió dollár értékben.

(Ezúton értesítjük a t. érdeklődőket, hogy Warnerék címét a szerkesztőségnek nem áll módjában közölni!)

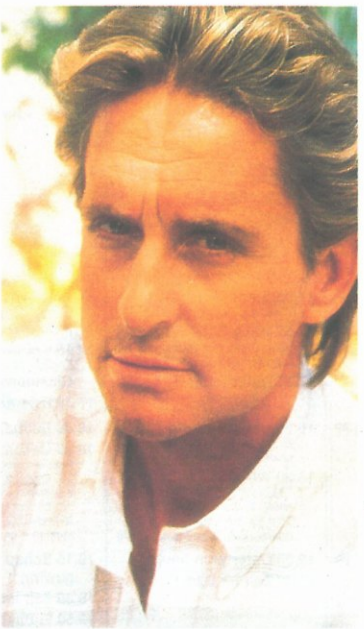

„A zöld smaragd" és a „Nílus kincse" úgy tűnik, nem volt elég . . . **„HAJSZA AZ ARANY BUDDHA UTÁN"** címmel immár a harmadik epizódot forgatja Kathleen Turner és Michael Douglas. Bemutató ősszel.

Az elmúlt év karácsonyának legnagyobb forgalmát az amerikai Paramount filmtársaság alábbi három filmje érte el: „Hajsza az arany gyerek után", „Star Trek IV." és a „Crocodile Dundee". Az év legsikeresebb alkotása a „Top Gun" – szintén Paramount. Erre mondja az angol: No comment.

Az új **ALAIN DELON** film „La Passage" címmel került vászonra, majd kazettára. Tartalma: egy apa keresi elrabolt fiát – nem apróhirdetés útján . . .

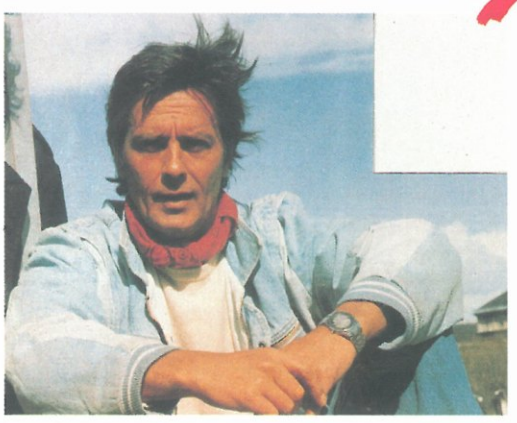

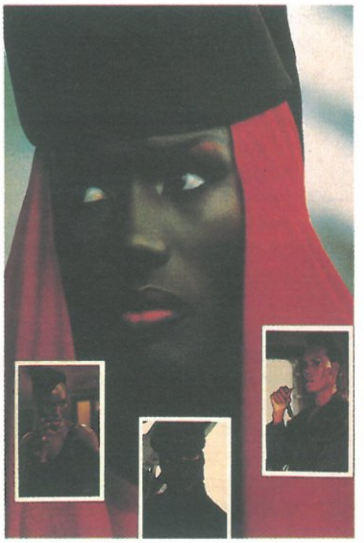

GRACE JONES a „Vamp" című új filmjében – ahogy egy ilyen film címszereplőjéhez illik – előszeretettel szívja fiatal fiúk vérét. Srácok, vigyázzatok! Most már nemcsak a „fekete bácsival" fognak benneteket ijesztgetni . . .

Amire Ronald Reagannek és Clint Eastwoodnak joga volt, miért ne lehetne **SHIRLEY McLAINE**-nek is? A filmsztár mindenesetre megpályázza a kongresszusi jelöltek egy helyét a következő évben. Miután demokrata párti, lehet, hogy éppen Reagan életét keseríti meg?

– Fogadni mernék, hogy a Temesvári családnak már régen van videója!

– Talán hat esztendeje, ha jól számolom. Azt hiszem, akkortájt vettük, de egyáltalán nem státusszimbólumként, nekünk valóban segítséget jelentett a készülék. Manapság nincs sportág, melybe ne használnák, miért lenne épp a tenisz kivétel. Vegyük az én esetemet. Apuval hányszor vitatkoztunk egy mozdulatsoron, amit ő joggal hibásnak talált, és bár én is éreztem a zökkenőt, mégis képtelenek voltunk pontosan tisztázni, mit és főleg hogyan kellene változtatni. Apu fújta a magáét, hiszen ő állandóan látta, a kívülálló szemével, amit én természetesen nem figyelhettem meg, minthogy történetesen éppen játszottam. Mondtam is neki: apu, azt mutasd meg, hogy mit csinálok rosszul! Honnan indítom az ütőt, milyen a tartásom, hol a lábam, és sorolhatnám tovább. Mindezt a videó birtokában egyszeriben elfeledhettük, minden egyszerűsödött, hiszen ott volt a kép, amit, ha kellett, ötször is visszajátszhattunk.

– Ezek szerint lassításra is alkalmas a készülék?

– Persze, ez roppant fontos, hiszen a sportmozgások sajátossága, a gyorsaság, ezért gyakorta tized, sőt század másodpercnyi történést kell megnyújtani. Az elemzéshez a legapróbb részletek is szükségesek, csak így korrigálható a rossz beidegzés. Nagyon sokan használják a képmagnót a versenyzőtársak közül is. Mondhatni, már szinte fényűzésnek számít nélkülözni, mindig feltűnhet valami apróság. Sokszor végignéztem például Navratilova egy-egy mérkőzését, megannyi szakmai következtetést levonva.

– Az Ön mérkőzéseit ki rögzíti? Talán édesapja?

– Nem, ez körülményes lenne. Részint, amikor a pályán vagyok, apu szinte együtt él a játékommal, izgul, örül vagy éppenséggel bosszankodik, másrészt nem hiszem, hogy szakavatott operatőr veszett el benne, aki biztonsággal kezelné a kamerát. S akkor még számításba sem vettük, hol foglalna helyet, a nézőtéren a mögötte ülők biztos nem lelkesednének, amint kamerával hadonászna. Így aztán a profiktól, például valamelyik tv-társaságtól elkérjük a felvételt, más esetben egy ismerősünk egyszerűen rögzíti az adást, amit több kamerával tálalnak a nézőknek, így minőségileg szinte kifogástalan.

– Egyáltalán szívesen látja viszont önmagát?

– Ki nem állhatom ezeket a felvételeket. Előre félek találkozni a hibáimmal. De mit lehet tenni? A fejlődés szempontjából elengedhetetlen, tetszik, nem tetszik, néznem kell.

Ma már nem vagyok „vidióta"

Játszd vissza, Andrea!

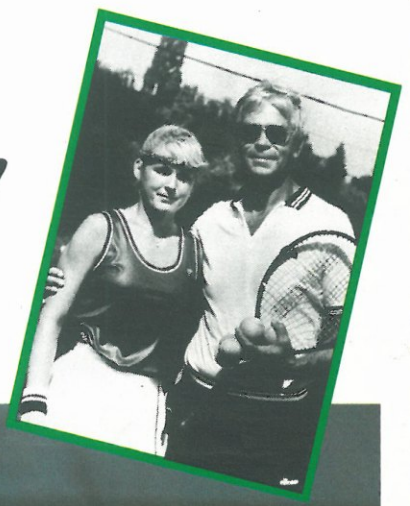

– Merő szerencse, a video azért manapság szórakozás is, talán elterjedtebb mértékben is a kelleténél. Van ismerősöm, aki a megszállott képmagnózókat keresetlen egyszerűséggel csak „vidiótáknak" titulálja.

– Remélhetőleg rám nehezen mondhatnák. Igaz, először tetszett az új játék, bőszen néztem, ha csak tehettem, később már korántsem érdekelt annyira, válogattam. Természetesen, mi is vásároltunk kazettákat, filmeket, videoklipeket, csakhogy képtelenség annyit venni, amennyit egy idő elteltével meg nem unnánk. Hétfőnként nálunk nincs adás a televízióban, akkor benyomtam valamelyik kedvenc filmemet és végignéztem. Szerencsére nyelvi nehézségeim nincsenek, beszélek angolul, franciául. Szükségesnek látszik megjegyezni, hogy nálunk nincs meg az üzleti háttere a videózásnak. Készülékeket és kazettákat ugyan lehet vásárolni, ám a programkazettákat hosszú időn keresztül csak kéz alatt lehetett beszerezni. Így aztán ismerősök, barátok egymás között cserélhettünk.

– De hiszen alig van itthon. Szállodáról szállodára jár versenyidőszakban, s mikor nincs a teniszben versenyszezon? Igaz, mostanság a valamire való szállodákban, a szobákban ott a színes készülék, sőt, egy zárt láncon külön programot is kínálnak. A készülék mellett ott találni a műsorfüzetet, a választékkal.

– Leggyakrabban az Egyesült Államokban versenyeztem, ott pedig hihetetlenül nagy a kínálat, a különböző tv-társaságok egymással versengve bombázzák a nézőt az olykor kommersz, máskor valóban jó programokkal. Ha a szállodai zárt lánc műsorát bekapcsoltam, akkor elsősorban azért tettem, mert a mozikban futó sikeres filmeket kínálták extra szolgáltatásként. Nekem viszont általában nem jutott időm mozizni, maradt hát a szállodai szoba, ahol a karosszékben hátradőlve végignéztem a slágerfilmet.

– Ön nem akarja megörökíteni pályafutásának fontosabb állomásait? Hiszen a sport ezen a szinten már azonos a művészettel, amit érdemes maradandóvá tenni. ha Jean Gabint, Lawrence Oliviert, Elwis Peresleyt, Gérard Philipe-t őrzik a filmszalagok, miért kellene lemondanunk a sport sztárjainak feledhetetlen pillanatairól?

– Tökéletesen igaz. Egy Borgot, Beckert, Navratilovát élmény nézni, hiszen még a nem kifejezetten jó mérkőzésnek is vannak varázslatosan szép pillanatai. Egy rögtönzés, egy rafinált megoldás valóban feledhetetlen.

– De maradjunk Temesvári Andreánál. Bizony egyszer abba kell hagyni a versenyzést, és el kell kezdeni rendezni az emlékeket. Ami eszébe jut, persze. Nem is képzeli, hogy hány neves sportoló fordult hozzám vagy kollégáimhoz: vajon meg van-e a televízió archívumában egy-egy mérkőzésük vagy versenyük, mert szeretnék eltenni emlékbe.

– Szerencsére a legfontosabb tornagyőzelmeim meg vannak. Nem azért, hogy újra meg újra elszedjem őket s izlelgessem győzelem örömét. Elvégre az megvolt, szép volt. Talán nem is a magam kedvéért őrzöm. De egyszer majd, ha férjhez megyek, gyerekeim lesznek, akik már csak hallomásból tudják, hogy az anyjuk teniszezett, esetleg nem is rosszul. S akkor milyen jó lesz majd megmutatni: nézzétek, ez volt anyátok. . .

Vass István Zoltán

MICHAEL JACKSON egy húszperces videoklip-összeállítást készített a „Bad" (rossz) című album számára. Az igazi hír azonban a partnerek névsora; Diana Ross, Jon Bongiovi, Rex Harrison és Liz Taylor.

ROBERT REDFORD visszatért családjához. A hollywoodi filmsztár az elmúlt évben szakított feleségével Lolával, miután beleszeretett az „Államügyészeket nem csókolnak" című film készítése közben partnernőjébe. A házastársak békülésének is egy „harmadik" a kiváltó oka – Redfordék legkisebb lánya, a tizenhat éves Amy.

BARBRA STREISAND az őrületbe kergeti új filmjének készítőit. A 45 éves színésznő félelme az öregedéstől – enyhén szólva – hátráltatja a munkát. „Ráncoknak nem szabad látszani" jelszóval minden egyes jelenetet újra és újra átvizsgál, de – lehet, hogy öregszik? – alig telik el forgatási nap, amikor nem emel kifogást, s a felvételeket újra kell készíteni. A rendező, Martin Ritt:
Hát a mi munkánk nem éppen egyszerű. . .

DAVID BOWIE tajtékzik. Az angol TV-társaság, a BBC száműzte új videoklipjét (Day in day out) a képernyőről. Indok: túl sok prostitució, mégtöbb erőszak.

PETER TIMM a „Meier" rendezője az „Out of Africa" c. filmről:
Gyönyörű diavetítés Afrikáról! Csak a történet zavar.

Minden idők legsikeresebb Ausztráliában készült filmjének, a „CROCODILE DUNDEE"-nak a folytatására „főszereplő" keresteték. Történt ugyanis, hogy az első rész „főszereplője" az ausztráliai Nemzeti Parkban leharapta egy elővigyázatlan horgász fejét, s a parkőrök agyonlőtték. Az incidens a mozilátogató közönséget nem zavarja; már 3,5 millióan tekintették meg a filmet, az USA-ban 150 millió dollár az eddigi bevétel. Tehát folyt. köv. – horgászok, ne veszítsétek el a fejeteket!

A nemrég elhunyt undergound-sztár, ANDY WARHOL:
A szex sokkal izgalmasabb a mozivásznon és a könyvlapokon, mint a lepedőn.

ROCK HUDSON volt felesége Phyllis Gates – akivel az AIDS-ben elhunyt filmszínész annak idején a stúdiója „ajánlására" kötött házasságot – papírra vetette emlékezéseit. Ezekből kiderül, hogy csak a válás után szerzett tudomást férje homoszekszualitásáról. Hja, a szerelem vakká tesz. . .

KIRK DOUGLAS (70):
Legutóbbi filmemben (Tough Guys) 26 éves a partnernőm, az azt megelőzőben (Queeney) egy 19 éves. A feleségem szerint hamarosan fiatalkorúak megrontásáért fognak beperelni. Azt még megvárnám. . .

INGMAR BERGMAN-t a párizsi Sorbonne egyetem díszdoktori címével tüntették ki. Ő az első a filmszakmában, aki ebben a magas elismerésben részesült.

hírklip HÍRKLIP hír

Segédeszköz nehezen azonosítható videofilmek identifikációjához és szakszerű felhasználásához

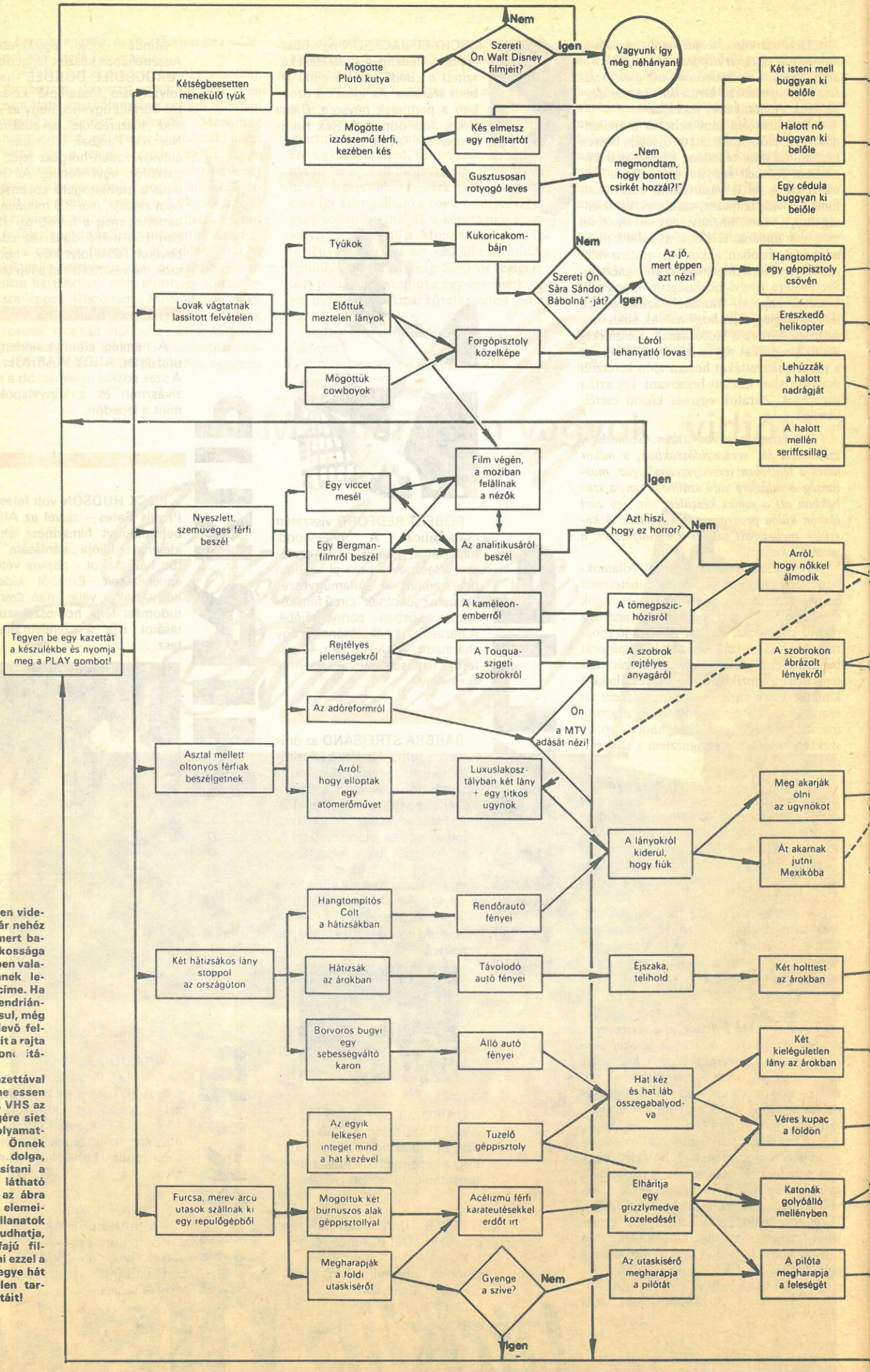

Szinte minden videós került már nehéz helyzetbe, mert barátai takarékossága következtében valamelyik filmnek lemaradt a főcíme. Ha mindez slendriánsággal párosul, még a kazettán levő felirat sem segít a rajta lévő film azonosításában.

Ha ilyen kazettával találkozik, ne essen kétségbe! A VHS az Ön segítségére siet az alábbi folyamatábrával. Önnek nincs más dolga, mint azonosítani a videofilmen látható jeleneteket az ábra megfelelő elemeivel, s pillanatok alatt megtudhatja, milyen műfajú filmet néz, s mi ezzel a teendője. Vegye hát elő ismeretlen tartalmú kazettáit!

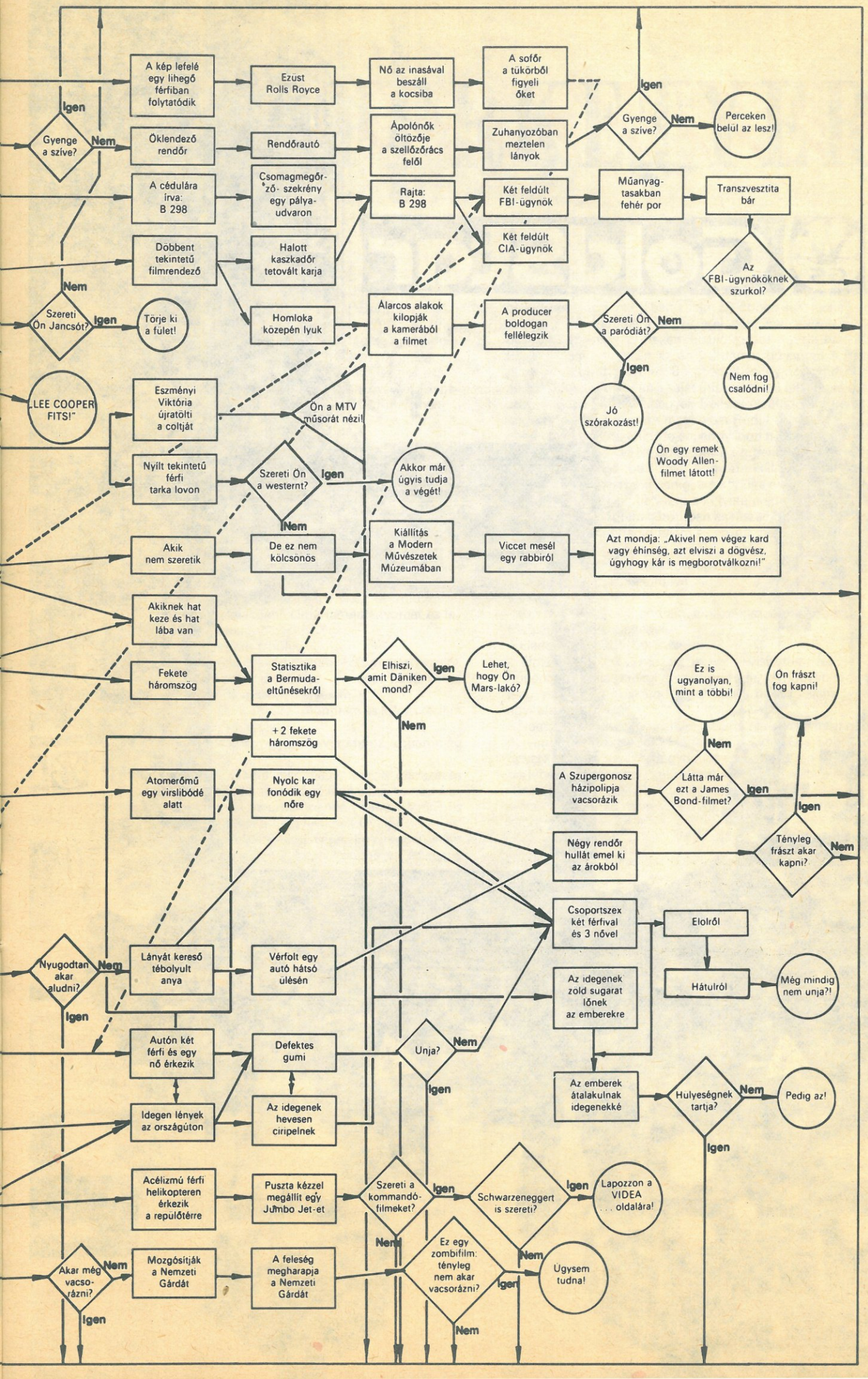
A kép lefelé egy lihegő férfiban folytatódik
Ezüst Rolls Royce
Nő az inasával beszáll a kocsiba
A sofőr a tükörből figyeli őket
Gyenge a szíve?
Igen
Nem
Perceken belül az lesz!
Öklendező rendőr
Rendőrautó
Ápolónők öltözője a szellőzőrács felől
Zuhanyozóban meztelen lányok
A cédulára írva: B 298
Csomagmegőrző- szekrény egy pályaudvaron
Rajta: B 298
Két feldúlt FBI-ügynök
Műanyagtasakban fehér por
Transzvesztita bár
Két feldúlt CIA-ügynök
Döbbent tekintetű filmrendező
Halott kaszkadőr tetovált karja
Az FBI-ügynököknek szurkol?
Szereti Ön Jancsót?
Törje ki a fülét!
Homloka közepén lyuk
Álarcos alakok kilopják a kamerából a filmet
A producer boldogan fellélegzik
Szereti Ön a paródiát?
Nem fog csalódni!
Jó szórakozást!
„LEE COOPER FITS!"
Eszményi Viktória újratölti a coltját
Ön a MTV műsorát nézi!
Ön egy remek Woody Allen-filmet látott!
Nyílt tekintetű férfi tarka lovon
Szereti Ön a westernt?
Akkor már úgyis tudja a végét!
Akik nem szeretik
De ez nem kölcsönös
Kiállítás a Modern Művészetek Múzeumában
Viccet mesél egy rabbiról
Azt mondja: „Akivel nem végez kard vagy éhínség, azt elviszi a dögvész, úgyhogy kár is megborotválkozni!"
Akiknek hat keze és hat lába van
Fekete háromszög
Statisztika a Bermuda-eltűnésekről
Elhiszi, amit Däniken mond?
Lehet, hogy Ön Mars-lakó?
Ez is ugyanolyan, mint a többi!
Ön frászt fog kapni!
+2 fekete háromszög
Atomerőmű egy virslibódé alatt
Nyolc kar fonódik egy nőre
A Szupergonosz házipolipja vacsorázik
Látta már ezt a James Bond-filmet?
Tényleg frászt akar kapni?
Négy rendőr hullát emel ki az árokból
Csoportszex két férfival és 3 nővel
Elolről
Hátulról
Még mindig nem unja?!
Nyugodtan akar aludni?
Lányát kereső tébolyult anya
Vérfolt egy autó hátsó ülésén
Az idegenek zöld sugarat lőnek az emberekre
Autón két férfi és egy nő érkezik
Defektes gumi
Unja?
Az emberek átalakulnak idegenekké
Hulyeségnek tartja?
Pedig az!
Idegen lények az országúton
Az idegenek hevesen ciripelnek
Acélizmú férfi helikopteren érkezik a repülőtérre
Puszta kézzel megállít egy Jumbo Jet-et
Szereti a kommandó-filmeket?
Schwarzeneggert is szereti?
Lapozzon a VIDEA . . . oldalára!
Akar még vacsorázni?
Mozgósítják a Nemzeti Gárdát
A feleség megharapja a Nemzeti Gárdát
Ez egy zombifilm: tényleg nem akar vacsorázni?
Ugysem tudna!

GS
GoldStar
HQ
VHS
vps
GoldStar
GoldStar
29
GS
GS
GS
GS
BUTTER, RANG

A SZUPERKETYERE

Már akkor gondoltam, hogy valamiben töri a fejét, amikor beállított hozzám egy halom prospektussal. Széttolta az asztalomon az „Eufóriás állapotok a mágneses mezőben, különös tekintettel a pszichoanalízis sikertelenségére" című doktori disszertációmat és rábökött egy ormótlan masinára.
– Na, ezt vedd alaposan szemügyre! Háromdimenziós video, beépített kakukkos órával és közvetlen csatlakozással a vécélánchoz. A legújabb japán modell, Európában még nem is kapható.
– Akkor meg minek szívod fel magad?
– Úgysem tudom megszerezni, csak úgy mutatom neked. Mi a véleményed róla?
– Pofás. – válaszoltam, hogy elégedett legyen. – De most hagyj dolgozni!

Felkapta a prospektusokat és elviharzott. Aznap nyolc barátom hívott telefonon, hogy ott járt náluk és kikérte véleményüket. Már akkor tudtam, hogy még meg fog gyűlni a bajom a szuperketyerével. Sejtelmem beigazolódott. Néhány nap múlva ismét beviharzott az irodámba, széttolta az asztalomon a „Belső gravitációs erők halmazállapotának összefüggései a neo-primitív társadalmakban" című tanulmányomat és lerakott elém egy videomagnót.
– Ez meg mi? – kérdeztem elhűlve.
– Ez a mostani ketyerém, el akarom adni. Potom százhuszonötezerért a tiéd. A fizetés ráér előre, a videót majd akkor kapod meg, ha meglesz a szuperketyerém.
– Momentán nincs nálam annyi. – mondtam és kifordítottam a zsebemből az utolsó húszast.
– Jó, akkor megyek a nőgyógyász haveromhoz, abban még sohasem csalódtam.

Most is igaza lett. Eladta még nagymamája ötszázéves monokinijét, a nagypapája zsebóráját lánccal, a nemesi kutyabőrt a falról, valamint az ezüst menoárt (anyai ágon) és az alig használt pizsamáját a lengyeleknek Gyálon.

Ezzel az ügynek közel sem volt vége. Egy reggel ismét beviharzott, félrevont a sarokba, lopva körülnézett és súgva kérdezte:
– Nincs százötvenezer márkád elsejéig?
– Deutsch Mark?
– Naná, majd fakalapács.
– Nincs.
– Jó, akkor megyek a nőgyógyász haveromhoz.

Most csalódott, mert nem jött össze a százötvenezer, csak a fele. Néhány napig csönd volt körülötte, vészjósló csönd, majd váratlanul ismét megjelent. Már az ajtóból üvöltött:
– Heuréka! Megvan a megoldás.
– Gratulálok, – mondtam neki kissé szórakozottan – de ezért nem volt érdemes zavarnod. Éppen a „Passzív társadalmi viszonyok a neutrális protonmezőkben"című tanulmányomon dolgozom.
– Ugyan, kit érdekelnek ezek a marhaságok? Ennél jóval fontosabb dologról van szó.
– Tudom, a szuperketyerédről. De mi közöm van nekem hozzá?
– Rengeteg. Mondd, van neked egy nagynénikéd a Galapagos szigeteken?
– Hoppá, hoppá, álljon meg a menet! Az egy szegény öregasszony, aki a madarak etetéséért kapott fillérekből tengeti az életét.
– Ne viccelj, nyugaton mindenki gazdag, mert még a munkanélküli segélyt is valutában kapja. Különben sem kell a pénze, csak be szeretném vonni egy pénzügyi tranzakcióba. Egyszerű az egész. Ő nekem elküld százötvenezer márkát a BC-számlámra, míg én az én valutámat odaadom a Rózsi néninek, aki tudvalevőleg Bécsben él és így azt minden baj nélkül kiviheti. Akkor én a saját útlevelemmel felveszem a BC számlámról a pénzt, kimegyek Bécsbe és átadom a pénzt a nagynénikédnek. Azután megkérem Rudi bácsit, aki Bécsbe nősült még a monarchia idején, hogy írjon neked egy ajándékozó levelet, amivel én behozom a szuperketyerét egy régi típusú videomagnóba rejtve, hogy ne kelljen annyi vámot fizetni érte, a Rózsi néni pedig, amikor újra ellátogat Újpestre a beteg testvéréhez, behozza a ketyere eredeti káváját. Na?
– Felőlem! – mondtam bátorítóan és részemről el volt intézve az ügy. Három hónapig felém se nézett, nem mintha hiányzott volna.

Egy napon azonban beállított egy hatalmas dobozzal.
– Ez mi? – kérdeztem elhűlve.
– A szuperketyere.
– Gyönyörű dög. – mondtam, amikor kiszedte a dobozból. – Meglehetsz vele elégedve.
– Eladom – mondta lakónikusan.
– Elment az a csöpp józan eszed? – visítottam fel. – Egy hónapig megállás nélkül azon törted a fejed, hogyan szerezd meg, most meg el akarod adni? Nincs neked valami bajod agyi alapon?
– Nem azt mondom, hogy nem jó! Sőt; remek kis masina. De itt van ez a prospektus, Mária néni küldte Los Lobosból, figyeld ezt a ketyerét!! Négydimenziós, százötven évre előre be lehet programozni, külön csatlakozás űrrakétára és szénásszekérre . . .
– Na most azután mars ki! – üvöltöttem, ahogy a torkomon kifért.

Barcs Endre

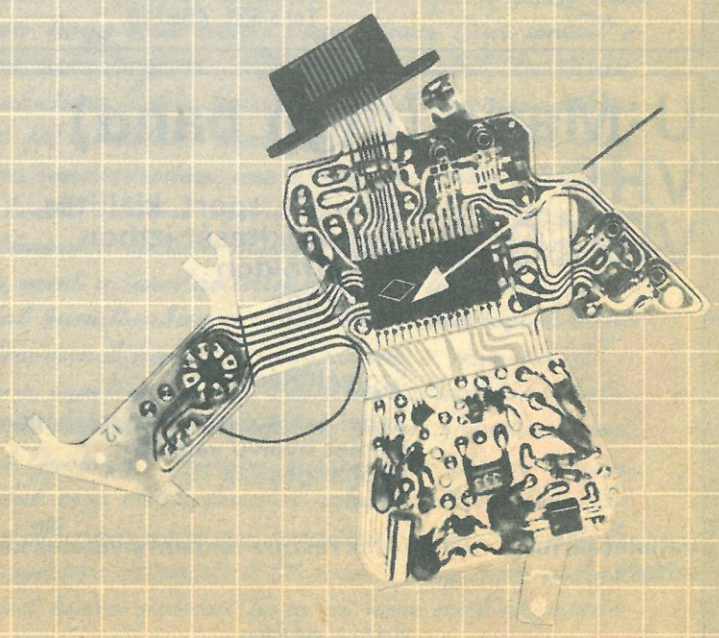

VHS-ben Ön is hirdethet!

IRÁNY A KERESZTÚRI

KÖLCSÖNZŐ!

VIDEO, KAMERA, TV
COMPUTER, FOTO
LEMEZ–KAZETTA
KERESKEDÉS

BP XVII. PESTI ÚT 37.
A TÚRI ABC MELLETT
TELEFON 29-99-64

PROFESSZIONÁLIS HANG — ÉS VILÁGÍTÁSTECHNIKA

TERVEZÉS
GYÁRTÁS
ÜZEMBEHELYEZÉS

ZENELEKTRO GMK
1149 Bp. Várna u. 5.
Tel.: 631-459/18.

Lélpont

Műszaki áruk adásvétele

V. Károlyi Mihály u. 19.
Telefon: 174-103
Számítógép, Hi-Fi,
videótechnika, sportszerek
és sportfelszerelések
VÉTELE – ELADÁSA

U-Matic (high band)
VHS
VIDEO-8

Koncert, sport, kiállítás megörökítését itthon és külföldön vállalom.

Szolgáltatások:

Zenei felvételek HIFI sztereóban.
Német nyelvű változat
Utóhangosítás
Átírás

Vállalatok, magánszemélyek részére reklámfelvételek készítése.

SZÉLL PÉTER
HI-FI Sztereo Video
STÚDIÓ
Bp. VI., Bajcsy-Zs. u. 23.
T.: 325-590

VIDEÓKÉSZÜLÉKEK ELŐNYÖS BÉRLETE TARTÓS HASZNÁLATRA IS!

HÍRADÁSTECHNIKAI BERENDEZÉSEK, MŰSZAKI CIKKEK, VALAMINT MŰSOROS ÉS ÜRES VIDEÓKAZETTÁK VÉTELE ÉS ELADÁSA, ILLETVE KÖLCSÖNZÉSE.

ÚJSZERŰ ÉRTÉKESÍTÉSI RENDSZER, KEDVEZŐ FELTÉTELEK!

UGYANITT KÖZÜLETEK ÉS MAGÁNSZEMÉLYEK KÖZÖTTI ADÁS-VÉTELNÉL CSAK 5% HASZONKULCSOT SZÁMOLUNK FEL!

TECHNIKAI CIKKEKET SZOLGÁLTATÓ PJT.
TELEFON: 862-589

Kedves Videóm!

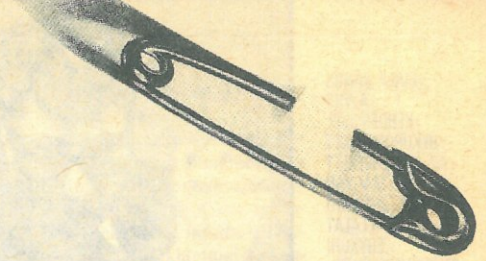

Amikor először hallottam rólad, tiltakoztam. Jellegzetesen - kelet-európai módra - korlátolt agyammal azt hittem valami egészen másról van szó. Félreértettelek. Egy családi eseményeket, úti élményeket megörökítő masinára gondoltam, ami csupán annyiban különbözik mondjuk a szuper nyolcas gépektől, hogy megkíméli tulajdonosát a filmbefűzés utálatos műveletétől, s hogy az elunt kazettát egyszerűen le lehet törölni. Később, mikor már közelről is megbámulhattalak, fölsejlett persze valami más is, de a horror- és karatefilmek áradata gyorsan el is homályosította. Amikor már az ötödik presszóból kellett elmenekülnöm, mert parkettacsattogtatáshoz hasonló zajok kíséretében több száz sárgabőrű embertársam irtotta egymást, megbabonázott pincérek és vendégek gyűrűjében, - majdnem örökre megutáltalak. Ismét csak jellemző kelet-európai módon, Marxot hívtam segítségül és a videót is a nép ópiumának nyilvánítottam.

Az ördög akkor bújt belém, amikor a vörös, kialvatlan szemekkel kazettákat cserélgetők kínálatát alaposabban átböngésztem. És a fölrobbanó, szétloccsanó testű vagy papírmasé bolygókon bugyuta scifi hősöket fölvonultató filmek között ismerős címekre is ráakadtam. Olyanokra, amelyekről illett tudnom, de amelyek megtekintésétől bölcsen óvatos, képzelt vagy meglévő irányelvekhez, össze-vissza fujdogáló politikai szellőkhöz alkalmazkodó filmátvételi bizottságok mindeddig megkíméltek. S amelyeket legfeljebb akkor láthattam, ha elcsíptem egy-egy folyosói fülest, megtudtam zártkörű vetítések helyét és idejét, amelyekről kifelé jövet sok- sose tudtam eldönteni, hogy büszke legyek arra, hogy a szerencsés, veszélytelennek nyilvánított kisebbség tagja lehetek vagy inkább iszonyúan szégyellnem kell magam...

Rájöttem kedves videóm, hogy általad kicsit felnőttebb lehetek. Magam dönthetem el, hogy elég érett vagyok-e mondjuk Jancsó Miklós Olaszországban vagy Izraelben forgatott filmjeinek a megtekintésére, hogy vonz vagy taszít-e a Szarvasvadászat látásmódja, a Rambó filmek együgyű bosszúvágya, vagy éppen Orwel 1984-ének félelmetesen lenyűgöző átültetése. Bizony még a legprimitívebb filmek maszlagjától is jobb személyesen elborzadni, mint hinni újságok állásfoglalásaiban. Egyáltalán, miféle történelmi abszurdum, hogy olyasmikről kellett kinyilatkoztató véleményeket ~~készpénzért~~ készpénznként elfogadnunk, amiknek a közelébe se engedtek!

Igen kedves videóm, megvilágosodott! Fölismertelek. Mint a XX. század információrobbanásának talán leghatásosabb eszközét. Mióta te vagy, már nem segítenek a gyerekes tiltások, impotenssé válnak a cenzúrabizottságok, megbénul a filmeket megnyirbálók keze.

És ettől kezdve kedves videóm, egyre jobban vágytam Rád! De mivel hogy nyolcvan-kilencvenezer forintot, amibe idehaza még két-három éve is kerültél, egyben én még soha nem láttam, nem maradt más hátra, mint hogy külföldön szerezzelek meg magamnak. Igen, München, egymásratalálásunk városa, ahol, akkor még le nem értékelt forintom miatt olyan olcsón juthattam hozzád. De nagyon vágytam rád! Képes voltam miattad hajbakapni a feleségemmel egy veronai szupermarketben, hogy olcsó virslit vagy ötezer lírás sonkát együnk-e vacsorára, ravaszul csövextem miattad a firenzei kempingben... Míg Olaszországból, Ausztrián át Münchenbe értünk, rá se néztem a műszaki boltok kirakatára, tudva tudván, hogy Bajorország fővárosában legalább harminc százalékkal olcsóbban kínálod fol csodálatos lapos fémtestedet! Amikor megvettelek, csak egy pillanatra méláztam el Pál és Secam rendszereden, azon, hogy te automatikusan elő- és utóítéletek nélkül váltani tudsz Kelet és Nyugat között, siettem máris a szállodába, hogy kipróbáljalak. És akkor hasított belém a felismerés, hogy érted bűnözővé váltam. Hiszen hiába kerültél mindössze ezer márkába, az otthoni ár harmadába, több voltál így is, mint a túristaellátmányunk fele. Törvények tiltották, hogy hozzádjussak! Arra ösztökéltek, hogy vételáradat bánatomban a McDonalds vendéglők rósejbnijába öljem! De jellegzetesen agyafúrt kelet-európai elmémmel hamar kiagyaltam a megoldást! Találnom kell valakit, aki nekem ajándékoz. Nékem adja a saját videómat! Találtam. Megértően bólogatott és még a közjegyzőnek járó okmánybélyeget se engedte kifizetni... A határon aztán mindent rendben lévőnek találtak, aztán gyorsan összeházasítottak veled. Gyorsan? Gyorsan persze. Nem három hónap, hanem alig két óra várakozás után. Közben a vámon fölül még ötven forintot is kifizettettek velem. A Nemzeti Bank egyik, amúgy ingyenes nyomtatványát a Hungarocamion speditőre (!) csak ennek leszurkolása után volt hajlandó átadni. De ezután aztán gyorsan összeadtak. Öt évre. Addig nem adhatlak el csak, ha még egyszer kifizetem a vámot. De ugye tudod kedves videóm, hogy én nem ezért ragaszkodom hozzád?

Ómolnár Miklós

FIALA JÁNOS A VHS KÉRDÉSEIVEL BEKOPOGTATOTT AZ ÁTSZERVEZETT MAGYAR FILMGYÁRTÓ VÁLLALAT EGYKORI STÚDIÓVEZETŐIHEZ:

MIT CSINÁL A MOVI?

Hollywoodból is érdeklődnek

A Könyves Kálmán körúti telepet hosszú éveken át Híradó-, és Dokumentum-Filmgyárnak hívták. Az ez időből származó HDF rövidítés még ma is honos a szakmában. A HDF-ből később Budapest Filmstúdió lett, majd a MAFILM részeként úgynevezett közművelődési telep, ahol híradó-, és dokumentumfilmstúdió, népszerű tudományos, oktató, propaganda és katonai filmstúdió dolgozott. Most pedig ismét új profilt kapott az intézmény. A MAFILM-ből kiválva önállósította magát és Magyar Mozi- és Videofilmgyár lett.

– A MOVI nevéből adódóan önálló videofilmgyártással is foglalkozik? – kérdeztük Bokor László igazgatótól.

– Erre nem gondoltunk. A videót hordozóanyagnak tekintjük és nem célunk videóra kitalált műsorokat csinálni. A televízió ugyan átprofilírozott néhány játék- és dokumentumfilmet itteni gyártásra, ez azonban koprodukciós vagy szolgáltató tevékenységnek, semmint önálló videogyártásnak tekinthető a részünkről. Fejünket azonban nem dugjuk a homokba:videós szolgáltatásainkkal kábeltelevíziókat és regionális adókat is megcélozunk.

– Milyen technikai bázissal rendelkeznek?

– Útban vannak hozzánk azok a kiegészítő berendezések, amelyek révén világszínvonalú géppark birtokába kerülünk. A nyersanyagárak megemelkedését követően devizakiváltó jelentősége lett annak,hogy mi készül hagyományosan celluloidra és mi vidóra. Elhatározásunkat tehát, miszerint felfejlesztjük videotechnikánkat, nemcsak művészi szempontok diktálták. Beszélgetésünk idején is zajlik az az átalakító munka, amelynek végeredményeként egyik műtermünk U-matic videorendszere kiegészül Beacam kamerákkal és Gemini trükkberendezéssel. Valamennyi gépet a SONY szállítja. Kevesen tudják, hogy van egy 400 m² alapterületű műtermünk is, ahol az „antivilágban" háromhetenként készült egy-egy játékfilm. A negyedik hét az átépítésé volt, hogy azután beköltözzön az új produkció. Az itt levő berendezések (hidak, daruk) mind olyan állapotban vannak, hogy akár holnap elkezdődhetne itt egy játékfilm forgatása.

– A lehetőség tehát adott. Miben különbözik mégis a jelenlegi videóval kapcsolatos tevékenységük attól,amikor mint MAFILM-részleg dolgoztak?

– Két évvel ezelőtt is képesek voltunk arra, hogy egy operatőr és egy rendező ministábot alkotva olyan felvételeket készítsenek, melyeket ügyes editálást követően adásképessé lehetett tenni a televízióban. Mindez azonban nem haladta meg a televízió-híradó akcióképességét. Most viszont akár négy kamerával is kivonulhatunk a helyszínre, ahol mobil keverőpult és más egységek segítségével színházi közvetítéseket vagy nagygyűléseket is rögzíthetünk, s mivel a keverés is a helyszínen történik, a felvétel igen rövid idő alatt adásképessé válhat.

– Számomra úgy tűnik, mintha az önök lehetőségtára bővebb lenne annál, mint amivel a megrendelők élnek.

– Bár technikailag nincs akadálya annak, hogy filmet videóra írjunk át, erre nem kaptunk még megbízást. Azután, bár alapítólevelünk lehetővéteszi, hogy filmforgalmazással és filmkereskedelemmel is foglalkozzunk, az egész filmszakmát behálozó jogviták ezt majdnemhogy lehetetlenné teszik. Amíg az sem egyértelmű, hogy kié a film, addig mi legalábbis nem kívánunk kilépni jelenlegi tevékenységi körünkből.

– Kik a megrendelők?

– Érdekes, hogy ebben a gazdasági nehézségekkel küszködő országban még mindig elég sok olyan ipari és külkereskedelmi érdekeltségű vállalat van, amelynek igénye van referenciafilmekre, termékdemonstrációra. Hírünk egyébként a világban gyorsabban terjedt, mint gondoltuk volna. Bejegyzésünket követően hollywoodi, kanadai, francia és nyugatnémet cégek kerestek meg minket megrendeléseikkel. Ezek részint filmes cégek, részint olyanok voltak, amelyek maguk is bizonyos szponzortevékenységet vállalnak, és ezt akarják velünk realizálni. Még mindig olcsóbbak vagyunk, mint a Nyugat.

– Szóval vannak megrendelők. A MAFILM-et a múltban azonban épp azért érte bírálat, mert oly mértékben vállalt külföldi bérmunkát, hogy a hazai igények kielégítésére már nem maradt kapacitása. Ez a veszély most önöket nem fenyegeti?

– Nagyon észnél kell lenni, mert az eszközökre vigyázni kell. Miközben ki akarjuk hajtani a hasznos munkaórákat ezekből a csak devizáért pótolható gépekből, azzal is tisztában kell lenni, hogy csak a szponzorált, vagy külső megbízásos munkáktól remélhetünk nyereséget.

Tevékenységünk megtervezésénél azzal is számolni kell, hogy a filmszakmát jellemző egyre krónikussabbá váló foglalkoztatáshiányon is valamilyen módon változtatni kell. Nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy egy ausztriai cég azzal keresett meg minket, hogy vegyesvállalatot alapítana velünk abból a célból, hogy a filmpiac élenjáró 500 filmjét megvenné, s velünk feliratoztatná, hogy azután eladhatóvá vagy bérbe vehetővé váljanak a kazetták. Az osztrák cég vállalná magára a jogdíjat, hozná a kazettát.

– Saját stúdióikat is versenyeztetik a külső megrendelőkkel? Avagy két külső megrendelő közül, ha ugyanannyi pénzt ígérnek egységnyi szolgáltatásért, ki nyeri el a MOVI kezét?

– Divatos kifejezéssel élve a primátus a rövidfilmstúdióké, amelyek immáron 42. éve éltetik a gyárat. Az előjogok tehát őket illetik, ami marad, az a külső megrendelőé. A MOVI hivatalosan még meg sem alakult, amikor beállított hozzánk egy rendező, és letett az asztalra egy forgatókönyvet, hozzátéve rögvest, hogy az előállításhoz szükséges 10 millió forint is rendelkezésre áll.

A forgatókönyvet elolvasva arra az álláspontra jutottunk, hogyha tisztes hasznot is húznánk ebből a filmből, nem indulhat ezzel a MOVI. Először értékteremtő filmek kellenek, azután jöhet a szórakoztató szféra: Bujtor István és társai. Újszerű üzletpolitikánkra és az egyetemes filmgyártás melletti elkötelezettségünkre példa, hogy amikor megkeresett bennünket a Magyarországról elszármazott Kálmán Gábor dédelgetett filmtervével, az „Elég volt, hogy magyarok voltunk" cíművel (arról szól, hogyan csináltak Hollywood-ot az emigráló magyarok) még anyagi áldozatot is vállaltunk a nemes ügyért.

– Nem mindegy, hogy pénzüket mivel mossák tisztára?

– A gazdasági nehézségekből még nem következik az, hogy csak kommersz filmeket forgassanak. Pár évvel ezelőtt a HDF találta ki a Kojak Budapesten című filmet (ebben én is ludas vagyok!), amelyről meggyőződésem, hogy húsz perc is elég lett volna belőle.

Ez azonban már példázza a magyar rövidfilmgyártás áldatlan helyzetét is.

– A kultúrpolitika és az üzletpolitika sorrendje tehát továbbra is változatlan önöknél.

– Természetesen, és véleményem szerint nem is szabad, hogy ez valaha is megváltozzon.

– Mit fog mindezek után az egyszeri videotulajdonos tapasztalni abból, hogy megalakult a MOVI?

– Régi sikerfilmjeinkből fogunk videokazettákat gyártani. Az aranycsapat-nosztalgia létrehozta azt az igényt, hogy egy szalagra felvegyük az aranylábú gyerekek meccseit. Sporttémájú filmekre külföldön is volna fizetőképes kereslet. A természetfilmek, dokumentumfilmek összejátszására pedig amatőr filmklubok, videotékák és művelődési házak megrendelését várjuk.

– Bár elhatározásuk nemes, úgy gondolom a közönségigénynek elég nagy hányada marad továbbra is kielégítetlen. Az önök elképzelései nem követik az ízlés megváltozását.

– Én, aki egyébként nem vagyok az adminisztratív rendszabályok híve, ebben a kérdésben keményebb lennék, mint a jelenlegi kormányzati normák, mert hovatovább a mai Magyarország presztizse forog kockán. Példát kellene statuálni, mert a jelenlegi zűrzavaros helyzet a feketepiacon erkölcsi hitelképességünket is kikezdheti.

Kiszolgáltatva és gúzsbakötve

Beszélgetés

Bacsó Péter filmrendező-igazgatóval

– Fog-e az önállósult Dialóg Játékfilmstúdió vállalat videofilmeket gyártani? – szólt az első kérdésünk Bacsó Péter igazgatóhoz.

– Közeli terveink között szerepel néhány régi sikeres magyar film kazettakiadása, azonban épp a közelmúltban tudtam meg, hogy a MAFILM előző igazgatója a hátunk mögött, tudtunk és beleegyezésünk nélkül az 1945–1981 között készült valamennyi magyar film videojogát eladta a MOKÉP-nek, kisemmizve bennünket ezáltal egyetlen vagyonunkból. Nem elég, hogy a pénzből egy vasat sem kaptak a stúdiók – saját filmjeik jogaiért se –, ráadásul nevetségesen kevés pénzért kótyavetyélte el ennek a közel 600 filmnek a jogát Dr. Szekeres László. Tudtommal egyelőre csak a Magyar Filmgyártó Laboratórium képes filmet videóra átírni. Kazettagyártással és -forgalmazással viszont akár már mi is foglalkozhatnánk, ha volna rá pénzünk.

Lassítja munkánkat az is, hogy át kell vizsgálni eddigi valamennyi szerződésünket mind a MOKÉP-pel, mind a HUNGAROFILM-mel, mivel a jelenlegi, ránk nézve kedvezőtlen megállapodásokat még a MAFILM kötötte helyettünk. Most már tudom, hogy nem általános, hanem egyedi szerződéseket kell kötni. Más szerződést kíván a közönségsikerre számot tartó film és mást, amit csak feltehetően 30–40 ezer ember fog megnézni a mozikban. Mindehhez még azt is tudni kell, hogy jelenleg bármennyibe kerül egy film és bármekkora sikerre számíthat, nevetséges átalányösszegért (600 ezer forint!) kerül a MOKÉP tulajdonába. Időközben értünk el haladást. A MOKÉP-pel folytatott tárgyalások eredményeképpen ez a közelmúltban úgy változott, hogy felajánlották a bruttó jegybevétel 30 százalékát.

– Az angol gazdaságpolitikai hetilap, a The Economist a közelmúltban arról számolt be, hogy az Amerikai Rendezők Szövetsége úgy döntött: tagjai a következő három évre szóló szerződés megkötése előtt sztrájkba lépnek. Az indok: a film-? és videoforgalmazás bevételéből nem méltányos arányban részesedtek a rendezők? Miért nem lépnek fel jogaik védelmében a magyar filmrendezők is?

– Nálunk tulajdonképpen minden rendező a MAFILM státuszában van, ami által eleve lemondtak film- és videojogaikról munkáltatójuk javára. E jogfosztottság eredménye, hogy a rendezők passzívvá váltak, hiszen semmi többletjövedelmet nem jelentett számukra, ha filmjük videokazettára került.

– A rendezők kiszolgáltatottságát említette. Mi a helyzet a stúdióvállalatok kiszolgáltatottságával a két szolgáltató vállalattal, a MAFILM-mel és a MOVI-val szemben? Nem kell attól tartani, hogy ez a két nyereségérdekeltségű cég jobb, adott esetben nyugati megrendelések teljesítése végett nem nyújt majd szolgáltatást a hazai stúdióknak?

– Ez nem történhet meg. A dolog más miatt féloldalas. Ugyanis az alternatív filmgyártás lehetőségét anélkül teremtették meg, hogy az ehhez szükséges berendezéseket beszerezték volna. A beszerzés beruházásnak számít, és az Országos Tervhivatal ebbe a rubrikába mostanáig nemigen ír nagy számokat. Különféle csalafintaságokkal próbálkozunk, valamennyinek az a lényege, hogy olyan koprodukciókba készülünk belépni, ahol közreműködésünkért nem pénzt, hanem technikai berendezéseket kapnánk.

Ami a kérdés másik oldalát illeti: a négy stúdió épp azért hozott létre gazdasági társulást a MAFILM-mel, hogy részben az árkoncepció realitását, részben a magyar filmek elsőbbségét biztosítsa. Mindezek után nem hallgathatom el, hogy a stúdiónak kidolgozott reformterve volt arra, hogy egyetlen vertikumba foglalják a gyártástól a mozig a film útját. Ez egy világos, közgazdasági összefüggéseket tartalmazó elképzelés volt. A jelenlegi struktúra ezzel szemben felszabdalja és továbbra is követhetetlenné, kuszává teszi a film pénzügyi részét.

– Ha a gyártás helyzete „adott", próbálkozik-e térnyeréssel a forgalmazás területén?

– Néhány magyar film jegybevétele hallatlanul megnőtt a jegyáremelést követően. Van olyan film, ami pár hónap alatt 7—8 millió forintot hozott, amihez nekünk semmi közünk.

– Szóval az egyes megyei moziüzem vállalatokkal is fel kellene venni a harcot?

– Nehéz ezeket a monopóliumokat letörni. Egy testvérstúdiónk most próbálkozik filmjének nem a MOKÉP-en keresztül történő forgalmazásával. Helyzete elég reménytelennek tűnik: a film ugyanis kevesebb kópiával fog elindulni, mintha a MOKÉP-nál jelent volna meg, és a reklámmal is problémák vannak. Gondoljon bele: a Magyar Televízióban egy egyperces reklámidő ára ma 80 ezer forint.

– Mindebből az egyszerű videotulajdonos arra következtet, hogy változatlanul kevés lesz a megvásárolható magyar- és külföldi videofilm.

– Szeretnék tárgyalni a MOKÉP igazgatójával a közös videogyártásról, csak az a gondom, hogy neki semmi szüksége a mi jelenlétünkre, mivel a jogok és a tőke is nála van. Mi a becsületes nevünkön kívül egyebet nem igen adhatunk.

– Úgy tudom, hogy a Szerelem első vérig című film kapcsán a Magyar Hanglemezgyártó Vállalattal is meggyült a baja . . .

– Szégyenteljes dolgok történtek. Akkor a lemezek példányszámával volt baj. Miközben a film slágerdala hetekig vezette a TOP-listát, a lemezt nem lehetett megkapni. A folytatásnál az MHV ugyan kifizette a zenefelvétel költségeit, az előadókkal kötött exkluzív szerződés révén azonban a lemezbevételből jóformán kisemmizett bennünket. A moziklip esetében – immáron okulva az előzményeken – magam csikartam ki a közös kiadást. Elszántságom látva gondolhatták úgy, hogy nem érdemes ujjat húzni velünk. Utólag jöttem rá, hogy mindezek dacára ezúttal is átvertek: abban állapodtunk meg ugyanis, hogy egy bizonyos eladott példányszám után emelkedő részesedést kapunk – tudnivaló, hogy 100 ezer eladott lemez után kezd igazán ketyegni az óra –, ezek után 260 forintért hozták ki a lemezt, ami lassan fogyott a magas ár miatt. Remélem, hogy most a Szerelem második vérig-nél már nem ismétlődik meg az eset.

– A moziklip számomra a hazai filmkészítés ellentmondásos helyzetének egyenes következménye: egy videora kívánkozó klipsorozat közel nyolcvanperces hagyományos filmen.

– Úgy határoztunk, hogy nem csinálunk pusztán és kizárólagosan úgynevezett művészfilmet, ami csak keskeny nézői réteget céloz meg. A Szerelem második vérig például minden művészi célzatosság nélkül, pusztán azért készült el, mert az első részt több mint egymillió ember nézte meg. Hosszú töprengés után határoztunk úgy, hogy megcsináljuk a második részt.

– Ez a szemlélet jellemző a többi stúdióra is?

– Anélkül, hogy magamra vállalnám a többi stúdió szóvivőjének a szerepét úgy gondolom, hogy az évi 4—5 filmből nekik is legalább egyet, kettőt sikerfilmmé kell tenniük ahhoz, hogy kielégítően gazdálkodjanak.

– Gazdálkodás. A múltban a stúdiók szemére hányták, hogy nem gazdálkodnak megfelően. Szavaiból azt veszem ki: ez nem fog megváltozni.

– A stúdiók annyira dolgoznak elégtelenül, amennyire a magyar gazdasági környezet őket erre kényszeríti. Teljes gazdasági szabadságot ígértek, továbbá arra kaptunk ígéretet, hogy a rendelkezésünkre bocsátott pénzt arra költjük el, amire akarjuk. Én pedig hónapok óta arról vitatkozom az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatallal, hogy megállapíthatom-e önállóan egy ujonnan beálló könyvelő fizetését.

– Ilyen körülmények között, úgy vélem, nem a videofilm gyártás az elsődleges cél.

– Mint vállalati igazgatónak hivatalból bizakodónak kell lennem. Lehet, hogy utópikus terveket forgatok a fejemben, de mindenképpen olyan tőkéstársat keresek, akivel hosszú távra elindíthatom a videofilmgyártást. Ez a célom, hogy sikerüle avagy sem, azt most még nem tudhatom.

Fiala János

FIALA JÁNOS A VHS KÉRDÉSEIVEL BEKOPOGTATOTT AZ ÁTSZERVEZETT MAGYAR FILMGYÁRTÓ VÁLLALAT EGYKORI STÚDIÓVEZETŐIHEZ:

Ónodi György párizsi video-levele

Happening a kongresszuson

Születésnapomra a gyerekek mindig meglepnek valami érdekességgel, ujdonsággal. Festettek már nekem képet fent a Montmartre-on, s kaptam tőlük egy szenzációs könyvet is, mely képben és szövegben bemutatta mindazt, ami 1900-tól napjainkig érdekes vagy fontos. Idén márciusban újfajta meglepetéssel szolgáltak. A csomag most izgalmasan kicsi volt, de sokat sejtető. Izgatottan bontottam fel. A gyerekeknek ismét sikerült valami, csak Párizsban kapható ajándékkal érdekessé tenni a születésnapomat.

Szidják és imádják a franciák azt az Ives Mourousi-t, aki a televízió egyes csatornájának műsorvezetője, Nem is lehet iránta senki sem közömbös. Mindig ott van, ahol történik valami. Akár útjára bocsátanak egy új tengeralattjárót, akár a l'Humanitének van ünnepe. De a július 14-ei nemzeti ünnep is Mourousi és az elnök beszélgetésével teljes.

Mourousi sokoldalúságát eddig is ismerte mindenki. Az sem volt titok, hogy minden újat észrevesz és kipróbál. Tulajdonképpen az volt inkább a csoda, hogy eddig nem próbálkozott videózással. Most viszont elkezdte. A születésnapi meglepetés – ezek után könnyű kitalálni – egy olyan videoprogram volt, amit Mourousi és a felesége, aki szintén újságíró, együtt készítettek.

A sztár-műsorvezető természetesen nem tudta önmagát meghazudtolni. A különbség csupán annyi, hogy a televízióban a napi eseményeket szedi össze, a Mourousi-féle videoprogram ezzel szemben a hónap legfontosabb, legérdekesebb, politikailag legpikánsabb epizódjait gyűjti össze – óriási anyagi és erkölcsi sikerrel.

Mire jók az ismerősök ismerősei?

A videózás idestova egy évtizede divatos Franciaországban. A hetvenes évek végén nyitották az első videoklubokat is. Akkor 500 volt belőlük. Három évvel később 4000. Persze nem minden videoklub igazán „jó", éspedig azért, mert vannak köztük meglehetősen drágák is. De aki egy kicsit is kinyitja a szemét, az gyorsan rájön, hogy egészen olcsón is hozzájuthat a legújabb és a legjobb videokazettákhoz. Mi kell hozzá?

Először is mindig tájékozódni kell. Ez azért fontos, mert Franciaországban a vállalatoknál működik egy olyan tanács, amely évről évre eldönti, hogy mire költsék a rendelkezésükre bocsátott pénzt. A gyárak, cégek, intézmények költségvetésük egy bizonyos százalékát szociális, kulturális célokra fordítják. Van olyan üzem, ahol elvisznek több száz embert szinte ingyen külföldi kirándulásra; mehetnek a családtagok is. Másutt a dolgozókból álló tanács a nyári szabadságok támogatására adja frankjait. De olyan is előfordul, s ez éppen egy nagybank, ahol a pénzt egyik évben egy videoklub megalapítására fordították, s azóta természetesen rendszeresen támogatják a klub beszerzéseit. A többit tulajdonképpen már könnyű kitalálni. Mégha kliense vagyok is az illető banknak, akkor sem iratkozhatnék be, ez ugyanis a tisztviselők előjoga. De azért sem tehetném, mert nem vagyok francia.

De akit az ilyen apróságok elriasztanak, az itt Párizsban nyugodtan pályázhat a nem létező „legélhetetlenebb külföldi" címre. Az ismerősök, illetve az ismerősök ismerősei fogalmat már régen kitalálták, és nemcsak mások, mi is élünk vele, így megkapjuk, lejátsszuk, s aztán rendre visszaadjuk az ingyenes kazettákat. Néha még méltatlankodunk is, hogy ezen a hétvégén újra másfél éves filmet kellett néznünk . . .

Csúszkáló dátumok

A kis videoklubok ezerszámra működnek. De Párizsban, ahol a katedrálisok nyolcszáz évesek, és a Bercy Sportpalotában 10 ezer ember nézheti a hat napig tartó kerékpárversenyt, szóval ebben a nagyon nagy világvárosban nem nyugodtak bele a minimegoldásba. A város főpolgármestere, aki most egyben a miniszterelnök is, még 1980-ban jóváhagyott egy olyan programot, amelynek értelmében 1986-ban fel kell avatni Párizs első videotékáját.

Figyelték a két számot? Nos, jóval túl vagyunk már 1986. szilveszterén, de a videléka még csak egy zárt ajtó a Les Hallesnál felépített földalatti város mínusz első emeletén. Szóval a dátumok Párizsban is csúszkálnak. De félretéve a tréfát, az elképzelés valóban grandiózus. Eszerint öt vetítőterem lesz, összesen 590 hellyel. De a videotékában nemcsak filmeket lehet nézni. A kutatórészleg televíziókészülékeit egy adatbankkal kötik össze, és az „megrendelésre" szállít. Lesz továbbá két stúdió is, az egyik 70, a másik 100 négyzetméteres.

A videotéka – a szórakoztatáson és a kutatáson túl – speciális feladatokat is kap. Itt gyűjtik össze a kezdet kezdete óta készült filmeket a párizsi tömegmegmozdulásokról. Készül egy film a hírhedt Goutte d'Or negyed renoválásáról is. (Amióta a Gare de Lyon mellől kifüstölték a kábítószereseket, ebben a városrészben cserél gazdát a hasis és a kokain.) További témakörök: az Eiffel-torony és Párizs 1958. és 1962. között. Egyetlen adat még: a decemberre tervezett megnyitáson a videotékában 1000 órás program áll majd a látogatók rendelkezésére.

A pornósztár válaszai

Meg kell hogy mondjam őszintén, a francia videoipar nemcsak ennyire fennkölt és tisztességes témákkal foglalkozik. Ha az ember a leendő videotékától feljön a felszínre és betéved a Les Halles túlsó oldalán lévő St. Denis utcába, léptennyomon pornókazetták csábítják.

Ezekben a magánintézményekben sem kell többet fizetni, mint a pornómozikban. Ezzel együtt is két lényeges különbség van azonban köztük. Az egyik az, hogy a „kedves vendég" a St. Denis utcában – a maga 30 frankjáért – saját kezűleg választhatja ki a megtekinteni kívánt „remekművet". De az még inkább megkülönbözteti a kettőt egymástól, hogy a pornómozikban a közönség együtt, ezekben a nagyon elegáns bodegákban viszont egyedül nézi a filmet.

Hogy a videónak ez a fajtája milyen nagy népszerűségnek örvend főként az egészen fiatal és az egészen öreg korosztálynál, azt az is bizonyítja, hogy a videorajongók újságja, a Video–7 külön betétet készít „csak felnőtteknek" címmel. Ebben a betétben nemcsak a ***-es újdonságokat ismertetik avatott tollú kritikusok, hanem a szerkesztőség felkérésére a „nemzeti pornósztár" válaszol az olvasók leveleire. És Marylin Jess tulajdonképpen csak egy kicsit frivolabb és szókimondóbb, mint a mi szexológusaink.

Ha már a lapnál tartunk, a Video–7 hasábjain természetesen mindig közöl sikerlistát, és nehogy olcsó reklámozással vádolhassák, öt magazin véleménye alapján állítja össze a rangsor. Volt már listavezető a 37°2 című francia film, amely Cannes-ban aratott sikert. A másik sztár a Out of Africa volt, amely az Oscar-díjak közül söpört be jó néhányat. Szóval a jó film azért változatlanul népszerűbb és valójában kedveltebb is, mint a dúvad-erotika . . .

„Laza" összejövetelek

Találtam egy statisztikát, eszerint 1984-ben még csak 1 195 000 videokazettát adtak el. 1986-ban viszont már 3 647 000-t. Ez is mutatja, hogy a videozás üstököspályát futott be s ez a siker valójában még csak a kezdet kezdeténél tart.

S ha népszerű, ha sikere van, szinte természetes, hogy a pilitikai élet is megpróbálja szolgálatába állítani. Magam először a Köztársasági Párt orleans-i kongresszusán láttam ilyet. Azt hiszem, az volt a rendezők elképzelése, hogy hosszú beszédek helyett olyan happeningen vegyen részt a tagság, ahol nemcsak hallja a szónokot, hanem ezzel egyidőben a vetítővásznon is látja munka közben a különféle filmbejátszások révén.

Azóta egyre népszerűbbek a „lazább" kongresszusok. Ilyet rendezett az UDF, ez egy jobboldali pártcsoportosulás, sőt, a kormányzó ujgaulleisták legutóbbi országos összejövetele is tele volt vetítésekkel.

Az első lépést a második követte volna, azaz a tévé-készülékek meghódítása. A gazdagabb pártok nagyon pártfogolták ezt a módszert, hiszen van rá pénzük, hogy megfizessék videofilmjeik bemutatását. Mások azonban hangosan vitatják a propagandának ezt a módját. De azt hiszem, a vita ideig-óráig tart csak. A formát felfedezték, a siker garantált, így biztos vagyok benne, hogy a mindenütt, természetesen a TV-ben is bemutatható videofilmek lesznek a jövő esztendei elnökválasztás kampányának legfontosabb segédeszközei.

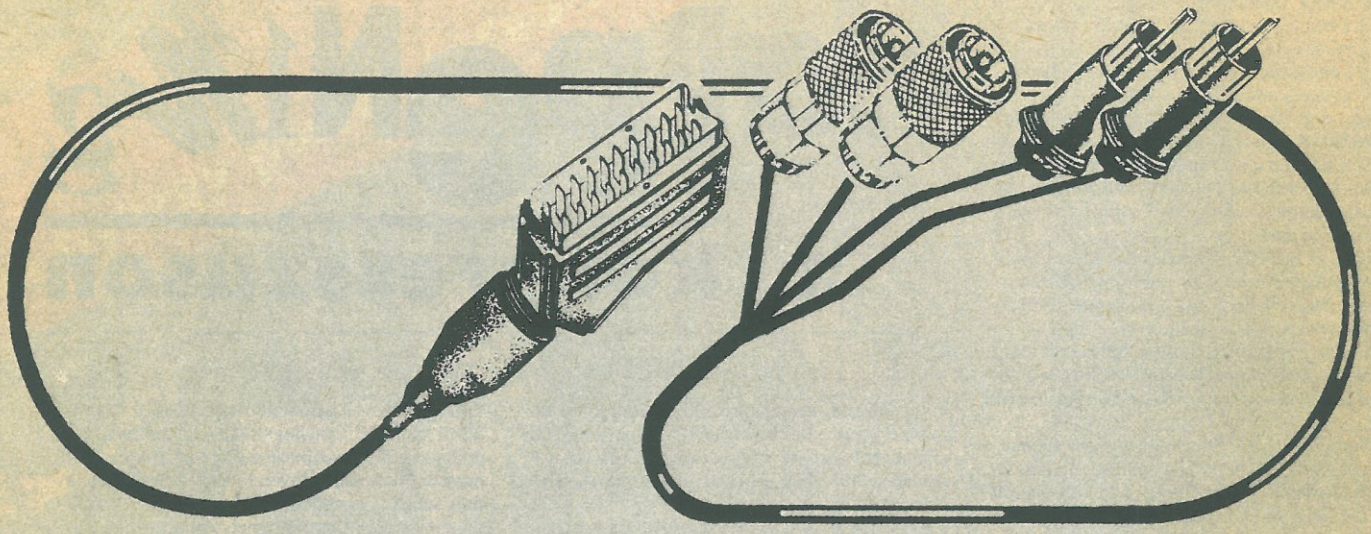

AZ EÖRS® VEGYESIPARI KISSZÖVETKEZET ÁTJÁTSZÓKÁBEL-GYÁRTÁSI PROGRAMJA GARANCIA A MINŐSÉGRE

Az Eörs Vegyesipari Kisszövetkezet több éves tapasztalat alapján kiváló minőségben gyárt video és audió csatlakozó, illetve átjátszó kábeleket.
Tetszetős csomagolásban, nagy üzembiztosság, esztétikus kivitel és garantált minőség jellemzi termékeinket, melyeket azonosító számmal láttunk el, hogy megrendelőink választását és a megrendelést megkönnyítsük.
Prospektusaink a szaküzletekben rendelkezésre állnak.
Megrendelésre utánvéttel postán is szállítunk.
Termékeink lehetőséget nyújtanak a legkülönbözőbb csatlakozó rendszerek — DIN, Jack, RCA, Euro-Scart — közötti kapcsolatok létesítésére igen tág alkalmazási területeken, például:

HANGÁTVITEL (audió)
KÉPÁTVITEL (videó)
KOMBINÁLT VIDEOKÉSZLETEK
ANTENNACSATLAKOZÓK TV-HEZ
ANTENNACSATLAKOZÓK RÁDIÓHOZ
HANGFALCSATLAKOZÓK.

Video összekötő kábeleink alkalmasak számítógép, tv és különböző csatlakozó rendszerű videorekorderek egymással és tv-vel való összekapcsolására, kép-hang átjátszás, több ponton való bevitelére. Az általunk gyártott kábeleket megrendelheti és megvásárolhatja
a Budapest III., Szentendrei út 211. sz. alatti
üzletünkben, ahol egyéni és közületi vásárlókat egyaránt kiszolgálunk.

Telefon: 687-214, 350-307
Nyitvatartás: hétköznap 10—18-ig
szombaton: 9—13-ig
valamint
Budapest II. Frankel Leo u. 45.
Telefon: 359-179
Budapest XIII. Szent István krt. 18.
GELKA Őrs szaküzletben
Kívánságra teljesen egyedi megrendeléseket is teljesítünk.

Mire jó a videó?

A tolvajfogástól a klipig

1982. tavaszán a prágai INTERKAMERA kiállításon – amely a világ szinte valamennyi filmfelvevő és elektronikus képrögzítő készülékeket gyártó cégének a vására – volt először a kezemben a japán SONY cég akkor legújabb technikája – egy professzionális Betacam videokamera. Ekkor már meg voltunk fertőzve a kórral – videót nekünk bármi áron! Ekkor kezdtük el harcot, hogy a Balázs Béla Stúdió lépést (?) tartva a fejlett technikával, önállóan rendelkezzék a szükséges berendezésekkel.

Az eszközök megléte vagy éppen meg nem léte egyetlen művészeti ágban sem határozza meg oly mértékben a készülő mű minőségét, mint a film, illetve az elektronikus képrögzítés esetében. Amikor elhatároztuk, hogy a BBS-nek kell egy ilyen berendezés, tisztában voltunk azzal, hogy csak a lehetőségét teremtjük meg a művek létrejöttéhez, hiszen előbb valamilyen viszonyba kell kerülni magával a technikával, hogy egy alkotó az abban rejlő lehetőségekkel adekvát módon bánni tudjon.

Mert mire használták Magyarországon a videoberendezéseket – vagy pontosabban azokat a szürkésen villódzó képtovábbító monitorokat – amelyekkel mint videóval ismerkedhettek meg az emberek a hétköznapokban? A metróállomások üvegkalickáiban ülő figyelőemberei az utasok és szerelvények szabályos rendben történő áramlását lesték. Később a nagyobb áruházak tolvajfogó készülékeivé degradálódtak a gépek. Ma már lefüggönyözött hivatali szobák sejtelmes félhomályában peregnek a filmek, s egyre több család hódol nem kis anyagi áldozatot hozva az új köntösbe öltöztetett tévédoboz előtt. Végre pontosan lehet tudni, hogy amit lát, az mese, semmi köze a valósághoz, kialakult az új mítosz, a video mítosza.

A fényképezőgép és a keskenyfilmezés sem robbantotta fel a Gutenberg-galaxist – vethetik ellen, ám az tény, hogy a vizuális információk, már a századelőn sokkal jobban befolyásolták az emberek gondolkodásmódját és az eseményekkel kapcsolatos információk megítélését, mintha csak a tudósításokat olvashatták volna. A barnult, fakult fényképek a Tolnai Világlapjában sokunk egyetlen „hiteles" élményeként élnek a millenniumi, de még inkább a polgárosodó nagyvárosok ferencjóskás idejéből.

Mára a televízió estelente megszokottá tette hálószobánkban a horrort – olyannyira, hogy az ember természetes védelmi reflexe már művinek tünteti fel a borzalmakat. Az élő adások felváltása konzervműsorokkal csak elősegíti ezt az érzést: lehet, hogy az a tengerentúli háború csak egy műteremben felvett fikció? Lehet, hogy meg sem érkezett az az államfő, csak egy naponta ismétlődő sorozat színészeit látom estéről estére a Tv-híradóban? Vajon tényleg igaz-e minden, amit a varázsdoboz felém sugároz? Sorolhatnak bármilyen ellenérvet, a video – pontosabban az elektronikus képrögzítés és továbbítás – új minőséget hoz, hozott az információval való (vissza)élés lehetőségeiben, és a mozgóképművészetben. Át kell gondolni az egész vizuális kultúrával kapcsolatos elképzeléseinket, ha nem akarunk végképp lemaradni a világ trendjeitől.

Tehát a lehetőséget kell megteremteni, hogy alkotó képességű emberek közelébe kerüljön a technika s erre a Balázs Béla Stúdió mint terep ideálisnak látszik. A video tömeges elterjedése úgyis fölöslegessé teszi, vagy legalábbis megkérdőjelezi annak a megkülönböztetésnek a jogosságát, hogy valaki végzett-e filmfőiskolát vagy sem. A video mindenhol kéznél lehet, a Challenger-katasztrófa idejekor éppúgy, mint a Mathias Rust repülésekor a Vörös téren. Mindegy, hogy a nagy televíziós társaságok emberei veszik föl a képeket, vagy egy turista kamerája rögzíti a világszenzációt. Talán ezért is félnek a celluloidra esküdő, hagyományos módon filmet készítő rendezők – érzik, hogy kiváltságaik, a „Nagy Rendező" kiváltságai veszélyben vannak. Az igazán nagyok integrálni tudják saját művészetükbe az új lehetőségeket. Ám a videotechnika tömeges elterjedéséről hazánkban még igazából nem beszélhetünk, így nem beszélhetünk magyarországi videoművészetről sem. A drága berendezések jól elzárt szekrényekben, ellenőrizhetetlen felhasználási lehetőségük miatt bonyolult és értelmetlen szabályokhoz kötötten pihennek, miközben egyes technikusok kurrens fekete másolatokkal megalapozzák a jövőjüket, a tisztességesebbek pedig a technika birtokában kialakítanak egy új műfajt, az invenció nélküli „hideg-klipet" – amibe trükk-trükk hátán, színezés és gépgenerálás, minden, amit csak az eszköz lehetővé tesz. Technikailag tisztára csiszolt képhalmaz, de „az ész hibádzik, a fejecske kong."

Dehát, mire jó a video? És hol lehet ezt megtanulni? A filmfőiskolán az utóbbi egy-két évben sikerült csak kicserélni a régi, elavult berendezéseket, a filmgyár a BBS-sel egy időben próbálkozott a beruházásokkal. Igaz, ma már egy viszonylag jól felszerelt stúdiója van a filmgyárnak, de az anyagi visszatérülés reményében elsősorban reklám és referencia-filmeket készítenek. Jó berendezéseket magáénak mondható, videoművészeti célokat kitűző műhely Magyarországon – beleértve egyenlőre a BBS-t is – nincs. Ennek oka – a berendezések szinte megfizethetetlen árán túl – abban is keresendő, hogy tisztázatlanok a lehetőségek, mikor és kinek van joga videón rögzíteni eseményeket. A televíziónak van egyedül joga arra – ez is gondosan körülírt rítusok szerint bonyolódik –, hogy híreket, információkat tömegekhez szóló tudósításokat sugározzon. Ezért is üdvözlendő a helyi kábeltévé-egyesülések megszaporodása.

A már meglévő művek és irányzatok azt mutatják, hogy nemcsak arra jó a video, hogy eseményeket rögzítsen, hanem értő kezekben a médiumban rejlő lehetőségek feltárása és használata művészetté nemesedhet. 1982–83-ban Bódy Gábor megalapította az első nemzetközi videomagazint, az INFERMENTAL-t. A kazettaújság feladatául azt tűzte ki, hogy a világban már sokfelé létrejött videós törekvések komplex gyűjteménye legyen, s mindenki számára hozzáférhetővé váljon. Az újság harmadik száma a Balázs Béla Stúdió támogatásával – részben az Országos Oktatástechnikai Központ videoműhelyében – készült el. Egymás között kelet-európai számnak nevezetük, hiszen feladatunknak tartottuk, hogy a szocialista országok hasonló törekvéseiről adjunk elsősorban számot, ám több országból egyáltalán nem tudtunk anyagot szerezni.

A harmadik szám magyar anyagai közül mindössze kettő készült eredetileg is videóra, a többi vagy valamilyen filmről lett átírva, vagy videón rögzített előadás. Ez is azt jelzi, hogy a videomédiumban való gondolkodás nagyon esetleges. Az utóbbi időben felbukkant az amatőrfilm- és videoszemléken néhány, amatőr körülmények között készült munka, ám ezek még csak a jelenség szintjén tudósítanak az ilyen irányú törekvésekről. Jellemző, hogy a technikai hiányosságok, de az új műfajtól való idegenkedés miatt is, Bódy Gábor videomunkái tudtak csak elkészülni, s így váltak itthon is keresetté és népszerűvé.

A Balázs Béla Stúdióban létrejött ugyan néhány eleve videóra forgatott anyag (Mész András dokumentum anyagai a „Közeljövő-kutatás" sorozat keretében) vagy a később filmre átírt „Szépleányok" produkció (Hartai László és Dér András munkája), de a médium sajátosságait felhasználó és csakis így érvényesülő művek még váratnak magukra. Ez a két jelentősebb vállalkozás is koprodukció volt az azóta megszületett Társulás Filmstúdióval. A video jelen pillanatban a fiatalok kísérleti műhelyében is csak mint a filmes technikánál könnyebben kezelhető eszközként van jelen. (Talán Bonta Zoltán videós kísérletei jelentenek egyenlőre csak kivételt.)

Valószínű, hogy ennek az is oka, hogy a stúdió berendezése nagyon drága (csak a kamera 40 000 dollár!), és nem lehet hosszabb ideig kiadni kezelőszemélyzet nélkül Nem véletlen, hogy a képzőművészet területéről érkező alkotók fordulnak leginkább a video mint új művészeti eszköz felé. A BBS egyik legelső videomunkáját a „Jégkrémbalett"-et a Bizottság Együttes képzőművész tagjai készítették. Az eddigi egyetlen artisztikus igényű videoprogramot („Az emberevő szerelme") a nyugat-berlini főiskolán technikailag jobban képzett magyar származású hallgatók készítették. Sajnos, a kész mű nem több egy főiskolás vizsgadarabnál. Aligha számítható ide a stúdió két színházi dokumentációja Jeles András rendezéséről, s Jávor István fekete-fehér videóról filmre átírt filmje. Ezek kifejezetten dokumentációs szándékú rögzítések. Biztató kísérleteket remélhetünk a Stúdió „K" szekciójának most megvalósítás alatt lévő videoterveiről.

A passzív fogyasztói videózást a különböző feketepiaci filmek „vizuális rágógumi" áradata jelenti, s káros hatását szinte fel sem lehet mérni. Generációk nőnek fel lassan ezen a „horror-porno-karate-klip" szennyen, s ezt megakadályozni semmiféle vám- és egyéb jogszabályokkal nem lehet, csakis egy aktív videokészítő réteg felnevelése árán. Igazából talán az lehetne a megoldás, ha létre lehetne hozni egy önálló technikai bázisú, független videoműhelyt, amelynek anyagi támogatását a Művészeti Alappal közösen a filmes szakmának kellene biztosítani. Ez – meggyőződésem – mind a képzőművészet, mind a filmművészet számára jelentős szellemi hasznot hozhatna.

Durst György

Michael Jackson barátai körülbelül 1983 óta sejtik, hogy a főnöknél valami nem stimmel. Az még csak hagyján, hogy négy éve semmi mást nem csinál, csak magánállatkertjének lakóival foglalkozik, az viszont felettébb gyanús, hogy kijelentette: 150 évig akar élni. – Michael, túlélési programjának következetes végrehajtása közben, alig-alig érintkezett családjának tagjaival, s ha nagyritkán kimozdult is erődítményre emlékeztető Los Angeles-i rezidenciájáról, gyémántokkal kirakott kesztyűt húzott, arcát sebészmaszkhoz hasonló kendővel fedte el és a koraszülött csecsemők életbentartásához használatos inkubátorban szállíttatta magát, orvosai – köztük az utóbbi időben sűrűn meglátogatott plasztikai sebészek – előtt kizárólag tolókocsiban tette tiszteletét, nehogy lába érintkezhessék a baktériumoktól hemzsegő kövezettel.

Ezek után már csak az volt a kérdés: hajlandó-e mégegyszer rajongói elé állni és visszaszerezni azt a birodalmat, amelyet időközben Prince és Bruce Springsteen, még később pedig Madonna szép csendesen elfoglalt. Nos, hajlandó volt. Quincey Jones unszolására két hónapig dolgozott sterilizált saját stúdiójában és többszöri átkeverése után augusztusra készen állott új albuma, a Bad. A cím magyarul „rosszat" jelent, de az amerikai feketék szlengjében azokat a srácokat is így nevezik, akik nem szakadtak el a galeritól, bármikor képesek bizonyítani rátermettségüket „dögösen viselkednek, ha egy kis balhéról van szó."

A Bad 12 millió példányban került forgalomba és a megjelenést követő első héten azonnal a slágerlisták élére ugrott.

Jackson újabb fantasztikus áttörési kísérlete közben mindössze azt kellett eldönteni, szükséges-e a programot a Thrillerhez hasonlóan egy szuperklippel megtámogatni és ha igen, kit kérjenek fel az elkészítésére. A Jackson menedzsmentnek le kellett mondania John Landis-ról, aki a Rémregény 12 perces változatával a jelek szerint jóllakott, ráadásul kijelentette: „Eszem ágában sincs mégegyszer Michaellel dolgozni. A Thriller idején még nem volt huszonöt éves, de percenként úgy viselkedett mint egy vénember, kétpercenként pedig mint egy kisiskolás. Semmit nem tudott a filmről, fogalma sem volt, hogy mit akar, illetve azt hajtogatta: jó legyen, jó legyen . . ."

„A Thriller több szempontból is kiválóan sikerült. Mindezek előtt úttörő jellegű abban, hogy nem csak egy dal klipje, hanem három laza füzére. Néhány speciális effektet leszámítva nem tartalmaz utánozhatatlan technikai megoldásokat, mégis tökéletesen fejezi ki Michael Jackson személyiségét, egy olyan fiatalember lelkivilágát, aki ugyan már el tud képzelni egy éjszakát a barátnőjével, de zavarba jön, ha teliholdat lát" – irta Biba Kopf a New Musical Express-ben.

Az Epic szakemberei egymás után utasították el a Landis lemondását követően szóbajöhető rendezőket, nem utolsósorban azért, mert tudták: szeszélyes védencük egyetlen baklövés után a munkálatok azonnali leállítását követelné (Jackson legutóbbi két filmes közreműködését nem kísérte sok szerencse; előbb Kanadában, a Captain Eo forgatása közben különbözött össze Francis Ford Coppolával, majd Renoban, egy Pepsi reklámfilm előkészületei során, a próbafelvételek készítése közben egy rosszul működő spec-effekt lángralobbantotta fáradságos

MICHAEL JACKSON

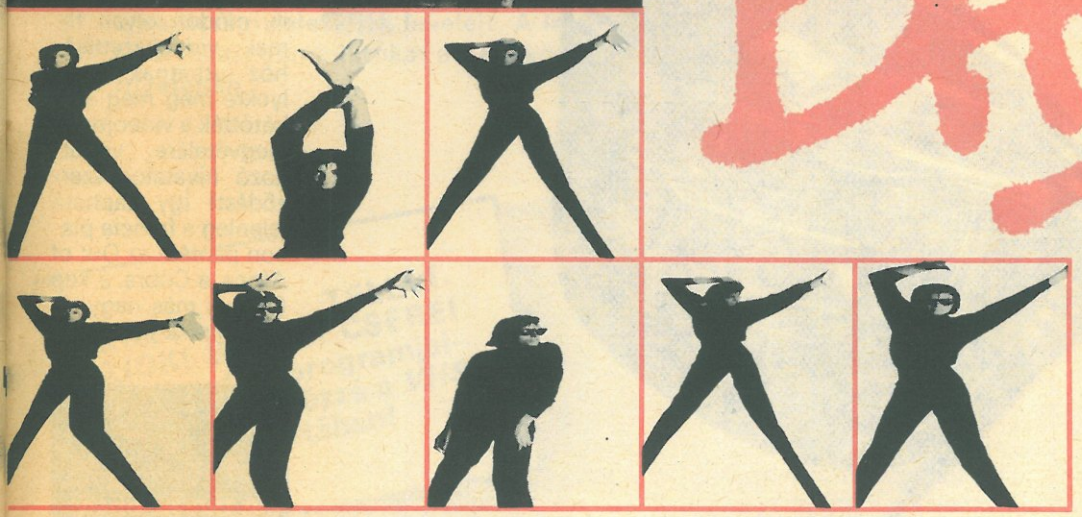

munkával kiegyenesített tincseit, sőt kicsit megpörkölődött 120 ezer dollárért *kifehérített* arcbőrének egy része is).

Végül úgy döntöttek, hogy Martin Scorsesét (Taxisofőr, Az utolsó valcer, Aljas utcák, Aliz már nem lakik itt stb., stb) kérik fel. Scorsese készséggel elfogadta a megbízást, azzal a 6 millió dolláros tiszteletdíjjal együtt, amit húszperces alkotásért még egyetlen rendező sem kapott.

Nála newyorkibb direktort aligha találhattunk volna, leszámítva persze Woody Allent, aki viszont kétségtelenül kiváló pszichiáter lett volna Michael mellett" – mondta Jones. – „Ráadásul minden filmjét végignéztük, kezdve a Woodstockot, amelyben vágóként dolgozott, Az utolsó valcert és a New Yorkot, az eddigi egyetlent, amelynek egy részét elektronikával csinálta. Egészen fantasztikusnak tartottuk, ahogy a zenével bánik, ahogy a zenét beépíti a filmjeibe, a Taxisofőr alatt pedig rájöttünk, hogy ilyen atmoszférát senki sem képes produkálni."

A BAD – annak ellenére, hogy a nagyvárosi mocskot csak újságcikkekből ismerők komponálták –, állítólag megtörtént esemény nyomán született. Néhány éve az egyik New York-i metróállomáson az utasok szeme láttára agyonvertek egy fiatalembert, bizonyos Edmund Perryt. A forgatókönyv írói, Scorsese és a látványtervezőként is közreműködő Colin Chlivers Perry valamikori iskolájával a Philips Exter Akadémián indítják a Bad-et. A tanítás végén jelző csengő hangjára diákok százai lepik el a folyosókat, a srácok egymást taposva rohannak az utcára, egészen a metróig. Jackson is közöttük van, de társaival ellentétben ő nem az előkelőségek lakta városrészbe tart, hanem a gettóba. Otthon volt barátai várják, akik arra kényszerítik, hogy támadjon meg egy embert, bizonyítsa be, hogy még mindig közülük való. Michael, szorongatott helyzetében már-már belemenne az akcióba, ám most nem a Thrillerben látott „rossz én" diadalmaskodik: hirtelen átváltozik, szupermenné válik és móresre tanítja ellenfeleit. Egyetlen fegyvere a tánc és Scorsese hagyja is, hogy Michael szabadon garázdálkodhasson, egészen addig a pillanatig, amíg a ködösfehérre váltó képen elsomfordálnak a rosszak, a fekete machoból pedig újra jóraváló diák lesz.

Ennyi, illetve a körítéssel együtt az ötperces dal éppen húsz perccel több. Michael Jacksonból ugyanis nem elég öt perc, ha már négyévente szabaddá teszi magát, minden pillanatot ki kell használni. Scorsese kereken 10 percben foglalja össze eddigi pályafutását és néhány snitt arra is marad, hogy az utóbbi időben a közönségétől messze került sztárt visszacsempéssze az emberek közé.

Az új szuperklipet természetesen naponta játszszák a nyugati tv-társaságok és az őrületre jellemző, hogy egymásra licitálva, valósággal heccelik a nézőket: lehetőleg *kockázva* nézzenek vissza minden olyan jelenetet, amelyben a sztár szuperközeliben látszik. A Sky például arra volt kíváncsi: a klipben hány bilincs látható?

A nyertesek közül ketten jövő áprilisban részt vehetnek Michael New York-i koncertjén, továbbá az azt követő partin is, sőt, sőt, sőt – lelkesedett Pat Sharp műsorvezető –, megszoríthatják a hős kezét, feltéve ha ki tudják nyitni az inkubátor fedelét.

Ligeti Nagy Tamás

A Video Club című francia video folyóiratból

A VIDEO-kalózkodás négy arca

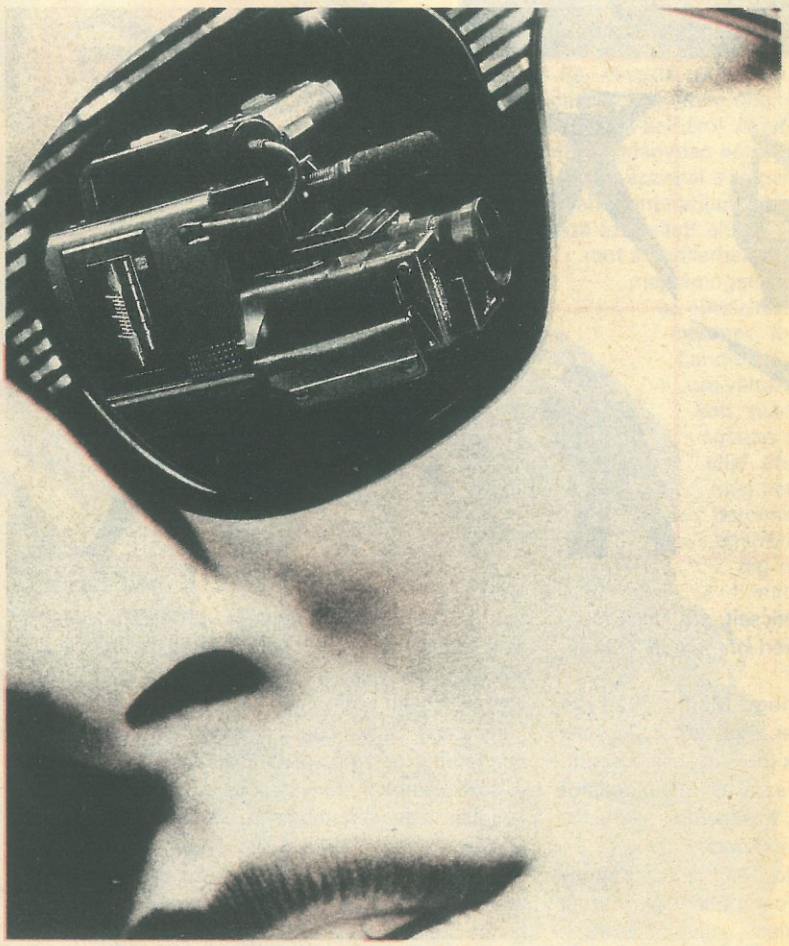

Mindenki előtt ismeretes, hogy az audiovizuális kalózkodás négy különféle maszkot ölthet a lehetőségektől és a céltól függően. Mind a négy módszert szigorúan bünteti a törvény.

A „Back to back copy" készítése

Kétségkívül a leggyakoribb és talán a legkevésbé megszervezett módszer. Rendszerint a videoklubok alkalmazzák, és abból áll, hogy a kiadóktól megvásárolt videokazettát több példányban lemásolják a gyorsabb amortizálás érdekében. Védelmükre a klubok azt hozzák fel, hogy ezt csak akkor teszik, ha a kiadó túl magas áron akarja értékesíteni a filmet. Ez azonban nem igaz, nem csupán a drága kazettákat másolják. Az ilyen eljárással aztán azt érik el a klubok, hogy a kis forgalom miatt a kiadók nem engednek az árakból...

Videokazetták tiltott „fekete" (meg nem engedett) kiadása

Egy legális jogokkal rendelkező kiadó jogait megsértve az ő katalógusában szereplő filmeket párhuzamosan piacra dobja egy – jogokkal természetesen nem rendelkező – másik hálózat.

Mozifilmek videokazettán való bemutatása a nemzeti piacon azok legális kihozatalát megelőzően

A videokalózkodásnak ez a fajtája általában jól szervezett hálózatok útján történik, melyek vetítőgépészekből, kópiaszállító munkásokból és a mastereket (mesterszalagokat) készítő szakemberekből állnak és a (fekete) piacról tájékozatlan filmbarátokat célozzák meg a piacon ismeretlen filmújdonságokkal.

FRF 200,– 250,– áron magánemberek ily módon olyan filmek videokazettájához juthatnak, amelyekre még meg sem kötötték a videojogok megvételére vonatkozó hivatalos szerződést! Így kapható jelenleg a francia piacon például az Out of Africa, a Cobra, a Top Gun és más nagy sikerű filmek kazettái.

A televízióban sugárzott filmekkel való kalózkodás

Néhány hónappal ezelőtt ez a módszer még nem volt igazán izgalmas, hiszen az állami televízió által sugárzott filmeket bárki felvehette kazettára. Az új (nem állami) televíziós adók megjelenésével azonban az ilyen kazetták kereskedelmi forgalmazása komoly méreteket öltött, és egyre több az emiatt indított per. Az érem másik oldala (és szintén szigorú büntetést von maga után), hogy a videoklubok kazettákat kölcsönöznek a magántelevíziós állomásoknak, amihez a jogokat nem vásárolják meg.

VHS

szerkesztősége várja

a közösségi televíziók leveleit. A legérdekesebb híreket, interjúkat, riportokat, gondolatokat a VHS közzéteszi hamarosan induló K-BEL rovatában.

KÖZÖSSÉGI TELEVÍZIÓK! BÖRZE! CSERE! Átadandó programjaikat tegyék közzé a *VHS K-BEL* rovatában!

videoskola!

Iskolák, oktatási intézmények! Hogyan vélekednek a videónak az oktatásban való felhasználásáról? Lehet-e tanítani a videózást? Ki tanítja az oktatókat? Véleményüket, gondolataikat várja a VHS szerkesztősége! Közérdekű gondolataikat közzétesszük.

VIDEO idea

VIDEO klip

Van egy jó klip-ötlete? Kitalált egy jó kis videó-burleszket? Írja le néhány oldalas forgatókönyv formájában! A legjobb videóötleteket a VHS közli. Keressen ötleteihez producert a VHS hasábjain!

**Átjátszó kábelt tisztító kazettára cserélne?
Aerobicot video-szakácskönyvre?
Videokazettát mozijegyre?
Forduljon bizalommal
a VHS szerkesztőségéhez!**

Kérdezzen! A VHS válaszol.
Vagy megmondja,
kitől kaphat választ!

Mire jó a video?

Ha van eredeti ötlete
a video újabb felhasználására,
tegye közkinccsé
a VHS segítségével!

**Nincs ötlete
a video célszerű,
okos felhasználására?
Olvassa a VHS-t!**

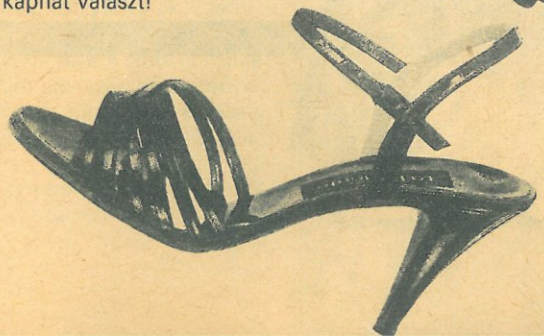

AZ ORVOS VÁLASZOL:

H. H. kérdésére: Rajta nem.
L. V. kérdésére: Ha nem jön ki, semmiképpen ne erőltesse! Szűkszavú leírása alapján el sem tudom képzelni, mi történhetett. Forduljon specialistához, de addig se használja!
F. R. kérdésére: Ön még sohasem hallott a korszerű védekezésről? A poroltóról, haboltóról?
M. Z. kérdésére: Nem tudom, mindegyik figura jó-e. Mindenesetre köszönöm a tippeket!

A MŰSZAKI SZAKEMBER VÁLASZOL:

D. M. kérdésére: Nem. Nem azt fogta meg. Az nem rázhat.
K. K. kérdésére: Az Ön által leírt jelenség a műszaki szakemberek előtt már régóta ismert. Kiterjedt szakirodalma van, sajnos, magyar nyelven egyik sem hozzáférhető. Így röviden válaszolok kérdésére: Ön a lapostányért játszotta le videólemezjátszóján.
Z. B. kérdésére: Feje tetejére állítani, megrázogatni, felmosóronggyal feltunkolni!

A JOGÁSZ VÁLASZOL:

B. C. kérdésére: Tilos.
N. P. kérdésére: Nem szabad.
H. P. kérdésére: Azt sem.

A VHS LELKI POSTÁJA:

Kedves N. N.! Mivel sem a nevét, sem a címét, sem pedig problémáját nem írta meg, igen nehéz válaszolnunk. Az azonban bizonyos, hogy szomszédja adóalapjának feltárásában a VHS nem illetékes.

VHS APRÓBAN

Két csinosnak mondott főiskolás lány videosétáltatást vállal. „Garantáltan hegyi levegőn!" jeligére.

Alig használt családomat, sok extrával olyan családra cserélném, ahol nincs video. „Értékkülönbözettel" jeligére.

Bádoglavórból parabola antennát! Olcsón! Garanciával!
„Tiszta vétel, fél egészség!" jeligére.

Századvégi, porcelánfejű videokat magas áron veszek! „Házhoz jövök!" jeligére.

Arab pornókazetta-gyűjtemény eladó. „Csador"!" jeligére.

PÁRIZS

AZ USA-BÓL ÉRKEZŐ „X" FILMEK FŐVÁROSA

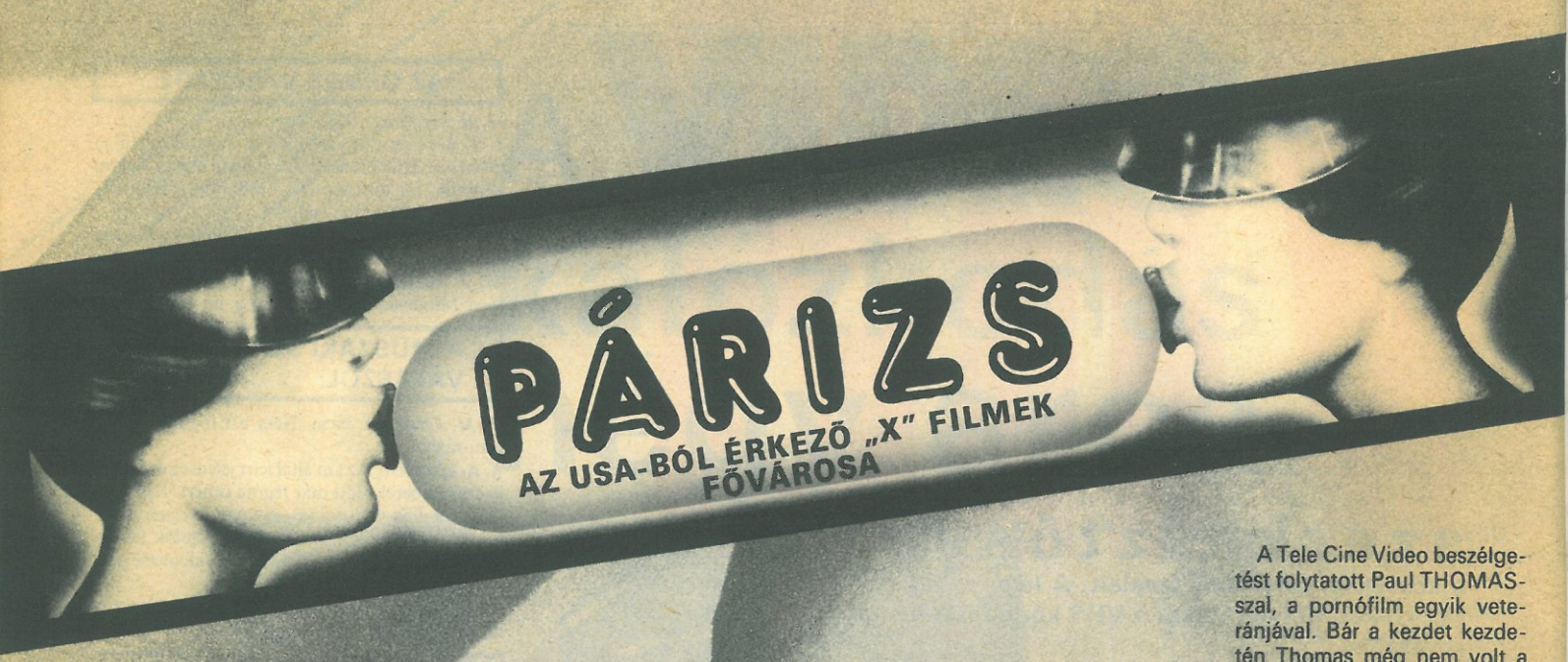

Miközben a filmszínházakból teljességgel kiszorul az „X" (=pornó) film, a „hard" fénykorát éli. Amennyiben valaki több videoklubnak is tagja egyszerre, mintegy 1000 pornófilm között válogathat és számíthat havonta legalább 10 újdonság megjelenésére. 1981-ben Párizsban hatvankilenc szex- ill. pornófilmre specializált mozi működött, valamennyi 35 mm-es. 1986-ban ezek közül már csak harminckilenc létezett. Ezek a mozik havonta 3–4 filmet hoznak, ki, főleg olasz és görög produkciókat. A 35 mm-es francia szexfilmgyártás egyre jelentéktelenebb. 1986-ban alig 10 játékfilmet forgattak.

Annak ellenére, hogy a pornó videózás világszerte virágzik, az egyetlen ország, ahol ez a műfaj eljutott a televízióba is, Franciaország. A Canal Plus havonta műsorára tűz egy-egy „merészebb" filmet.

A filmek azonban különböznek a régiektől. Ezeket nagy többségükben már videóra veszik fel. A rendezők igen nagy gondot fordítanak a szép fotózásra, a kidolgozott forgatókönyv kötelezővé vált és a színésznők gyönyörűek. Míg korábban 4–5 hónapig tartott egy „hard" film forgatása és két-három ezer kazettát adtak el belőle, most két hónap alatt elkészül a film és ezer kazetta talál vevőre.

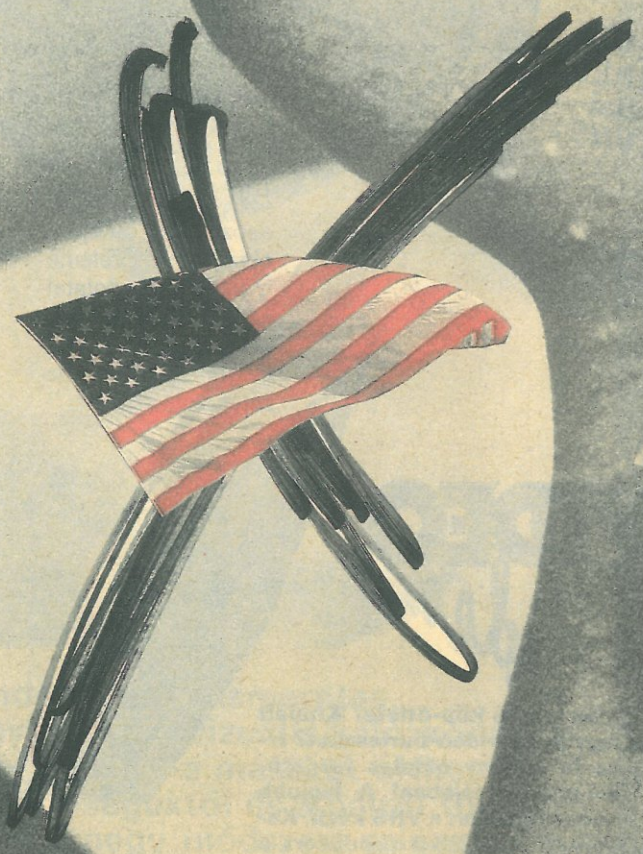

A Tele Cine Video beszélgetést folytatott Paul THOMAS-szal, a pornófilm egyik veteránjával. Bár a kezdet kezdetén Thomas még nem volt a szakmában (ez 1971–72-re vonatkozik, amikor a pornó legálissá vált), mégis 1000 film van már mögötte. 1974 óta színész, kezdetben „hagyományos" filmekben játszott „hagyományos" szerepeket. Tulajdonképpen zenét tanult a wisconsini egyetemen, majd a Brodwayn (1970-71) zenés darabokban játszott: Hair, Jézus Krisztus szupersztár. Ezt követően a televíziónál vállalt szerepeket. Közben játékfilmekben is láthatta a közönség, többek között Kirk Douglas Poss c. filmjében és a Magyarországon is nagy sikerrel bemutatott Jézus Krisztus szupersztár-ban Péter-t alakította.

A pornófilmüzletbe úgy került, hogy barátnője, aki vízágyak árusításával foglalkozott San Franciscó-ban, beajánlotta. Nagy örömmel fogadta el az első filmszerepet, mivel mindig is szerette a műfajt. A munka nagyon tetszett neki, igen gyorsan eljutott a csúcsra. Ami külön vonzerőt kölcsönzött a műfajnak: kevés a rivális (a férfiak között. . .) Első filmje címe: Önéletrajz.

A kérdésre, hogy a „hard" férfiszínészei mitől tartanak ki évek hosszú során, miközben a női szerepek alakítói állandóan változnak, az 1000 filmes színész a következőt válaszolta: „A pornó a férfiak világa – férfiak számára készülnek a filmek is. A nők nagyon hamar rosszul érzik magukat ebben a világban."

A Video Club című
francia video folyóiratból

ÖTÖDIK EMANUELLE kiábrándult a pornófilmből . . .

Monique Gabrielle, aki ötödikként játssza Emmanuelle-t a házasságról és két gyermekről ábrándozik.

A gyönyörű francia színésznő, aki Emanuelle Arsan szabados, erotikus regényének új – ötödik – változatában a címszerepet játssza, egyáltalán nem boldog. A Tele-Cine Video nevű lapnak adott nyilatkozatában elmondja, hogy Californiában fedezték fel, ahol színészmesterséget – és nagybátyjától, aki koreográfus, táncolni – tanult. Az Emmanuelle első filmje, melyben azért vállalta el a szerepet, mert a rendezőt, Walerian Borowczykot igen tehetséges rendezőnek tartja. Bár a film jellegét illetően nem lehettek kétségei, most úgy érzi, többé nem forgat. A film megtekintése erősen sokkolta a színésznőt, mert, mint mondja, „már maga a tény, hogy az ember saját magát látja a filmvásznon, meglehetősen felkavaró. Ha ehhez hozzájön a meztelenség, a látvány kimondottan agresszív".

A forgatás viharos körülmények között zajlott. Monique első erotikus jelenete után kiborult: sírvafakadt és közölte, hogy nem tudja folytatni. . . Borowczyk „kifejezetten megkínozta", mire ő pofonvágta a világhírű rendezőt.

A film két változatban készült: a „soft version" a mozinézők számára, a „hard" pedig a videoforgalmazás útján lesz hozzáférhető. A reklámkampány része, mint rendesen, hogy a folyóiratok Monique Gabrielle erotikus fotóival vannak tele. A kérdésre, hogy mi erről a véleménye, a színésznő nem túl lelkesen válaszolt. Elmondta, hogy a szexszimbólum szerepkör cseppet sincs ínyére, tudja viszont, hogy a játékszabályokat neki is be kell tartania, és hiába is tiltakozna a számára nem kívánatos reklám ellen.

Ami az ötödik Emmanuellet illeti, a színésznő szerint lényegesen passzívabb, mint az Arsan által megírt figura. Míg az első Emmanuelle a szexuális szabadság, az erotika képviselőjeként uralta a filmbeli szituációkat és irányította az eseményeket, előítéletektől és tabuktól mentes személyiség, mindez ebből az ötödik Emmanuelleből hiányzik és ez csalódást okozott megtestesítőjének. Szerinte Borowczykot elsősorban a dolog esztétikai oldala érdekli. Filmje olyan, mint egy szép képeskönyv.

A „mik a további tervei" kérdésre a szexszimbólum az alábbit válaszolta:

„Férjhez szeretnék menni és két gyermeket szülni."

„. . . a helyi hatalom és a közösségek egymáshoz való viszonyában a kábeltévé nagyon nagy szerepet játszhatna, mert valódi közéletet teremthetne. Ugyanis igazi garanciái és intézményei a kisebbségben maradó gondolkodóknak nincsenek, így minden ellenvélemény szinte hátrányként jelenik meg és lélektanilag olyan szörnyű helyzetet teremt, hogy csaknem hősökre van szükség ahhoz, hogy bárki vállalja." (Részlet a Pozsgay Imrével készült interjúból)

ÁRA: 49 Ft